

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

SLOVENE

Telefoni uredništva in uprave: 40-01, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05 — Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Cekovni račun: Ljubljana številka 10.650 in 10.349 za inrate.

Uprava: Kopitarjeva ulica številka 6.

Smisel politike na Daljnem Vzhodu

Churchill je v svojem torkovem govoru, v katerem je podal zunanje politični pregled britanskega imperija, tudi povedal, da so se zaradi sklenjene trozveze Rim-Berlin-Tokio poslabšali britanski odnosi z Japonsko in da bo Velika Britanija 17. oktobra zopet odprla birmansko cesto za dovoz orožja maršalu Cankajseku. Gre za prometno pot, ki iz Indije in sicer iz Rangoon v Martabanskem zalivu vodi čez visoke birmanske in kitajske gore do Čungkinga na srednjem teku reke Jangce. Ta pot je dolga nad 2.000 km in je od Rangoon do kitajske meje izpeljana železnica, od meje do Yunana je cesta, pozneje pa do Čungkinga zopet železnica. Odkar so Japonci zasedli važno železniško progo, ki je od Hajfonga v francoski Indokini čez Hanoj vodila v Yunan na Kitajsko, je angleška pot čez Rangoon edina dovozna pot, po kateri bi Kitajci od Angležev mogli dobivati orožje. Na ta način bi Cankajšek še mogel podaljšati svoj odpor nasproti Japoncem, ki so dosedaj zasedli č. 1.500.000 km² Kitajske. To je za Japonce dosti neprijetna stvar, zlasti ker so si ravno v zadnjem času s tem, da so zaprli dovoz orožja iz francoske Indokine, po štirih letih vojske zagotovili dosti ugoden položaj za končno zmago nad Cankajšekom.

Še je v spominu, kako je Francija 24. septembra po odporu, ki je trajal štiri ure, morala kloniti pred japonskim ultimatomom. Po dolgem odipavanju so Japonci končno našli točko najmanjšega odpora in z hitrim vdorom v Indokino prerezali eno izmed poti, ki za Cankajškovo armado pomenjajo življenje. Ta dogodek pa je seveda le eden izmed neštetihih prizorov v boju, ki že štiri leta divja na Daljnem Vzhodu. Tudi na Daljnem Vzhodu si stojijo nasproti na eni strani Japonska, Nemčija in Italija, na drugi strani pa Kitajsko, Amerika in Sovjetija. V tej borbi je zaenkrat Japonska odnesla zmago, ker se ji je posrečilo Cankajšku odrezati važno dovodno žilo.

Japonci pa so s svojo drzno potezo pridobili še več. Dobili so nadzorstvo nad 281.000 km² veliko, izredno bogato pokrajino z 24 milijoni prebivalci, ki obsega dele Končinkine, Anama, Kambodija, Tonkina in Lavosa. Anam in Kambodija sta kraljestvi z lastnimi vladarji, a sta bila dosedaj pod francoskim nadzorstvom. Francoske čete in to v prvi vrsti tujske legije, so bile razpostavljene v celi deželi. Indokina je zelo bogata in jo je treba šteti k najbogatejšim francoskim kolonijam.

V prvem spopadu je torej Japonska brez dvoma odnesla pomembno zmago. Sedaj se pričinja pa drugi del. »Amerikanci so razžalili cesarsko-japonsko armado, »Nova ameriška nasilja«, »Ameriški gentleman s človeškim obrazom in s kožo divje zveri ne more več zakrivati svoje binavščine, in tako dalje. To so naslovi v japonskih listih, ki izhajajo v Šanghaju in ki naj bodo odgovor na premikanje ameriške brodogradnje. Kakor znano, je že od nekdaj japonska politika najbolj perfidna in najbolj cinčna in postopa dosledno tako, da svoje lastne namene in dejanja vselej podtakne nasprotniku. Tudi sedanja kampanja japonskega tiska proti Ameriki naj pred japonskim narodom opraviči potrebo novih osvojitve na azijski celine in s tem v zvezi novih žrtev in novih dajatev. Vsaka pretveza je dobra: Nedavno je japonska poročevalska služba Domej javljala, da so Amerikanci 16 japonskih policajev potegnili v ameriško naselbino v Šanghaju, jih pretepili in potem vrgli divjim psom, da so jih oklali. Polkovnik Peck, ki poveljuje ameriškim vojnim ladijam pred Šanghajem, pa izjavlja, da je vsa storijska gladko izmišljena...

Zanimivo je tudi, kako so Japonci svojo javnost pripravili na zasedbo delov francoske Indokine. Najprvo so japonska letala bombardirala na kitajski strani nekaj vagonov petroleja. Japonci so takoj razglasili, da so Kitajci ta petrolej dobili iz francoske Indokine in da se torej Francozi ne trže dogovora, v katerem so obljubili, da ne bodo oskrbovali Kitajcev z vojnimi potrebščinami. Takoj na to so v japonskem tisku izšli senzacionalni članki, ki so napovedovali, da hočejo Francozi Japonsko napasti. Obenem pa so Japonci pritisnili z vso silo na Angleže in res tudi dosegli, da so zaprli birmansko cesto za dovoz orožja Cankajseku. Tedaj so Angleži še upali, da bodo Japonce pridobili za sebe in jih odvrnili od zveze z Rimom in Berlinom. Toda tudi ta popuščanja niso nič pomagala. Japonci so šli svojo pot, vkorakali so v Indokino in sklenili zvezo z Nemci in Italijani. Sedaj Japonci nadzirajo že vso vzhodno azijsko obalo od Honkonga do Sajgona.

Vsako se bo vprašal, zakaj je vse dosedaj Amerika tako mirno gledala početje Japoncev na Kitajskem. Odgovor je enostaven: najboljši kupec v Ameriki je Japonska. V zadnjih treh letih so Amerikanci prodali Japoncem za 770 milijonov dolarjev blaga (40 milijard dinarjev) in niso v istem času kupili od Japoncev niti za 500 milijonov dolarjev. V istih letih je vrednost japonskega zlata v ameriških bankah znašala 580 milijonov dolarjev. Polovico ladijskega tovora, ki gre iz Amerike čez Tih ocean, je na poti na Japonsko in to predvsem olje, železo in druge rude. Takega kupca nihče rad ne izgubi. Zato vidimo, da močnim besedam in govorom v Washingtonu zaenkrat vsaj še niso sledila nobena dejanja, ki bi jih Japonci mogli smatrati za sovražna. Seveda pa so Amerikanci 400 milijonov dolarjev vtaknili tudi na Kitajsko. Angleži pa celo 500 milijonov dolarjev. Ves ta kapital je vsaj za doleden čas zamrznjen. Da bi pa Angleži in Amerikanci ne izgubili docela obresti na Kitajskem, zato so tudi Kitajsko podpirali, in sicer Angleži po birmanski cesti. Amerikanci pa preko Sovjetije. Kitajci sedaj vedo, pri čem so. Nekateri so jim dobri zaradi tega, ker so tamkaj investirali kapital in drugi, da bi si kapital naredili. Odtod na videz taka zmeda na Daljnem Vzhodu: Sovjeti pomagajo Kitajcem proti Japoncem in so obenem v dogovoru z Japonci; Amerikanci so dosedaj pomagali Japoncem proti Kitajcem in Kitajcem proti Japoncem; Angleži so šli na roko Japoncem,

Nadaljna ugibanja o nalogi nemških čet v Romuniji

V Berlinu izjavljajo, da so nemške čete prišle v Romunijo po Donavi in ne skozi Madžarsko - Glavni namen je, da zavarujejo potrolejske vrelce - Moskva zagonetno molči

Berlin, 9. okt. b. Nemški uradni krogi danes zanikajo vse govorice, ki so se razširile v zvezi s prihodom nemških čet v Romunijo. V Berlinu poudarjajo, da je namen prihoda nemške vojske vzgoja romunske armade in da nemško vojaštvo nima nobene druge emisije v Romuniji. Glede mesta stalnega bivanja nemški uradni krogi ničesar ne povedo, ker to vprašanje še ni dokončno rešeno z romunskimi oblastmi. V Berlinu poudarjajo, da nemške čete niso prišle v Romunijo čez Madžarsko, temveč po Donavi, ki je mednarodna plovna reka.

Veliko zanimanje pa vlada za vprašanje, kaj se bo zgodilo s člani bivše poljske vlade, ki so internirani v Romuniji. Nemški uradni krogi na to izjavljajo, da nemška vojska nima okupacijskega značaja, ker je prispela v Romunijo le v svrhu izpolnitve jamstva, ki ga je dala Nemčija Romuniji za njene meje, in zaradi vezbanja romunske vojske. Povsem logično je, da nemška vojska ne more imeti ničesar z državljani poljske narodnosti, ki so internirani v Romuniji.

Curih, 9. okt. b. »Neue Zürcher Zeitung« poroča iz Bukarešte: Petrolejska središča v Romuniji so že dalje časa do vrha napolnjena in sedaj se ugiba, kako bodo ta petrolej poslali v Nemčijo. Številni gospodarski krogi so prepričani, da je naloga nemških čet, ki so prispale v Romunijo, predvsem ta, da opravljajo nadzorstvo nad petrolejskimi vrelci ter da pospešijo transporte tekega goriva v Nemčijo.

Italijanska razlaga

Rim, 9. okt. t. Rim ki listi pišejo, da so se pojavili angleški agenti v Romuniji, kjer so hoteli izpeljati nekatere svoje namene. »Popolo d'Italia« pravi, da sedanji angleški načrti, ki tičejo predvsem romunskih petrolejskih vrelcev, v mnogem spominjajo na francosko-angleške načrte proti petrolejskim vrelcem v Kavkazu in Sovjetski Rusiji, kateri načrti so bili odkriti pri porazu Francije v začetnem vagonu generalnega štaba. Toda v Berlinu so odločeni, da bodo takšnim angleškim poskusom napravili hiter konec in da bodo storjeni koraki, ki bodo angleški vpliv na Balkanu za vedno odstranili.

Tudi drugi italijanski listi pišejo o načrtih za porušenje romunske petrolejske industrije, da bi Nemčija tako izgubila možnost oskrbe s petrolejem. Prihod nemških čet v Romunijo ima torej namen zavarovati petrolejsko industrijo ter prometna sredstva, s katerimi se petrolej odvažja k Docavi ter dalje po Donavi v Nemčijo.

Prepoved izvoza petroleja v Grčijo

Newyork, 9. okt. b. Associated Press poroča iz Aten, da je Romunija prepovedala izvoz bencina in olja v Grčijo. Ta prepoved je prišla brez vsakršne obrazložitve.

Nemško-italijanska vojaška komisija v Transilvaniji

Bukarešta, 9. okt. b. »Curentul« poroča o prihodu nemške in italijanske komisije v Romunijo, ki ima nalogo obiskati vsa odstopljena romunska področja Madžarski. Člani komisije so se razgo-

varjali z romunskimi predstavniki, ki so v zadnjem času zapustili Kološvar, Sziget in druga mesta, ki jih je Romunija odstopila Madžarski.

Angleži zapuščajo Romunijo

Bukarešta, 9. oktobra. AA. Reuter: Angleški poslanik v Bukarešti je svetoval vsem angleškim državljanom, ki so bili zaposleni v romunski petrolejski industriji, da naj takoj odidejo iz Romunije. Angleški državljani so sledili temu nasvetu in so že odšli iz pokrajine petrolejskih vrelcev. Med dvajsetimi Angleži, ki so sedaj v Bukarešti, jih šest odpuštuje danes, ostali pa prihodnji teden.

Iz Romunije se izseli 60.000 Nemcev

Bukarešta, 9. oktobra. AA. DNB: O priliki pogajanj med nemško delegacijo in romunsko vlado o selitvi Nemcev iz južne Bukovine in Dobruže, katera se začnejo danes v Bukarešti, sporoča vodstvo nemške nacionalne stranke, da se bo preselilo iz Romunije okrog 60.000 Nemcev in sicer 13 do 16.000 iz Dobruže, ostali pa iz Bukovine. Po tem takem se bo skupaj z Nemci iz severne Bukovine in iz Besarabije ter iz jugovzhoda preselilo v Nemčijo 175.000 Nemcev.

V Moskvi molk

Rim, 9. okt. b. Rimski diplomatski krogi posvečajo največjo pozornost vprašanju, kakšno reakcijo bo v Sovjetski Rusiji napravil pri-

hod nemških strokovnjakov v Mamajo, ki je komaj nekaj kilometrov oddaljena od romunske luke Constanca. Doslej še ni bilo nobenih komentarjev v sovjetskem tisku niti po radiu glede prihoda nemške vojske v Romunijo.

London, 9. oktobra. Po semkaj prispelih poročilih je Nemčija svojo vojaško moč na Poljskem zelo okrepila in se po poročilih iz zanesljivih virov nahaja na Poljskem sedaj 100 nemških divizij. Te glasove tolmačijo v londonskih krogih tako, da ima Nemčija namen Sovjetsko Rusijo prepričati, da je najboljša, ako sprejme dejstvo, da se nahajajo nemške čete v Romuniji in ob Crnem morju, na znanje, ter da naj se čim prej sprijazni z Japonsko.

To poročilo agencije »United Press« spada spet med tiste, zadnje čase zelo številne novice, ki jih je natrosila z namenom, da seje zmedo in ustvarja kalna ozračja. Kajti vsakomur mora pasti v oči, da je spričo prijateljskega duha, ki vlada med Nemčijo in Sovjeti, absurdno govoriti o pritiskih v smislu tolmačenj te že večkrat na laž postavljene agencije.

Švicarska poročila

Basel, 9. oktobra. t. »Baseler Nachrichten« poročajo iz Berlina, da časnikiški svet spet zanima, kje se nahaja zunanji minister Ribbentrop. V časnikiških krogih da ugibajo, da bo Ribbentropova odsotnost iz Berlina spet v zvezi z diplomatsko ofenzivo držav osišča proti angleškemu vplivu na jugovzhodu, ki je treba spraviti spet v zvezo s prihodom nemških čet v Romunijo. »Baseler Nachrichten« pristavljajo, da je treba sedaj pričakovati še nastopa Italije v najkrajšem času.

Bolgarski list o odnošajih med Jugoslavijo in Bolgarijo

»Danes je mnogo lažje, da pričakujemo prijateljske kretnje med Jugoslavijo in Bolgarijo«

Sofija, 9. oktobra. AA. Današnji »Sofijske« prve med drugim tudi sledeče: Kadar govorimo o odnoših bivšega balkanskega sporazuma do Bolgarije, ni mogoče iti mimo ene ugotovitve. Brateka Jugoslavija je že prej okrnila sporazum s tem, da je eklektična prijateljsko pogodbo z Bolgarijo. Res so bili časi, ko je Bolgarija ostala sama na svetu. Njeni oddaljeni prijatelji tedaj niso imeli besede, njena osvoboditeljica Rusija pa sploh ni sodelovala v mednarodni politiki. Bolgarija je prišla do tega, da je imela za pokrovitelja male narode. Bolgarsko-jugoslovanska pogodba je imela svojčas točno tako vsebino. Res je, da so Bolgari čisto govorili, da je treba v bolgarsko-jugoslovanski sporazum vnesti nekoliko točnejšo vsebino. Toda mednarodni položaj ni dovoljeval, da bi se izpolnila ta razumljiva želja. Danes naši prijatelji razumejo, da nova načela urejajo in bodo urejala svet.

Na koncu pravi članek,

da sta Jugoslavija in Bolgarija začeli s prijateljskimi razgovori že davno in sicer v času ko so samo fantasti lahko govorili o prijateljstvu

Globok vtis v Turčiji

V Turčiji se sprašujejo o pomenu nemških letalskih in pomorskih oporišč na Črnem morju

Zürich, 9. oktobra. b. »Neue Zürcher Zeitung« poroča iz Carigrada: V turških vojaških krogih z največjo pozornostjo spremljajo razvoj dogodkov v Romuniji zaradi prihoda nemških čet v razne romunske kraje. Sodeč po pripravah, ki so bile izvedene v Romuniji za bivanje tet čet, računajo poučeni krogi, da bodo v Romunijo prispale najmanj dve do tri divizije nemške vojske. Ugotovljeno je, da se nemške čete zadržujejo precej daleč od moldavske meje in od ustja Donave, kjer se hočejo tako izogniti vsakemu izzivanju Sovjetske Rusije.

Prav tako je zbudilo veliko pozornost, da so takoj po prihodu nemških čet začeli graditi v Romuniji strateško vojaško cesto proti Črnemu morju. Tudi nemški mornariški strokovnjaki so prispeli v Galac, kjer so majhne ladje delnice, ki bodo takoj preurejene za gradnjo podmornic in manjših vojnihi ladij.

Poseben pomen pa pripisujejo v Turčiji nemškim letalskim oporiščem v Ploestiju, kakor tudi pomorskim oporiščem na Črnem morju blizu mesta Mamaja. Z nemškimi četami

so bila poslana v Romunijo letala, za katera pa trdijo, da so le prevozna letala za čete.

V turških krogih posebno poudarjajo, da je od Ploestija do Carigrada komaj 500 km, od Ploestija do Ankare pa je manjša razdalja kakor od Londona do Berlina. Iz tega jasno sledi, v kakšnem položaju se nahaja Turčija, zlasti če pride do resnega spora med Italijo in Grčijo.

Med Turčijo in Sovjeti „prijateljski odnošaj.“

Carigrad, 9. oktobra. A. A. Stefani: Turški poslanik v Moskvi, ki je včeraj odpotoval v Sovjetsko Rusijo, je zastopnikom tiska izjavil, da so odnošaji med Turčijo in Sovjetsko Rusijo prijateljski in da bo njegova naloga ta, da bo še poglobil prijateljstvo med obema državama. Turški veleposlanik je izjavil, da upa, da bo novi sovjetski veleposlanik v Turčiji deloval v istem smislu. Ob koncu je turški veleposlanik izjavil, da morajo države, ki niso zapletene v vojno, ohraniti prijateljske vezi.

Angleški posveti s Turčijo

London, 9. oktobra. t. Reuter: V spodnjem domu je neki poslanec vprašal državnega podtajnika v zunanjem ministrstvu Butlerja, če je vladi znano, da prihajajo nemške čete v Romunijo in če je vlada kaj stopila v stik s turško vlado glede tega dogodka. Butler je na vprašanje odgovoril, da angleška vlada v veliko pozornostjo zasleduje prihajanje nemških čet v Romunijo in da je vlada njegovega veličanstva v najtesnejših stikih s turško vlado glede nadaljnjih razvojev, ki so mogoči na črnemorskem prostoru, kakor tudi v francoski Siriji.

Berlin, 9. okt. b. Večje zanimanje pa je zbudil obisk bolgarskega ministra v Berlinu. Splošno so prepričani, da bolgarski minister nima samo pooblastil, da se pogaja o gospodarskih in kmetijskih vprašanjih, temveč ima tudi v rokah pooblastila, da uredi razna politična vprašanja, ki se nanašajo na stališče Bolgarije do osiščnih držav in jugovzhoda. Ako se bo bolgarski minister Bagranov sestel z nemškim zunanjim ministrom von Ribbentropom, ni znano, poudarjajo pa, da je cilj osišča ustvariti ne le samo diplomatsko in politično sodelovanje temveč tudi močno gospodarsko avtarkijo, ki naj jo nadzirata osiščni veleliti. (Ass. Press.)

Napetost z Madžari

Medsebojni očitki, da preganjajo romunske odnosno madžarske manjšine

Bukarešta, 9. oktobra. AA. Rador: Notranje ministrstvo najodločneje zavrača novice, ki jo je budimpeštanski radio objavil 7. t. m. in v kateri je bilo rečeno, da se na Ercljskem nečloveško postopa z Madžari. Zaradi tega je bilo tudi objavljeno uradno poročilo po seji romunske vlade. V tem poročilu se poudarja, da so vse govorice o nečloveškem postopu v Madžari, ki so zapustili Romunijo, tendenciozne in brez podlage. Poročilo pravi, da je od 6. septembra do 7. oktobra zapustilo Romunijo 5828 Madžarov, in da je istočasno zapustilo Madžarsko in odšlo v Romunijo 11.619 Rumunov, ki so jih madžarske oblasti izgnale in pri tem nečloveško postopale z njimi. Madžari, pa, ki so zapustili Romunijo, so lahko odšli brez vsake ovir.

Politični zapiski

Slovenec in Hrvatoma se bo izplačala vojna odškodnina

»Hrvatski dnevnik«, glasilo dr. Mačka, piše, da bo vlada sprejela sklep, da se naknadno izplača vojna odškodnina vsem oškodovanim državljanom, ki so za čas vojne in ob prevratu živeli ne samo po obmejnih krajih Srbije in Črne gore, marveč tudi v krajih, ki meje danes na Italijo. To vprašanje se je vleklo že celih 20 let in šele sedaj je minister za socialno politiko dr. Srdjan Budisavljevič to vprašanje stavil na dnevni red in bo vojna odškodnina v kratkem priznana vsem številnim Hrvatoma in Slovencem, ki imajo nanjo pravico. Za izplačilo vojne odškodnine je potrebnih 60 milijonov. Zagrebški list pravi, da so leta 1923 poskušali doseči, da bi Italija plačala to vojno odškodnino, toda poskusi so se izjalovili po krivdi belgrajske vlade, ki ni hotela sprejeti načelo reciprocitete za izplačilo vojne odškodnine za Italijane v Jugoslaviji. Toda Italija je svojim starim in novim državljanom brez razlike narodnosti priznala vojno odškodnino. Sedaj po 20 letih bo tudi Jugoslavija to storila in se uredba že izdeluje. — V zagrebškem listu ne beremo ničesar o tem, če obsega nova uredba tudi vojno odškodnino za obmejne kraje na severni meji. Tudi ta vloga že čaka na rešitev 20 let.

Pismo iz trboveljskih rogov...

Tednik »Četrdeset«, ki izhaja v Zagrebu in kateri smo takoj ob pričetku izhajanja pred nekaj meseci dali pravilno oceno, da je kamufilirana marksistična revija, se od številke do številke vedno bolj razkriva in prikazuje svojo pravo podobo. V zadnji, 10. številki objavlja na prvem mestu od nekega — ika — napisano pismo, ki opisuje življenje rudarjev in se zaključuje z naslednjim odstavkom: »Nad dolino lebdijo neizrečena misel. To je ideja, tovariši, ki se opaja s poznavanjem in izkustvi vsakdanjega dela in tlake — a nove metode dela pri izkopavanjih izživajo prodoren pogled na vse, kaj počne ta svet, ki je nabit z bogastvi, pogled, ki bo razgalil trpljenje trboveljskih rudarjev — ljudi, ki na polju duhovne skupnosti vse bolj rastejo in zmogujejo. Tudi trboveljski rovi s svojimi krtinami poznajo Aleksije Stahanove in z njimi ponavljajo te besede: »Življenje bo postalo veselo, življenje je lepše bo! In ko življenje nam bo slajši dobi bog, bo šlo delo lažje izpod naših rok! Rudarji smo, ki vedo za vse, kako se bo.« — To je ena nota v tem zanimivem hrvatskem listu. Drugo noto pa mu dajejo stalni dopisi iz Moskve, ki pa v vsaki številki poveličujejo prosvetne blagodati Sovjetske Rusije.

Kdo je vse »frankovec«

»Hrvatska straža« objavlja dopis nekega Jozu Rebac iz Capljine, ki daje nekatera pojasnila o vzrokih, ki jih je imela oblast, da je razpustila tamonjski občinski odbor. Temu odboru so bili očitani, da je bil razpuščen zato, ker da je bil »frankovski«. G. Rebac pravi, da ta očitek ne drži, češ »za frankovce se danes imajo tudi takšni, ki za to nimajo nobenih pogojev, a tudi takšni, ki niti ne vedo, zakaj jih imenujejo frankovce. Frankovci hočejo biti tudi takšni, ki niti pojma nimajo o razvoju hrvatske stranke prava. Mnogo je takšnih, ki so šele včeraj postali Hrvati, se danes pustijo imenovati frankovce. To je zelo zanimivo psihološko vrenje...« — Kaj več o tem zanimivem psihološkem frankovskem vrenju pa g. Jozo Rebac v svojem pismu ne pove.

»Ovo ubija hrvatski narod...«

»Hrvatska straža« objavlja daljši članek, v katerem se bridko pritožuje nad nekaterimi pojavi v Primorju, predvsem pa po naseljih med Sušakom in Kastvom. List piše, da je tamkaj zavladala v ogromnih razmerah uživanja željnost, »podivljano plesanje in sproščeno ponočevanje mladine«, ter da je »ta način razvrednotenja izživljanja mladega sveta najhujše zlo, ki razkraja družabno tkivo prebivalstva po teh krajih.«. List na to naštevava nekatere primere ter pristavlja, da o teh pojavih »nikdo od pristojnih oblasti ne vodi računa«, pa čeprav je s pesnimi prirreditvami, ki trajajo celo noč »povezano pretirano pijančevanje vse noči, kvantarske pesmi, ponočno klatenje mladine, anarhistično vzključevanje, ki mnogokrat prehaja v naravnost divjaška tuljenja, pretepe in ubojstva«.

Tomo Baburin o povojnih kombinacijah

»Jugoslavenski liste« poroča iz Bjelovarja, da je tamkaj govoril bivši narodni poslanec Hrvatske seljaške stranke Tomo Baburin, ki je med drugim dejal, da je »žalostno, da imamo med nami še ljudi, ki zahtevajo tujo pomoč. Kdo naj nam pa pomaga, ako si nečemo pomagati sami. Imeli smo gospodo, ki je leta 1918 rekla: samo da se rešimo Avstrije, pa četudi s pomočjo samega vruga. Danes ti ljudje spet pravijo: samo da se rešimo Srbov, pa četudi s pomočjo vruga! Mi moramo postati pametni. Te gospode, ki se imenujejo »priatelji ljudstva«, imamo dovolj. Kmetskih ljudi je na Hrvatskem 80 odstotkov, zato jim nikdo drugi ne bo prinesel svobode, kakor sami sebi. Zato se je treba ob strani dr. Mačka truditi, da hrvatski narod ne pride v krvave vrtilce, da ostanemo nevtiralni. Naj bi že povojne kombinacije bile kakršne koli, mi moramo gledati, da v njo pridemo kompaktni in neodvisni.«

Podkupljiv profesor obsojen

Belgrajski listi objavljajo potrdilno razsodbo belgrajskega kasacijskega sodišča proti profesorju gimnazije v Smederevu Vladislavu Mihi, ki je bil svoje dni obsojen zato, ker se je pustil z denarjem podkupovati ter je proti nagradam med 500 in 1000 dinarji daljaj dijakom dobre rede v sprječevala. Pri tem delu mu je pomagal dijak Zivadin Avramović, ki je iskal zveze med dijaki in njihovimi starši. Profesor Miha je dobil eno leto zapora in izgubil državno službo, dijak Avramović pa bo sedel šest mesecev.

Jadransko železnico bodo gradili naprej

»Jugoslavenski liste«, ki izhaja v Sarajevu, poroča, da se bodo dela za nadaljevanje jadranske proge, ki bi imela peljati skozi Črno goro v Boko Kotorsko, spomladaj nadaljevala. Pretekli dni so namreč prišli v Nikšić v Črni gori strokovnjaki prometnega ministrstva, ki so proučevali razna tehnična vprašanja v zvezi z nadaljevanjem gradnje jadranske železnice, ki naj bi peljala tudi mimo Nikšića.

Vpliv Judov v Južni Srbiji

Belgrajsko »Vreme« prinaša v včerajšnji številki daljši članek o vplivu Judov na gospodarsko življenje Skoplja in južne Srbije. Tako poroča dopisnik, da je vse prebivalstvo z navdušenjem pozdravilo obe uredbi vlade ki se tiče Judov, ker si je ljudstvo zapomnilo, da so bili prav Judje prvi, ki so začeli spekulirati ob sedanjem naraščanju cen z raznim blagom in življenjskimi potrebščinami. Judje so bili v glavnem tudi tisti, ki so začeli priskrbeti zaloge živil. Tudi v Skoplju kakor v drugih trgovskihrediščih naše države, je velik del trgovine v judovskih rokah. V južni Srbiji sicer Judje nimajo v rokah industrije, zato pa imajo vodilno vlogo v trgovstvu. Oni vodijo trgovino z bombažem in velikanske množice bombaža leže skrite v ekladiščih prav zato, ker pričakujejo Judje še višjih cen za bombaž. Prav tako je v judovskih rokah galanterijska in manufakturna trgovina in Judje navijajo cene kakor se jim ljubi, ker to blago še ni prišlo pod uredbo o kontroli cen. Trgovina s sadjem in zelenjavo na debelo in na drobno je tudi v glavnem v Judovskih rokah. In pri dvigavanju cen sadja in zelenjavi so prav Judje s svojo brezobzirnostjo imeli največji delež.

Črna borza

Vse menjalnice v Skoplju so tudi last Judov. Sploh je vse denarno poslovanje, ki je v rokah Judov, zavito v skrivnostno kopreno, tako da nadzorne oblasti ne morejo priti na sled priskrtemu poslovanju z devizami, valutami in zlatom. Prizadeti krogi v Skoplju opravljajo te nečedne posle na črni borzi brez skrbi in brez ovire naprej in neka-

Kraljevska družina na Oplenacu

Oplenac, 9. oktobra. AA. Danes ob 11.10 je bilo v zadušinski cerkvi na Oplenacu letno kršteno opravilo za blagopokojnim viteškim kraljem Aleksandrom Zediniteljem, z molitvami na grobu v kripti. Pri svečanosti so bili navzoči: Nj. Vel. kralj, Nj. kr. Vis. knez namestnik in kneginja Olga, Nj. kr. Vis. velika kneginja Helena, Nj. kr. Vis. kneževica Aleksandra in Nikola, dalje dvorske dame ter vojaška in civilna hiša Nj. Vel. kralja.

Belgrad, 9. okt. m. Ob šestletnici tragične smrti blagopokojnega kralja Aleksandra I. so bile po vsej državi zadušnice, ki so jim prisostvovali zastopniki cerkvenih, civilnih in vojaških oblasti ter ljudstva. Zadušnici na Oplenacu, kjer poleg ostalih članov naše vladarske hiše počiva tudi kralj Aleksander, je bila ob 11.10 ob navzočnosti Nj. Vel. kralja Petra II., Nj. kr. Vis. kneza namestnika Pavla in Nj. Vis. kneginje Olge, Nj. carskega in kr. Vis. kneginje Jelene, Nj. Vis. kneževice Aleksandra in Nikolaja ter ostalih članov civilne in vojaške hiše Nj. Vel. kralja.

V Belgradu so bile zadušnice v saborni cerkvi ter jih je opravil niški pravoslavni škof dr. Jovan ob asistenci številne duhovščine. Kr. vlado je zastopal gradbeni minister Vulović. Navzoči so bili tudi številni zastopniki civilnih in vojaških oblasti ter nosilci vojaškega odlikovanja albanske spomenice in zastopniki ostalih kulturnih, narodnoobrambenih in gospodarskih organizacij.

Zadušnice so bile tudi v ostalih krajih v državi. V Podgorici je opravil žalne molitve za pokojnim kraljem patriarh dr. Gavril.

Spominske proslave v Belgradu

Belgrad, 9. oktobra. m. V kostnici branilcev Belgrada je bilo danes dopoldne žalno opravilo v spomin na smrt onih junakov, ki so padli pred 25 leti na današnji dan v obrambi mesta Belgrada. Žalno opravilo je opravil pravoslavni vikarni škof Arsenije. Pri žalni slovesnosti je pel pevski zbor Nikole Tesla. Žalnemu opravilu so prisostvovali kraljev zastopnik adjutant general Pavle Bariaković, vojni minister armadni general Milan Nedić, belgrajski župan Jeverom Tomić, predsednik belgrajskega kasacijskega sodišča Janković, konzulor belgrajske nadškofije Peter Vlastić, vojni kurat Ivan Kotnik, in drugi. Spominska govora sta imale škof Arsenije in predsednik Društva borilcev Belgrada Svetolik Urošević. Belgrajski župan Tomić je položil venec na kostnico, nakar je skupno s kr. zastopnikom in vojnim ministrom odšel v kostnico, kjer je duhovščina znova opravila molitve za padlimi junaki.

Sprejeti v višjo pedagoško šolo

Belgrad, 9. oktobra. m. V višjo pedagoško šolo v Zagrebu so sprejeti tile učitelji in učiteljice iz Slovenije: Ljudmila Glavnik iz Cvena, Franciška Opeka iz Ajdovca, Bogomila Hude iz Mirne peči, Antonija Zmitek iz Horjula, Alojzij Schubert iz Buče vasi, Zora Lampreht iz Sv. Miklavža, Oskar Geist z Ojstrice, Stane Horvat iz Podgorja, Leopoldina Peñnik s Homena, Avg. Kopriva iz Polensake, Pavla Segula iz Sv. Marije, Danijel Perenič s Pristave, Elza Mittelbauer iz Artič, Marija Gosar iz St. Vida, Josip Milčev s Polja ob Sotli, Mila Koželj iz Krke, Alojzij Pihler ob Sv. Urbana, Lidija Primožič iz St. Jerneja na Dolenjskem, Ivan Schwarz iz Razborja, Hilda Skaza iz Velike Nedelje, Viktor Mišek iz St. Jošta, Branica Ljubič iz Mirne peči, Iva Zmavec iz Lehne, Stefan Svegel iz Rečice ob Savinji, Franc Hlupčić iz St. Jurja ob Pesnici, Breda Gaber iz St. Jošta, Anton Zorko iz St. Ilja pod Tinjem.

Nemški strokovnjak o »neizkoriščanih možnostih na jugovzhodu«

Berlin, 9. oktobra. m. Europa Press. Predsednik urada za proučevanje konjunktura Wagemann objavlja zelo zanimiv članek v »Berliner Börsenzeitung«, v katerem se peča s problemom povečanja poljedelske proizvodnje v državah jugovzhodne Evrope in na Balkanskem polotoku z uvedbo modernih proizvodnih sredstev in z uporabo raznih umetnih sredstev. Wagemann pravi, da obstoja v teh državah še veliko neizkoriščenih možnosti, tako da bo tudi Nemčija mogla povečati svoj uvoz poljedelskih proizvodov za 50 odstotkov. Ta reorganizacija proizvodnje pa zahteva čas ene ali dveh generacij.

Jugoslovanska ladja »Vido« potopljena

Belgrad, 9. oktobra. b. Iz Sovjetske Rusije so prispela poročila, da se je potopila jugoslovanska ladja »Vido«, ki je bila zgrajena leta 1906. in je

teri gospodaretveniki so menja, da je prav ta črna borza močnejša kakor vse druge pri nas. Trdijo namreč, da je prav v Skoplju središče te umazane trgovine in da se iz Skoplja razpletajo nitii v vse druge pokrajine naše države.

Uredba bo v Skoplju zadela veliko število izvoznikov in veletrgovcev z deželnimi pridelki in živili. Na prvem mestu bo prizadeta trdka Leon Adžes. Lastnik trdke je veletrgovec z moka in mlinar ter je bilo zaradi njegove brezobzirnosti in spekulacij že polno prijav. Adžes ima tudi svoj kapital v mlinski industriji »Projevo« v bližini Kumanova. V industriji južne Srbije pa je najmočnejši delničar neka Skopljanska banka, nato pa so udeležene le še judovske trdke, kakor Faraci in Pardo, ki ima v Bitolju tovarno mila, dalje farma David Sion, ki je tudi družabnik industrije v Utioiu.

Judje v Baranji

Dopisnik »Vremena« iz Belega manastira pa poroča o vplivu Judov na gospodarsko življenje v Baranji. Dopisnik pravi, da ni v Baranji niti enega večjega naselja, v katerem ne bi našli trgovca Juda. V judovskih rokah je dalje tudi edina baranjska veletrgovina z žitom in živino. Ta trdka je v Belem manastiru in nosi naslov »Lang in Kraus«. Trdka je že desetletja sama brez tekmece na trgu in je zato lahko diktirala cene. V judovski posesti je tudi največji mlin v Baranji. Njegov lastnik je Herman Lang. Mlin je sedaj o konkurzo, čeprav namelje lahko na dan tri in pol vagona žita. Zaradi konkurza so posebno hudo prizadeti kmetje iz Baranje, ki so že dobavili žito mlinu.

imela 3700 ton. Ladja je bila last družbe Jugoslavente na Sušaku. Potopila se je 6. t. m. ob 8.30 v romunskih vodah, 18 km od Solina. Posadka 28 oseb s kapitanom Sidorjem Tosovičem so rešile v sovjetskih vodah ob izlivu Donave ruske obmejne oblasti. Posadka je zdrava, le en mornar je lažje ranjen. Posadka se nahaja v mestu Volki pri Ismajevi.

Romanje bojevnikov na Oplenacu

Zveza bojevnikov bo priredila kakor vsako leto romanje na grob blagopokojnega kralja Aleksandra I. Zedinitelja na Oplenac in se vrača potem na Avalo, kjer se bodo člani poklonili na grobu Neznanege vojaka. Romanje bo od 25. do 28. oktobra. Priglasitve pošljite na pisarno Zveze bojevnikov na Masarykovi cesti v palači Grafike. Cena je 350 din za tja in nazaj, vstevši vožnjo z vlakom in vožnje z avtobusi ter skupno prenočišče.

Razstava nemške arhitekture v Belgradu

Belgrad, 9. okt. AA. Ob priliki razstave nove nemške arhitekture v Belgradu in na pobudo Društva za zgodovino umetnosti, je na vseučiliščih v Belgradu predaval včeraj prof. dr. Daniel Krenker z berlinskega vseučilišča o »novih pogledih na razvoj nemške arhitekture«. Predavanje je izredno dobro uspelo. Ugledega predavatelja z berlinske univerze je predstavil občinstvu v imenu belgrajske univerze in v imenu Društva za zgodovino umetnosti profesor dr. Vlad. Pečković. V svojem predavanju, ki so ga spremljali številne slike, je prof. dr. Krenker izredno obsežno razložil postopno razvijanje tipičnega nemškega stila. Začel je z razlago kontrastov med klasičnim in novim nemškim stilom, nato pa je razlagal tipično nemško okolje pri osnovnih gradbenih stilih preteklosti. Potem ko je omenil zgradbe izrazito nemškega stila (Bismarckov stolp, ogromni spomenik ob stoletnici bitke pri Lipskem itd.), je prešel na sodobni nemški stil, ki izraža moč in polet treznih linij, ki nimajo okrašenih fasad. Ta stil je zvesto zrcalo tretjega rajha in njegovega etičnega in socialnega pojmovanja. Navzoči so predavatelja nagradili z obilnim ploskanjem.

Nemško-italijanski posveti o gospodarski ureditvi Evrope

Rim, 9. okt. b. Pot italijanskega ministra za trgovsko izmenjavo in valute Riccardia v Nemčijo, kot tudi bližnji sestanek Riccardia z nemškim ministrom za gospodarstvo in predsednikom Reichsbanke dr. Funkom je v zvezi z novo gospodarsko ureditvijo Evrope. Uradno poudarjajo, da bosta ministra Riccardi in dr. Funk proučila posebno gospodarska vprašanja, od katerih bosta odvisna gospodarska in socialna reorganizacija evropske proizvodnje in razvoj mednarodne trgovinske izmenjave. Osiščne države bodo pri reševanju teh vprašanj gledale predvsem na svoje življenjske koristi in pa na nove gospodarske potrebe Evrope. Zato bo sestanek med Riccardijem in dr. Funkom velikega pomena in vlada zanj veliko zanimanje med italijanskimi in nemškimi gospodarstveniki ter gospodarskimi krogi onih držav, katerih gospodarski napredek in povzdiga se morata razviti v okvirju bodoče gospodarske ureditve evropske proizvodnje.

Zamenjajte stare kovance

Belgrad, 9. okt. AA. Opozarjajo se prizadeti, da poteče 20. t. m. skrajni rok za zamenjavo starih kovancev po 1 din, na dan 31. t. m.

Voditelji komunizma na vplivnih mestih

Pod tem naslovom objavlja »Bilten jugoslovanskega protimarksističnega odbora«, ki izhaja v Belgradu, zelo zanimiv članek, v katerem pravi, da po vseh izkušnjah, ki smo jih imeli v borbi proti komunizmu, nastaja sedaj vprašanje, ali imamo sploh namen iti do kraja z radikalnim obračunavanjem vseh teh razkrajalnih struj. Predno se na to vprašanje odgovoriti, pravi »Bilten«, je treba resnici pogledati v oči. »Toda prva in poglavitna resnica je — naj bo še tako čudna in tako žalostna — da se namreč vrhovni izobraženi voditelji našega komunizma nahajajo na raznih zelo vplivnih položajih v državni upravi. Naj naša ugotovitev izgleda še tako neverjetna, vendar je resnična! Pisali smo že o aretacijah nekih uradnikov v prosvetnem ministstvu. Pojava brezvestnega dela od strani enega dela proforskega kadra je bila že prej znana. Toda ne smemo se pustiti zapeljati z mislijo, da je prosveta osamljen pojav, to se pravi, da je bila šola edina oblast, kjer se je širila komunistična delavnost. To v nobenem prime-

Nagovor papeža

Iz Rima poročajo 6. oktobra: Pri sprejetju 14.000 članic dekliške zveze italijanske katoliške zveze, ki je bila ustanovljena pred 20 leti je papež v svojem nagovoru med drugim dejal tudi tole: »Dvajset let je kratka doba. Ali če se človek ozre na Evropo in ostali svet, vidi kaj kmalu, da se utegnejo v dvajsetih letih zgoditi tehtne, v globino segajoče spremembe, ki so vplivne za stoletja in ki utegnejo spremeniti ne le politične smernece narodov in njih odnose, marveč spremenijo tudi moralne in socialne pojme. Zda živimo v času, ko se vse podira. Zatorej se bo moral svet v bodoče potruditi predvsem za to, da bo razvaline pozidal in jih popravil. Takrat bo prišel pravi čas za katoliško mladino, ki bo morala po svoje pripovedi, da bo človeštvo zgrajeno na krščanski podlagi.«

pa končni rok za zamenjavo starih srebrnikov po 20 din. Zaradi tega se imejtelji interesov kovancev opozarjajo, da v lastnem interesu denar zamenjajo na blagajnah Narodne banke ali pri državnih finančnih ustanovah in sicer stare kovance po 1 din do 20. t. m., srebrne kovance po 20 din pa do zaključno 31. t. m., ker po preteku teh rokov ne bo več mogoče tega denarja zamenjati. Pod blagajnami Narodne banke se razumejo tako blagajne centrale, kakor tudi blagajne podružnic, pod državnimi finančnimi ustanovami pa vse državne blagajne, pri katerih se sprejemajo vplačila, oziroma vrše izplačila, kakor n. pr. glavna državna blagajna, davčne uprave, Poštna hranilnica itd. V kolikor bi kdo imenovan denar poslal Narodni banki ali pa navedenim državnim ustanovam, se bo kot dan oddaje štel tisti dan, ko bo denar oddan. (Iz Narodne banke kr. Jugoslavije.)

Iz banovine Hrvatske

Zagreb, 9. okt. b. Predstojniki posameznih oddelkov banske oblasti naglo izdelujejo novi proračun, ki se po novem redu prične 1. januarja. Proračun banovine Hrvatske bo po do sedaj dobljenih informacij večji od dosedanjega. Obenem se bo izvedla revizija dohodkov, ker so nekateri dohodki v preteklem proračunu izkazali primanjkljaj za 40%. Z izdelavo proračuna je prišlo na dnevni red tudi vprašanje revizije finančnih nagodb, ki bi imele zagotoviti banovini Hrvatski dovoljna sredstva za finančno samostojnost. Treba bo izvršiti tudi vprašanje razdelitve 52 fondov, kot je to določeno že z uredbo o banovini Hrvatski, glasom katere določa banovina vsoto v znesku 100 milijonov dinarjev.

Zagreb, 9. oktobra. b. »Narodne novine« so objavile dve naredbi bana dr. Šubišića, s katerima se raztezata na področje banovine Hrvatske uredbi kraljevske vlade o vpisovanju Židov na univerze, visoke, srednje in druge strokovne šole ter o ukrepih, ki se nanašajo na izvrševanje trgovskih poslov z življenjskimi potrebščinami na področju banovine Hrvatske.

Zagreb, 9. okt. b. Danes dopoldne je bil v srbski pravoslavni cerkvi ob 10.30 parastos za pokojnim kraljem Aleksandrom Zediniteljem. Banske oblast je zastopal predstojnik oddelka dr. Bojkič, vojsko pa je zastopalo devet generalov z armadnim generalom Nedeljkovičem na čelu.

Zagreb, 9. okt. b. Predsednik HSS dr. Vladko Maček je imel danes od 11. do 12. ponovno konferenco z dr. Šubišićem.

Zagreb, 9. okt. b. Uradniki univerze, asistenti univerzitetne knjižnice, kakor tudi vsi nameščenci univerze so bili z odlokom banske oblasti postavljeni danes na šestmesečno razpoloženje ter bo po preteku tega roka sprejet sklep o njihovem nadaljnjem delovanju na teh položajih.

Split, 9. okt. b. Trgatev v Dalmaciji še ni končana. Pričakujejo, da bodo vinogradi vrgli okrog 800.000 hl vina. V nekaterih krajih je trgatve slabša kakor se je mislilo, v drugih krajih, zlasti v Šibeniku in na otokih, pa je dosegla celo 30% več kakor lani. Zaloge starega vina so razprodane in ponekod že točijo novo vino. Zanimanje za novo vino je zelo veliko.

Belgrajske novice

Belgrad, 9. okt. m. S kr. ukazom je na predlog zunanjega ministrstva ukinjen konzulat kraljevine Jugoslavije v Alžiru, namesto njega pa je odprl generalni konzulat v Monakovem.

Skoplje, 9. oktobra. m. Oblastni odbor kraljeveke jugoslovanske Aerokluba »Naša krila« bo priredil v Skoplju dne 13. oktobra ob 10 dopoldne prvi jugoslovanski jadralni let. Ob tej priliki bo krščenih 12 novih jadralnih letal. Slovesnost bodo prisostvovali kot botri predsednik vlade Dragiša Cvetković, vojni minister armadni general Milan Nedić, minister za telemevo vzgojo ljudstva Pantič, poveljnik vojnega letalstva general Mirković in drugi.

Papeževe čestitke kralju Juriju

London, 9. oktobra. AA. Reuter. Papežev zastopnik v Angliji je poslal kralju in kraljici v zvezi z bombardiranjem buckinghamske palače naslednjo poslanico:

»Njegova Svetost Pij XII. mi je v svoji poslanici z dne 14. septembra, ki sem jo pravkar sprejel, naročil, da naj vašima veličanstvom dostavim njegove čestitke zaradi načina, kako sta se vaši veličanstvi rešili bombe, ki je zadela buckinghamsko palačo.«

Kralj in kraljica sta se brzojavno zahvalila svetemu očetu.

ru ni res! Vsi državni uradi, samoupravni uradi in privatne službe so zastupljeni z ljudmi, ki so v službi prevratnih struj. Ne trdimo, da je njihov odstotek visok, toda lahko rečemo, da jih je zadostno število, ki so misijonarsko pripravljeni, da postopno razbijajo in demoralizirajo našo sredino. Poznamo takšne, ki sedijo na zavarovanih mestih in od tamkaj vodijo populistične neredne, dajejo navodila, organizirajo propagando. Tudi člani takimenovanih boljših družin so celo na čelu marksističnih gibanj in časopisov. Vse to, kar smo povedali, ni nobena tajnost, odigrava se javno, pred našimi očmi, pred očmi naše družbe, ki je utonila v duševni lenobi...«

Zemunska vremenska napoved: Pretežno oblačno na severni polovici in delno oblačno na jugu. Deževalo bo še v severozahodnih in zahodnih krajih Tu pa tam bo še megla. Toplota se bo dvignila.

Zagrebska vremenska napoved: Stalno.

Nemško-angleški boji

Napadi na Anglijo

Nemška poročila

Berlin, 9. oktobra. t. Stefani: Poročilo nemškega vrhovnega poveljstva se glasi: Neka nemška pomožna križarka je na svojih križarjenih po daljnih morjih potopila za 52.000 ton sovražnega trgovinskega brodoma.

Napadi na London in druga središča v Angliji so se včeraj in preteklo noč nadaljevali. Zaseda so bila letališča, kjer so bile uničene številne lope in zaklonišča ter številna letala, ki so bila na tleh, nadalje vojaška taborišča, tovarne za vojno industrijo, živežna in blagovna skladišča v severni Angliji, pristanišča in tovarne v zahodni Angliji. Ob škotski obali je bila trgovska ladja tako poškodovana, da je morala ustaviti plovbo. Severozahodno od irske obale so naša letala napadla večji angleški prevoz vojaštva, sestojec iz peterih ladij. Ena ladja z 20.000 tonami je bila zadeta in ni mogla več dalje.

Sovražnik je poskusil bombardirati nekatera mesta v severni in severozahodni Nemčiji, pri tem pa je imel zelo hude izgube. Porušenihi je bilo nekaj hiš. Obžalovati moramo nekaj smrtnih žrtev in tudi nekaj ranjencev med civilnim prebivalstvom. V industriji in na železnicah ni bila storjena nobena škoda.

Sovražnik je včeraj izgubil 16 letal. Nemške izgube znašajo 3 letala.

Newyork, 9. oktobra. AA. DNB: Angleška cistermska ladja »Friderik Wales« (10.525 ton), ki je pred enim mesecem odplula proti Angliji, se ni prispela v nobeno britansko pristanišče. Kakor poročajo iz Halifaxa, smatrajo ladja zdaj za izgubljeno.

Berlin, 9. oktobra. AA. DNB: Dve nemški letali sta preteklo noč uničili neki angleški prevoznik vlak. Druga eskadrila je opazila na neki železniški postaji vlak z več kot 20 cisternskimi vagoni. Dve nemški letali sta takoj izvedli napad in povrsti bombardirali posamezne vagon. V nekaj minutah so vagoni eksplodirali. Vsa železniška postaja in njena okolica daleč naokrog sta se pretvorili v veliko morje plamenov. Požar se je širil z veliko naglico in je verjetno uničil tudi skladišče tovarne postaje. Prav tako je zgorela tudi železniška postaja z vsemi upravnimi poslopi. Požar je trajal več ur.

Angleška poročila

London, 9. okt. t. Reuter. Letalsko ministrstvo je davi objavilo naslednje uradno obvestilo o nočnih napadih nemških letal: Napadi nemških bombnikov so bili v pretekli noči zelo obsejni, glavni napad pa je bil naperjen proti Londonu in daljnji okolici. Bombe so povzročile škodo na več hišah in industrijskih zgradbah. Nastalo je več požarov, ki pa so bili do jutra že obvladani. Na London je vsega padlo 40 bomb. Nemška letala so priletela čez Rokav v strnjenih skupinah in so se razpršila v manjših skupinah šele nad južno Anglijo. Pri tem je bilo več človeških žrtev, štelo pa se ni znano. Nemška letala so bombardirala tudi južno-vzhodna mesta Anglije, a so bile bombe vržene tudi na druge kraje v državi, predvsem na jugu in na jugovzhodu. V nočnih bojih sta bili sestreljeni dve nemški letali, naše izgube znašajo dve letali.

Dnevi preizkušnje in upanja

Rod za rodom prihaja in odhaja, vsak ima svoje skrbni in posebnosti, ki mu vtisnejo svojstven pečat. Naš rod je priča tako važnim in velikim dogodkom, ki nimajo para v zgodovini. Od začetka sveta do danes je doživelo človeštvo že mnogo sprememb. Če izvmemo krščanstvo, ki je božje delo, in se oziramo v vsaki dobi le na to, koliko je vsaka napredovala v borbi za resnico in krepost, pa tudi v prizadevanju po resničnem ravnotežju med narodi, ne moremo biti zelo zadovoljni. Antična modrost — merimo seveda le njene svojstvene sile — nam je vzlic nedvomnim velikim zaslugam prinesla nepopolno luč, pomešano z nejasnostmi in zmotami. Ona ni dala svetu moralnih dobrin, ki jih je najbolj potreboval. Nekaj podobnega bi lahko rekli, z izjemo krščanstva, za vsako dobo do danes. Na koncu smemo mirno reči, da ni bila nobena doba tako mračna in vznemirjena, kot je sedanja, ko je bojna vira zajela že polovico sveta in ga bo verjetno še več. Pa ne samo to. Vodilna načela o zasebnem in javnem krščanskem življenju so bila izpodrinjena od razširjajočih se zmoti, ki razdirajo družbo. Na glavno zmoto o svobodi vesti, o popolni svobodi izražanja misli v pisani in tiskani besedi, je gledalo človeštvo kot na dragoceno pridobitev moderne misli. Tež usodni zmoti so sledile druge. Iz njih so prihajale največje nesreče, katere vsi čutimo. Papeži in zadnji cerkveni zbori so večkrat obsodili liberalizem, versko brezbrzičnost, nato materializem pa vse do kapitalizma in komunizma, pa jih vedno in v vsem niti katoličani nismo poslušali, kaj šele drugi.

Če hočemo preprečiti in zaustaviti nesrečo, ki je zajela že tako velik del naše zemlje, se moramo najprej popolnoma podrediti volji božji, se ponižati, priznati svoje krivice do božjega Zveličarja in živeti krščansko življenje. Božje usmiljenje bo naklonjeno uslišalo naše prošnje in s sredstvi, ki jih samo ono pozna, končalo šibe, katerih žalostne in neboljše ne priče smo vsi ljudje.

»Kuge, lakote in vojske, reši nas o Gospod«, prosimo v litanijah vseh svetnikov. Pri daritvi svete maše, ki je Odrdešenik sam prvi daroval, večkrat prosimo božjo dobroto, naj nam ohrani tako zaželeni mir. Naj bo pričakovanje že kakor koli dolgo, ura pomirjenja bo odbila v tistem trenutku, ki jo bo Bog hotel. Prosimo, da bi takrat pravica in ljubezen vladali pri ljudeh, ki bodo urejevali odnose med narodi.

Zasebno Reuterjevo poročilo pravi, da so nemški letalci skušali doseči Liverpool, toda protiletalsko topništvo jih je pregnalo.

London, 9. okt. t. Informacijsko ministrstvo poroča o današnjih napadih. Danes so nemška letala ves dan v zaporednih valih prihajala nad vzhodno in južnovzhodno Anglijo, predvsem pa nad ustje doline Temze. Vsaka skupina nemških bombnikov je bila napadena in razgnana od angleških lovcov. Le posameznim letalom se je posrečilo priti do ciljev. V enem valu je bilo 70 nemških bombnikov, toda po srditih dvobojih v zraku je bil razgnan. Pri napadu na neko slavno visoko šolo je bil ubit ravnatelj zavoda, med tem ko so bili vsi dijaki v zaklonišču. Danes ves dan razkopavajo razvaline znane londonske bolnišnice, katere en del je bil ponoči porušen. V bolnišnici je bilo nad 100 kroničnih invalidov. Bolniško strešniško osebje in reševalne skupine so delale vso noč pri polni temi, da rešijo ponesrečence. Sestreljeno je bilo eno nemško letalo in eno angleško letalo pogrešajo.

London, 9. oktobra. AA. Reuter: Izve se, da je pri zadnjem letalskem napadu na London ena bomba padla zraven Westminstera in je eksplozija razbila več oken na znameniti westminstrski opatiji ter porušila zid na stavbi parlamenta.

Nova taktika nemških letalskih napadov

London, 9. oktobra: Reuter: Že nekaj dni uporabljajo Nemci pri letalskih napadih na Anglijo, zlasti pa na London, novo taktiko. Najprej prileti nad mesto večja skupina nemških lovskih letal znanke »Messerschmidt«. Ta letala krožijo v višini 7000—8000 m in imajo za nalogo, da naj ugotovijo, če so kje v bližini angleška lovka letala. Ko ugotovijo, da angleških lovskih letal ni, obvestijo o tem skupine nemških bombnikov, ki so na poti ali pa pripravljene na odlet. V zadnjih dneh so že trikrat opazili, da so nemški lovci pravočasno odvrgli nemške bombnike pred spopadom z angleškimi lovci.

Slabo vreme v Rokavu

London, 9. oktobra. AA. Reuter: Od jutraj vlada v Rokavskem prelivu slabo vreme. Zelo močan veter piha v jugovzhodni smeri. Precej gosta megla ovira promet.

Kaj dobijo londonski brezdomci za prehrano

London, 9. oktobra. t. Reuter. Notranje ministrstvo in ministrstvo za prehrano objavljata, da dobivajo Londončani, ki so zaradi bombardiranja izgubili dom in streho, sledečo hrano popoldne in zvečer: juha, klobasa, krompir, sir, surovo maslo, kruh, biskvit ali pa juha, meso, krompir v omaki, zelje, grah, kava in biskvit. Za enkrat je 25.000 takih ljudi, ki so brez doma, ker so jim hiše od bomb porušene, toda 10.000 jih bo te dni odpravljenih na bivališče izven Londona, delno pa bodo tudi njihove hiše toliko popravljene, da se bodo mogli vrniti domov. Na ta način bo še 15.500 brezdomcev, za katere je treba skrbeti. Ministrstvo za prekrbo pa ima več hiš pripravljenih, kakor je brezdomcev, ki so izrazili željo, da bi dobili stanovanja, ki so na razpolago.

Churchill predsednik konservativne stranke

London, 9. oktobra. t. Reuter. Po odstopu Chamberlaina kot predsednika in voditelja konservativne stranke, je nastopil vprašanje njegovega nasledstva. Danes se je sestel občni zbor konservativne stranke in je enoglasno brez vsakega protivnega glasu izvolil ministrskega predsednika Churchilla za voditelja konservativcev.

Rooseveltove izjave

Washington, 9. okt. AA. Reuter. Predsednik Roosevelt se je včeraj dve uri posvetoval z glavnim poveljnikom ameriškega vojnega brodoma admiralom Ricardsonom in upokojenim admiralom Leahjem. Po konferenci se je izvedelo, da so vsi trije ves čas proučevali zemljevide.

Pri sprejemu časnika je Roosevelt odgovoril na vprašanje, če se zaradi tega, ker je bilo 125 vojnihih ladij poslanih na Atlantik, ustvarja brodomov »dveh oceanov«, kratko: »Ne.« Roosevelt je dodal, da za kaj takega Amerika nima dovolj vojnihih ladij.

Roosevelt je nato časnika tudi izjavil, da Amerika ne misli odpoklicati mornarskih strelcev s Kitajske. Roosevelt je podal to izjavo takoj nato, ko je neka ameriška agencija objavila novico, da misli vlada odpoklicati ameriške mornarske strelce s Kitajske.

Admiral Ricardson pa je izjavil zastopnikom tiska, da ameriško brodomje še ni tako pripravljeno, kakor bo to v bodočnosti, in da bodo na Tihem oceanu poslani nekaj tisoč mornarjev, ki so potrebni vojnim ladjam okoli Havajskih otokov.

Hulova pojasnila

Washington, 9. okt. AA. DNB. Zunanji minister Cordell Hull je imel danes dolgo konferenco z japonskim veleposlanikom v Washingtonu. Po konferenci je Hull odklonil izjavo glede podrobnosti tega razgovora, rekel pa je, da sta govorila o splošnem položaju na Daljnem vzhodu.

Casnikarji so Cordella Hulla vprašali, ali pomeni opozorilo ameriškim državljanom, naj zapuste nevarne pasove v Vzhodni Aziji, da bodo ameriške čete ponovno umaknjene iz Sanghaja. Hull je odgovoril, da vprašanje umika ameriških čet sploh ni bilo predmet razprav v vladnih krogih.

Kakor je znano, se uporno širijo poročila, da je angleški veleposlanik v Washingtonu izjavil, da se je mislil vrniti v London, vendar pa mu je njegova vlada dala navodila, naj zaradi možnosti krize na Daljnem vzhodu ostane v Washingtonu. Zunanji minister Hull je odgovoril na vprašanje časnika: »Je o tej stvari, da ne ve, na kaj je meril angleški veleposlanik s to svojo izjavo, ker on sam ne vidi nobenih znakov za kakšno krizo na Daljnem vzhodu.«

Boji nad Nemčijo

Angleška poročila

London, 9. okt. t. Reuter. Letalsko ministrstvo poroča: V pretekli noči so angleška bombna letala napadla ladjedelnice, pristanišča, industrijske zgradbe in petrolejska ter druga vojna skladišča po raznih krajih Nemčije ter v od Nemčije zasedenih deželah. Nadaljnji napadi angleških bombnikov so veljali pristaniščem na Rokavskem prelivu. Več skupin bombnikov

je bombardiralo Calais in Boulogne, kjer so nastali požari in eksplozije. Vsa letala so se vrnila.

Nemška poročila

Berlin, 9. oktobra. t. Associated Press. Po uradnih nemških podatkih je prišlo do Porurja okrog 30 angleških bombnikov, toda napad je bil odbit. Nadaljnja skupina bombnikov je skušala priti do Berlina, a je bila odbita, predno je cilj dosegla.

Mussolini v Gorici

Gorica, 9. okt. AA. Stefani: Navzlic slabemu vremenu je Mussolini prispel s svojim trimotornim letalom in se lepo spustil na gorisko letališče. Mussolini je nato odšel v okolico mesta, kjer je pregledal revijo vojske. Nato je v podnožju hriba Neron piemontski vojvoda sprejel Mussolinija. Divizija Soča je nato priredila vaje, ki so dokazale moč njenega orožja in izvežbanost moštva.

Ko je prisotnostval manevrom divizije Soča, prirejenih v navzočnosti piemontskega princa in tujih vojaških atašeev, je Mussolini zapustil Gorico ob 14.15 s svojim letalom, ki ga je sam vodil brez ozira na slabe vremenske razmere.

Nekje v Italiji, 9. okt. t. Stefani: Tri dni zaporedoma je Mussolini, ki je vedno sam pilotiral svoj trimotornik, odhajal iz Forlija na inspekcijo italijanske vojske v Benečiji. Vse je pregledal do natančnosti in bil povsod predmet navdušenih pozdravov od strani ljudstva. Prepričan se je o visoki moralni vojske ter o najboljši njeni opremljenosti. Pri tej priložnosti je Mussolini sam javno prikazal, da je v polni posesti najboljšega zdravlja. Sedaj pridejo na vrsto še čete 8. armade, ki jih bo pregledal prihodnje dni in ki bodo tudi hotele pokazati, da glede morale in vojaške pripravljenosti v ničemur ne zaostajajo za onimi četami, ki so pretekli dni pokazale moč fašistične Italije.

Rim, 9. okt. AA. Stefani: Listi pišejo obširno o potovanju predsednika vlade Mussolinija in posebno podčrtavajo, da je Mussolini pregledal čete armadnega zbora »Celere« v Vidmu. »Popolo di Roma« piše med drugim, da te manifestacije italijanske vojske sile najlepše zavračajo vse izmišljotine angleške propagande, ki so v zvezi z nedavnim sestankom na Brennerju.

Vojna v Sredozemlju

Italijanska poročila

Nekje v Italiji, 9. oktobra. AA. Stefani: Sporočilo vrhovnega poveljstva italijanske oborožene sile št. 124, se glasi:

Naše letalske sile so napadle tovarne torpedov v Valetti ter bencinska skladišča v Kalfarni na Malti. Pri tej priliki je prišlo do spopada med našimi letali in sovražnikovimi lovci. Eno sovražnikovo letalo je bilo zbito. Eno naše letalo pa se ni vrnilo domov.

V Severni Afriki so naše motorizirane kolone zelo aktivne. Naše letalske sile so izvedle napad na skupino sovražnikovih motoriziranih oddelkov 70 km južno od Sidi el Baranija. Trije blindirani avtomobili so bili poškodovani. Eno naše letalo se ni vrnilo.

Sovražnik je z letali napadel Tobruk in Bargo. Ni bilo niti škode niti žrtev.

V Vzhodni Afriki je bilo opaziti oddelke sudanskih konjenikov na meji Eritreje. Ponovno smo bombardirali nek konvoj v Rdečem morju. Ena ladja je bila zadeta.

Nekje v Italiji, 9. okt. AA. Stefani: Z letalskega bojišča poročajo, da je oddelek italijanskih bombnikov izvršil napad na vojaške objekte v Kalafani na Malti. Bombe težkih kalibrov so uničile skladišče vojnega materiala, zaradi česar je prišlo do eksplozije in požara. Težko so bile poškodovane tudi druge vojaške naprave. Odgovor protiletalskega topništva je bil nenavadno hud, pa

Roosevelt in Hull o napetosti na Tihem morju

Cordell Hull je odklonil časnika tudi sleherni izjavo o vsebini razgovora Sumnerja Wellsa s sovjetskim veleposlanikom v Washingtonu.

Ukrepi proti Japonski

Washington, 9. okt. AA. DNB. Vlada Združenih držav je prepovedala izvoz pšenice v pristanišča Daljnega vzhoda, katera nadzira Japonska. V uradnih krogih se izve, da tega ukrepa ni mogoče smatrati kot zaporo. Splošno prepričanje pa je, da ima ta ukrep namen povzročiti Japonski nove težave. Izvoz pšenice na Filipinsko otočje pa ni prepovedan.

Ameriško tihomorsko brodomje

Washington, 9. oktobra. t. Associated Press: Ameriška vlada je odredila, da bo poslanih takoj 4000 mornarjev k tihomorskemu brodomju, tako da bo dobilo svojo zasedbo. Ko so časnika vprašali mornariškega ministra Knoxa, če je res, da znajo Združene države Severne Amerike biti z Japonsko v vojno že v 14 dneh, je odgovoril, da to ni res in je dodal, da sploh noben ne ve, kakšni bodo nadaljnji razvoji. Izjavil je nadalje, da vojna mornarica še ni dobila nobenih navodil, da naj okrepi svojo moč na Daljnem vzhodu.

Japonci o »ameriško-angleški ofenzivi proti Japonski«

Tokio, 9. oktobra. AA. DNB. Agencija Domej je izjavila, da japonska vlada ne bo odgovorila na angleško noto o cestah v Birmaniji (Birmi). Agencija Domej objavlja, da je japonska vlada ukrenila že vse potrebno in te odredbe se bodo izvajale, ko bo to potrebno. Novica pa, da bo Anglija zopet prila često v Birmanijo, je izzvala izredno zanimanje med japonskimi političnimi krogi in v vsej japonski javnosti.

List »Asahi Šimbun« piše, da pomeni ta odredba angleške vlade začetek nove angleške in ameriške ofenzive proti Japonski in tudi proti trojezi. Ob koncu pravi list, da bo japonska vlada vsekakor našla način, da izvede akcijo, ki bo preprečila dovažanje orožja maršalu Čangkaškiju.

Angleška poročila

Kairo, 9. oktobra. t. Reuter: Vrhovno angleško vojno poveljstvo poroča: Italijanske čete so se včeraj popoldne pri Bir Enba, južno in Sidi Baranija, pomaknile nekoliko proti vzhodu. Italijanske čete so sestavljene iz motoriziranih oddelkov, ki jih spremljajo tanki. Toda do davi se je vsa italijanska skupina spet vrnila na svoje izhodišče. Na drugih frontah še vedno ni nič novega.

London, 9. okt. b. Južno-afriške pomorske sile so izvršile napad na francoske ladje, ki vzdržujejo promet z Madagaskarjem.

Newyork, 9. oktobra. b. »Associated Press« poroča iz Vichya, da je Anglija pretrgala kabl med Južno Afriko in Madagaskarjem.

Pismo iz Francije

Ob koncu septembra.

Globoko sklonjen, s klobukom v roki stoji Francoz pred svojo njivo, ki mu jo je pobila toča. Ničesar mu ni ostalo kot njegova zemlja in pa moč njegovih rok. V te moč in v zemljo veruje — prinesla mu bo novo žetev. Matere pa bodo blagoslovljene in bodo novo mladino spravile na svet.

Počemu bi še iskali krivde in krivcev? Poslednjih dvajset let so bila ena sama krivda in mladina je dozorevala po napačnih potih. Vzgoja je bila narobe, ki je napak umevala bistvo bogastva in stvarstva. Mladina je v ozkem krogu svojega lastnega življenja pozabila videti to, kar je delal sosed in mladina ni ničesar prispevala, da bi si ohranila dediščino in si jo prilastila.

Delali in javno mnenje tvorili so tako, da so bili razcepljeni na stranke, ločine, lože in posebnosti; ubijali so čas z malenkostnimi preprički med strankami, večno so spreminjali načrte, nič ni bilo enotnega, vse je bilo dovoljeno in tisto, kar je bilo dovoljeno, je bilo za duhovno hrano.

Podoba te zgodovine se menjava v zmedah sovražstva in naklonjenosti poedinih strank.

Vse je bilo v samih zvezah, kreditih, zavarovalnih pogodbah, garancijah — vse so dajali, obljubljali, podpisovali. In slednjič so mislili, da je bila resnica to, kar so mislili drugi. In pozabljali so na lastno varnost in lastne varuhe — in so lepo sedeli za mizo k slavnostnim kosilom in večerjam.

Zdaj more imeti Francija samo ozko omejeno evropsko svojo politiko. Ta je omejena in umerjena po sojenih sosedah in zastavljati mora svoje lastno življenje.

Francija veruje — hoče — ustvarja.

Veruje v novo bodočnost, s preteklostjo hoče obračunati do čistih računov in se predvsem želi iznebiti ljudstva, ki ni po rodu iz Francije. Mimo tega so hude skrbi za preskrbo z živil, saj ima Francija tik pred vratmi hudo zimo z blokado. Z železno pestjo pazi vlada na živilske cene in hoče obdržati jih vsa; približno na prejšnji višini in naravnost čudovito je to, da ni nikjer ne duha ne sluha o inflaciji. — Kilogram usnja za podplate stane 75 frankov in velik zavoj v štanjoli zavitega presnega masla 5,50 franka. — Pariške borze ni moči odpreti, ker ni moči določiti kurzov, a med Lyonom in Marseillem nihajo kurzi za 25 do 30 odstotkov. Dasi je nezasedena Francija tako majhna, pa so vendar odprli nove letalske zveze z Afriko. Letalska pot od Vichya v Marseille stane 650 frankov. Samo železniška tarifa se je jako zvišala. Lokomotiv in vagonov je zmeraj manj, ker se begunski vlaki peljejo le tja, ne pridejo pa nazaj. Pelješ se iz nezasedene Francije v zasedeno.

Toda saj se ne odloča nič več o ničemur tukaj, marveč kdo ve kje tam daleč v svetu, ta odločitev pa bo pustila za seboj podrtje ali pa bo zgradila novo hišo.

Dr. — ec.

Petainov govor

Vichy, 9. okt. t. Havas. Maršal Petain je imel danes po radiu govor, v katerem je označil značaj svojega režima. ki hoče biti »nacionalen v zunanji politiki, hierarhičen v mednarodni politiki, načrten v gospodarski politiki in na socialnem področju. Ako vlada ne govori, ne pomeni, da nič ne dela. Vlada je mnogo delala. Trije milijoni beguncev so bili odpravljeni nazaj na svoje domove, dva milijona demobiliziranih vojakov je bilo odpuščenih domov k svojemu delu. Velika večina mostov, ki so bili v vojni porušeni, so spet popravljeni in uporabni za promet. Promet je skoraj popolnoma obnovljen. V šestih tednih je bilo končano ogromno zakonodajno delo, ki se tiče med drugim državljanstva, tajnih združb, ljudi, ki so odgovorni za francoski polom, borbe proti alkoholizmu, varstvo družine in mladine.

Naloge francoske mladine

Iz Vichya poročajo 3. oktobra: M. G. Lami-rand, ki je bil imenovan za generalnega tajnika oddelka za francosko mladino, je sprejel časnika in jim s kratkimi besedami tole povedal v svojem novem področju:

»Predvsem je treba utrditi dušo francoske mladine. Da do dosežemo to, je potrebno, da poskrbimo za to, da biva ta duša v zdravem telesu. Zatorej mora biti mladina zadostno prehranjena in mora znati tudi delati. Načrti za ureditve tega smotra bodo izdelani čimprej. Za zdaj se moramo učiti na to, da se bodo ti mladi ljudje začeli česa učiti. Druge bomo pod vodstvom posebnih zaupnikov organizirali. Poslali jih bomo na delo v francoske vase, kjer bodo gradili in popravljali ceste in kanalizacije.

Vichy, 9. oktobra. t. Francoski radio poroča iz Berlina, da se je od sedaj že tri in pol milijona beguncev iz nezasedene Francije vrnilo nazaj na svoje domove v zasedeni Franciji. V nezasedenem delu je ostalo še 200.000 beguncev, ki pa bodo v kratkem spravljani nazaj v od Nemčije zasedeni del francoske države.

Gospodarstvo

Razdolžitve

Prejeli smo:

Na Hrvatskem se je že zelo razširilo gibanje neke vrste dolžnikov, ki se imenujejo dolžniki srednjega stanu. Stvorili so si močno organizacijo, ki venomer ponavlja svoje zahteve in vse kaže, da bodo njih prizadevanja rodila uspeha, saj po časopisnih vestih sodeč, se to vprašanje v Zagrebu resno proučuje. Ker je skoraj gotovo, da tozadevni ukrepi ne bodo mogli ostati omejeni samo na banovino Hrvatsko, se je treba tudi nam baviti s tem vprašanjem. Baviti pa se moramo s tem vprašanjem tudi zaradi tega, ker se lahko ustvari precedens, ki v začetku sicer mogoče ne bo posegel čez meje banovine Hrvatske, toda v kratkem času se lahko ustvari propaganda tudi za uzakonitev sličnih ukrepov kot na Hrvatskem tudi v ostalih predelih države. In končno je vendarle gospodarska povezanost v naši državi tako velika, da bomo lahko tudi v drugih pokrajinah čutili nevesne posledice prenatrženosti ali nepremišljenosti ukrepov na Hrvatskem. Stvar spada res samo v delovno področje banovine Hrvatske, ima pa lahko posledice za ves naš kreditni sistem. Zaradi tega tudi smatramo za potrebno izreči nekaj besed o tem.

Iz dosedanjih poročil je razvidno, da ima gibanje namen doseči olajšave ali pri obrestih ali pri amortizaciji dolgova za one dolžnike, ki so se znatno zadolžili v prejšnjih časih, pa je njih plačevnost v dobi krize bila slaba, ker niso zmogli stalnih dajatev, ki so bile razmeroma znatne. Najradikalnejša pot bi bila vseskok odpis dolgova, tako da bi se breme v osnovi znižalo, toda s tem bi vnesli v upniško-dolžniško odnosa ne mir, ki bi lahko imel slabe posledice. Zaradi tega se proučuje, kot je razvidno iz poročil predvsem taki ukrepi, ki bi napravili breme dolgova dolžnikom zmožljivo.

Kot pri vseh drugih gospodarskih zadevah, imamo dve skupini interesentov: dolžnike in upnike v najširšem pomenu besede. Kajti upniki niso samo upniki, ki so naravnost posodili denar dolžniku, temveč tudi oni upniki, ki so dejansko samo posredni upniki, to so predvsem vlagatelji. Če pogledamo ta problem samo s stališča upnikov, potem je ob sedanjem zviševanju cen jasno, da so upniki veliko bolj prizadeti kot dolžniki. Najbolj radikalno je to pokazala svetovna vojna in po njej nastala povojna inflacija. Lahko mirno rečemo, da je največji del stroškov zaradi naraščajočih cen naložila zadnja vojna upnikom. Med upniki tu ne štejemo

samo direktnih upnikov, temveč tudi vlagatelje, pa tudi meščanstvo in delavstvo, ki je vendar tudi neke vrste upnik, saj je vezano v poslovalskih odnosih z nominalnimi svotami na plačilo za svoje delo in storitve sploh. Pri sedanjih razmerah, ko je dvig cen tako temeljito spremenil odnose med posameznimi skupinami, ki so deležne na narodnem dohodku in socialnem proizvodu, je razumljiva težnja vsakogar, da si ohrani svoj življenjski standard vsaj na prejšnji višini, če že ne bo biti dobičkar zaradi izrednih razmer. Da zaradi izrednih razmer upniki niso imeli koristi, temveč realno škodo, je približno jasno.

Na drugi strani pa si tudi ne smemo zapreti oči pred težavami, s katerimi se borijo danes dolžniki, ki ne morejo v sedanjem položaju še nadalje plačevati obresti in amortizacije, kar jih lahko privede do individualnega propadanja. Vzemimo samo hišne poselstnike, ki so se recimo zadolžili za hiše v znatnih vsotah, pa sedaj njih dohodki niso več kos povečanim življenjskim stroškom in jih zaradi tega breme dolgova tare bolj kot one, ki so si lahko v sedanjih časih povečali dohodek (in tudi teh ni malo!). Najemnine morajo ostati neizpremenjene, dajatve so vedno višje, obrestno breme je vedno težje, čeprav je imensko ostalo neizpremenjeno. V tem oziru smo že slišali mnenje, da je donos hiš itak že zaradi visokih najemnin tako velik, da se lahko okrne. Ne drži pa to vedno in tudi ne drži po vseh krajih države enako. Poglejmo samo najemnine v Belgradu in Ljubljani: kakšna razlika! Če lahko hišni poselstnik v Belgradu še nekaj časa zdrži pri neizpremenjenih najemninah, se ima zato s tem večjimi težavami boriti oni lastnik, ki je bil soliden in je držal nizke najemnine. Tako izgleda, da so v današnjih časih udarjeni predvsem oni, ki so bili solidni, dočim si nesolidni, ki so računali na ne vem kaj, lahko manejo zadovoljni roke.

To kaže, kako komplicirani so problemi v današnjem gospodarskem življenju. Izkušnja nas je poučila, kaj vse je naprava zmeda kmečkega čista in še danes nismo iz neurejenosti na kreditnem trgu v polni meri in čutimo posledice. Zaradi tega je treba gospodarske probleme reševati skladno z vsemi drugimi problemi, zato je potrebno pri pregledu posameznih vprašanj pomisliti tudi na dolekoosežnost vsake rešitve, zlasti pa je potrebno paziti, da zaradi ukrepov v korist posameznikov ne trpi celota!

zadrage bi morala dati podjetja. Tudi nekatera državna in samoupravna podjetja bi morala obvezno ustanavljati delavske konzume.

Banovinski prehranjevalni zavod. V nedeljski številki smo objavili odredbo kane naše banovine g. dr. Marka Natlačenca o ustanovitvi banovinskega prehranjevalnega zavoda v Ljubljani, nadalje tudi še statut o poslovanju banovinskega prehranjevalnega zavoda. Sedaj sta obe odredbi objavljeni v »Službenem listu« z dne 9. oktobra in sta s tem dnevom dobili obvezno moč.

Racionalizacija poslovanja v naših mešnih upravnih. G. inž. Loize Pipp, v. d. načelnika kontrolnega oddelka v Ljubljani je napisal v oktobrski številki strokovnega glasila Zveze m. st. »Gra« častina »slovenski članek z naslovom »Nekaj osnovnih vprašanj o racionalizaciji poslovanja v naših mestnih upravah«. Pisec članka pravi na koncu, da stremeljenja po racionalizaciji nikakor ni istovetiti z neometeno izvršeno mehanizacijo, delitvijo dela a tekočim trakom, tipiziranjem, normaliziranjem in mecanoiziranjem, racionalizacija torej nikakor ne sme ostati v suhi tehniki, temveč mora obsegati tudi vsa področja narodnega gospodarstva, od katerih je najvažnejše računovodstvo v širšem pomenu besede.

Zgradba mostu čez Zabacno. Kr. banska urava v Ljubljani razpisuje za 26. oktober I. licitacijo za zgradbo mostu čez Zabacno v km 4.783 banovinske ceste I/4 (Kranj — Suha — Skofja Loka — i).

Oprostitev rodovniških kobil od vojnih potreb. Pregled rodovniških kobil bo zaradi oprostitve od vojskih potreb po naslednjem vrstnem redu: dne 21. oktobra ob 13 popoldne v Zalcu, d. 22. oktobra ob pol 10 popoldne v Ptuj, dne 22. oktobra ob pol 14 popoldne v Ormožu, dne 23. oktobra ob 8 popoldne v Mureki Soboti, dne 23. oktobra ob 14 popoldne v Črensovcih, dne 24. oktobra ob 8 popoldne v Ljutomeru, dne 25. oktobra ob 5 popoldne pri Sv. Lovicu v Slov. Goricah, dne 26. oktobra ob 8 popoldne v St. Jerneju na Dolenjskem (za brežiški in krški okraj), dne 26. oktobra ob pol 14 popoldne v Trebnju (za novomeški in litijski okraj), dne 28. oktobra ob 9 popoldne v Kranju (za kranjski in skofjelotski okraj), dne 28. oktobra ob pol 14 popoldne v Lescanah in dne 29. oktobra ob 9 popoldne na Lju. Pregled kobil bo izvršila posebna mešana komisija zastopnikov ministrstva za kmetijstvo in ministrstva vojsk. in mornarice. Na ta pregled opozarjamo vse konjerejske podružnice in prizadete konjerejske.

Dobave. Ravnateljstvo drž. rudnika Velenje sprejema do 14. oktobra ponudbe za dobavo bakrene pločevine, bodeče žice, vijakov z maticami, tračnikov in električnih žarnic; 21. oktobra navadnih šip, vijakov in matic, gumenocevne kabla ter »Bonite« izolacije.

Licitacije. Dne 15. oktobra bo pri Dravski delavnici v Ljubljani pismena licitacija za dobavo pocinkane pločevine, oca, svineca, med, cinkane žice, solne kisline, usnja, nafte ter olja dizelmotorje.

Nova delniška družba je osnovana v Belgradu pod firmo T. A. D. trgovska d. d. z glavnico 0,5 milij. din. Člani upravnega odbora so: dr. inž. Rudžero Puljeze, Babić Borivoj in dr. Tartalja Emer. **Pogod izpreminja pravila.** »Povlaščeno gospodarsko d. d. banovine Hrvatske«, kratko Pogod imenovana družba je sklicala izredni občni zbor delničarjev za 19. oktober ter mu predlagala izpremenbo pravil ter nove volitve v ravnateljstvo družbe.

Bilance. Jugotania, d. d. Zagreb, s »vornico« izkazuje za 1939 pri glavnici 7 in bilančni vsoti 14,84 milij. din čistega dobitka 1.006, s prenosom vred pa 1.059 milij. din. Intercontinental & Caro in Jelinek, jugoslovanska transportna d. d. v Zagrebu ima pri glavnici 2,5 in bilančni vsoti 7,1 (5,9) ter brutodonošu (brez prenosa) 2,7 (1,7) čistega dobitka 0,36 (0,18) milij. din za 1939 (v oklepajih podatki za 1938).

Nova delniška družba. Trgovinsko ministrstvo je dovolilo osnove delniške družbe »Termoekonomija« a. d. za prodajo rudarskih proizvodov, gorilnega in gradbenega materiala v Belgradu. Glavnica znaša 1 milij. din in se plača ob vpisu 50%. Vpis delnic 16. oktobra, predhodni občni zbor delničarjev 19. oktobra.

Iz zagrebškega trgovinskega registra. Jugoslovanska industrijska in trgovska d. d. v Zagrebu je izpremenila svojo firmo v »Apex«, trgovska d. d. — Pri »Javor«, d. d., tvornici pohištva v Zagrebu so vpisani člani ravnateljstva Zagot Milani, Santatič Stjepan in Barlovič Stjepan. — Pri »Ro-Krac«, d. d. za blagovni promet v Zagrebu je vpisan član ravnateljstva Henrik Hentz z Dunaja. — Pri »Tanine«, d. d. za promet s proizvodi za strojenje kože v Zagrebu je izbrisan član ravnateljstva dr. Artur Silberstein, vpisan pa Hans Fritz iz Zagreba. — Izbrisana je zagrebška podružnica šumskih semen iz Ljubljane. — Pri »Konzum«, d. d. za promet z blagom je izbrisan član ravnateljstva Mažuranič-Janković Metel. — Pri zavarovalnici »Dunav« v Zagrebu so izbrisani prokuristi: Gelletich Egidij, Bučar Josip, oba iz Zagreba, in Fodor Ljudevit iz Sarajeva.

Enotni kruh tudi v Bolgariji. Bolgarska vlada je zadnje dni objavila uredbu, s katero se uvajata v promet v Bolgariji samo dve vrsti kruha in sicer kakovostni izboljšani ljudski kruh, ki stane kot dolejš 5 levov kg, in luksuzni beli kruh, katerega cena je bila zvišana. Nadalje so ukinjene vse omejitve o prometu z rastlinskimi oljem.

Borze

9. oktobra 1940.

Denar

Ameriški dolar 55.—

Nemška marka 14.70—14.90

Devizni promet je znašal na zagrebški borzi 6,396.087 din, na belgrajski borzi 8,576.000 din. V efekth je znašal promet na belgrajski borzi 250.000 din.

Ljubljana — uradni tečaji:

London 1 funt 177.49—180.69
Newyork 100 dolarjev 4425.00—4485.—
Zeneva 100 frankov 1027.22—1037.22

Ljubljana — svobodno tržišče:

London 1 funt 219.78—222.93
Newyork 100 dolarjev 5480.00—5520.—
Zeneva 100 frankov 1269.35—1279.35

Ljubljana — zasebni kliring:

Berlin 100 mark 1772.00—1792.—

Zagreb — zasebni kliring:

Solun 100 drahem 64.65—65.35

Belgrad — zasebni kliring:

Solun 100 drahem 64.60—65.30

Curih, Devize: Belgrad 10, Pariz 9.90, London 16.90, Newyork 431.50, Milan 20.775, Madrid 40, Berlin 172.75, Stockholm 102.87, Budimpešta 85.13, Atene 300, Carigrad 280, Bukarešta 225, Helsingfors 8.90, Buenos-Aires 101.50.

Vrednostni papirji

Vojna škoda:

v Ljubljani 441 —442

v Zagrebu 441 denar

v Belgradu 440.50—441.50

Ljubljana. Drž. papirji: 7% inv. pos. 97—99, agrarji 51—52, voj. ško. pr. 439—442, begl. obv. 77—78, dalm. agr. 69—70, 8% Bler. pos. 99—100, 7% Bler. pos. 95—96, 7% pos. Drž. hip. banke 100—101, 7% stab. pos. 92—94. — Delnice: Nar. banka 6.500—7.500, Trboveljska 830—840, Kranjska ind. družba 148 denar.

Zagreb. Državni papirji: 7% invest. posojilo 97 denar, agrarji 51.50 denar, vojna škoda propt. 441 denar, begluške obveznice 78 blago, dalm. agrarji 71 blago, 6% šumske obveznice 70 blago, 4% severni agrarji 51.50 denar, 8% Blerovo posojilo 99.50 blago, 7% Blerovo posojilo 94.50 denar, 7% posojilo Drž. hip. banke 100 denar, 7% stab. posojilo 92 denar. — Delnice: Priv. agrarna banka 192 denar, Trboveljska 325—345, Gutmann 50 blago, Sladk. tov. Bečkerek 600 denar, Sladk. tov. Osijek 225—300 (225), Oceania 650 denar, Jad. plovyba 280 denar, Vukovarska konooljarna 655—665 (660).

Belgrad. Državni papirji: 7% investicijsko posojilo 99.50 denar, vojna škoda promptna 440.50 do 441.50 (440.50), begluške obveznice 75.50 do 77.50, dalm. agrarji 69.25—69.50 (69.25), 6% šumske obveznice 69 denar, 4% severni agrarji 52 denar, 8% Blerovo posojilo 99.50 denar, 7% Blerovo posojilo 95.50 denar. — Delnice: Narodna banka 6650 blago, Priv. agrarna banka 192.50 do 193.50 (drobni komadi).

Iz katoliškega sveta

Kristusov kip v glavnem mestu Amerike

Washington, glavno mesto Združenih držav severoameriških, dobi na eni najlepših ulic kip Kristusa, luči sveta. Kip bo postavljen v veliki, 30 metrov visoki monumentalni fasadi iz kamna. V kamnu bo vrezana velika vdolbina za Kristusov kip. Široka bo 6 metrov, visoka pa 30 metrov. Segala bo do vrha fasade in bo zgornj odprt. Kip bo izdelan iz zelenega bronza. Ker je fasada izdelana iz belega kamna, se bo Kristusov kip lepo podal belemu ozadju. Fasada nima oken in drugih odprtin z izjemo dvojnih vrat, ki vodijo v glavne prostore narodnega katoliškega doma.

Irsko narodno romanje

Letos se je udeležilo velikega irskega narodnega romanja na vrh gore Croagh Patrick, svete irske gore, na kateri je delal pokoro sveti Patrik, 40.000 vernikov. Tako velikega števila romarjev na to goro sploh ne pomajmo. Prve vs. maše so se pričele na gori že od pol štirih zjutraj, ko je rispelo na vrh prvih 10.000 romarjev. Mnogi so prišli na goro peš, da so mogli tam prejeti sv. obhajilo.

Misijoni v bodočih kolonijah

»Das Schwarze Korps« z dne 12. sept. piše o misijonskem vprašanju v sledečem smislu: Vrhovno načelo nac.-socialistične kolonialne politike sodi: zamorec naj ostane tak, kakor je in ga ne smejo evropski misijonarji izpačiti. »Tak, kakor je, je v svoji vrsti popolen, tako popolen, kakor vsaka naravna tvorba, ki je ni človek izkvaril.« Krščanski misijoni so pospeševali izbor navzdol in zgoreno rejo degenerancev in manjvrednih. Proti temu bomo vpostavili ono stanje, ki je bilo predpogoj prirodnega izbora in oplemenjenja, preden so trgovci s sužnji in misijonarji pačili božje delo. Zamorec naj ostane zamorec.

Živilni trg

Novi Sad. Vse neizpremenjeno. Tendencia neizpremenjena, Promet srednji.

Živilski sejmi

Mariborski sejem 8. oktobra. Prignanih je bilo 20 bikov, 4 konji, 116 volov, 385 krav in 6 telet. Cene so bile sledeče: debeli voli 8—9.25, poldebili voli 6.75—8, plemenski voli 7.50—9, biki za klanje 6—7.5, glavne krave debele 7—8, plemenske krave 5.50—7, krave za klobasarje 5—6, molzne krave 6—8, breje krave 6—7.5, mlada živina 7.50 do 9, teleta 7.50—10 din za 1 kg žive teže. — Mesne cene so bile tele: volovski meso I. vrste 15—18, II. vrste 13—15, meso bikov, krav, telic 14—18, telečje meso I. vrste 14—16, II. vrste 12 do 4, svinjsko meso sveže 20—24 din za kg.

Gene živine in kmetijskim pridelkom

Cene živine in kmetijskih pridelkov v okraju Celje, dne 1. oktobra t. l. Voli I. vrste d.n. 7.50 do 8.50, II. 7—7.50, III. 6.50—7, telice I. vrste 7.50 do 8.50, telice II. vrste 7—7.50, III. 6—7, krave I. vrste 6—7, II. 5—6, III. 4—5, teleta I. vrste 9, II. 8, prašiči špeharji 14—15, pršutarji 12—13 din za 1 kg žive teže. — Goveje meso I. vrste prednji del 16, zadnji del 18, II. prednji del 14, zadnji del 16, III. 14, svinjina 18—20, slanina 25, svinjska mast 26, goveje surove kože 21—23, telečje 23 din kg. — Ječmen 400, oves 350, koruza 420, fižol 500, krompir 175, lucerna 130, seno 105, slama 55, jabolka I. vrste 500, II. 400, III. 350, hruške I. vrste 800, II. 600, pšenična moka do 900, koruzna 550, ajdova 700 din za 100 kg. — Trda drva 112.50 din za kub. meter, jaja 1.25—1.50 din komad, mleko 2.50 din za liter, surovo maslo 36—44 din za 1 kg.

Kočevje, 1. oktobra. Voli I. vrste 8.50, II. vrste 7.50, III. vrste 6.50, telice I. vrste 9, II. vrste 8, III. vrste 7, krave I. vrste 7.50, II. vrste 6.50, III. vrste 4.50, teleta I. vrste 11—12, II. vrste 10, prašiči špeharji 16, prašiči pršutarji 14 din za kg žive teže. — Goveje meso I. vrste 16, svinjina 20, slanina 22, svinjska mast 28, čisti med 20, goveje surove kože 18, svinjske surove kože 6 din za kg. — Pšenica 500, ječmen 400, rž 500, oves 350, fižol 600, krompir 150—200, lucerna 150, seno 100—125, slama 50—60, jabolka I. vrste 800, II. vrste 600, III. vrste 500, hruške I. vrste 1000—1400, II. vrste 800, III. vrste 600, pšenična moka 500—900, koruzna moka 500—650, ajdova moka 600 za 100 kg. — Trda drva 70—110 za kubični meter, jaja 1.25—1.30 za komad, mleko 2.50 za liter, surovo maslo 32—36 din za kg.

Cene živini in kmetijskim pridelkom v okraju Dol. Logatec, dne 1. oktobra t. l. Voli I. vrste 9 do 10 din, II. 8, III. 7 din, telice I. vrste 9—10, II. 8, III. 7; krave I. vrste 8, II. 7, III. 6, teleta I. vrste 11, II. 10; prašiči špeharji 18, pršutarji 16 din za kilogram žive teže. — Goveje meso I. vrste 17, II. 15, III. 14; svinjina 18—20, slanina 22, svinjska mast 24, goveje surove kože 10 do 12, telečje 16, svinjske 7 za kilogram. — Oves 3.50, krompir 1.50, seno 1, slama 0.50, pšenična moka 8, koruzna moka 4, ajdova moka 6.50 za kilogram. — Trda drva 120 za kub. meter, jaja 1.20 za kos, mleko 2 din za liter, surovo maslo 34 din kilogram.

Cene živine in kmetijskih pridelkov v okraju Lendava, dne 2. oktobra t. l. Biki I. vrste 8, II. 7, III. 6, telice I. vrste 8, II. 7, III. 6, krave I. vrste 6, II. 5, III. 4, teleta I. vrste 8—9, II. 6—7.50, prašiči pršutarji 10—12 din za 1 kg žive teže. Goveje meso prednji del 15 din, zadnji del 17 din, svinjina 18—20 din, slanina 22—24 din, svinjska mast 24 din, goveje surove kože 17 din za 1 kg. Pšenica 300 din, ječmen 350 din, rž 300—310 din, oves 300 din, fižol 300—500 din, krompir do 150 din, seno do 100 din, jabolka I. vrste 250—300, II. vrste 225 din, pšenična moka do 900 din, koruzna moka 350 din za 100 kg. Trda drva 90—160 din za kub. meter, jaja 1—1.25 za 1 kos, mleko 1.50—2 din za liter, surovo maslo 32—40 din za 1 kg. Navadno mešano vino pri vinogradnikih 6—8 din za liter, finejšje sortirano vino pri vinogradnikih 10 do 12 din za liter.

— Pri lenivosti črev je blagodejno delujoče sredstvo naravna »Franz-Josefova« grenka voda, ki zmanjšuje težave, ker često že majhne količine dobro delujejo.
Reg. S. br. 15483 od 28. novembra 1938.

Cene kmetijskim pridelkom v Mariboru (mesto) dne 28. septembra. Bela pšenična moka 8—9 din, krušna 4.75—5 din, govedina I. vrste 16—18 din, II. vrste 13—15 din, III. vrste 12 din, teletina 14—18 din, svinjina od 15—21 din, ovčje meso 14—18 din, sveža slanina 22—24 din, prekajena slanina 24—35 din, svinjska mast 24—26 din, fižol 5—7 din suh grah 14 din, krompir 1.60 din, sladko seno 1—1.1 din in pšenična slama 0.65 din za 1 kg.

Naraščanje življenjskih stroškov

Prejeli smo septembrski indeks življenjskih stroškov, ki ga sestavlja znani zagrebški strokovnjak g. Artur Benko Grado. Na osnovi eksistenčnega minimala je izračunal g. Benko Grado naslednje indekse številke (avgust 1939 je vzet za 100):

	avgust 1940	september 1940
prehrana	140.01	151.14
obleka in obutev	163.83	165.05
stanovanje	100.00	100.00
kurjava in razsvetljava	114.18	116.86
skupni indeks	136.28	142.21

Če pogledamo indeks še drugače, vidimo, da so življenjski stroški narasli od lanskega avgusta do letošnjega avgusta za 36.28%, do letošnjega septembra pa celo za 42.21%. Ni bilo pa tu povišanje povsod enakomerno, kajti indeks stroškov za prehrano se je zvišal najbolj, in sicer za 51.14%, nasprotno je indeks za stanovanje ostal neizpremenjen, nadalje sta se obleka in obutev podražila za 65.05%, kurjava in razsvetljava pa za 18.86%. Posamezne skupine od avgusta na september ne izkazujejo znatnih zvežanj, najbolj pa so narasli izdatki za prehrano, kar je povzročila visoka intervencijska cena za pšenico, ki bo imela še nadalje posledice na indeks cen, s tem pa tudi na prizadevanja industrijskega delavstva in mestnega prebivalstva za zvišanje dohodkov, kar bo imelo v končni fazi tudi za posledico splošno zviševanje cen tudi na onih sektorjih našega gospodarstva, ki so doslej izkazovali majhne izpremembe. Tudi oktobrske in nadaljnje številke bodo izkazele novo potrebo prilagoditve plač zvišanim življenjskim stroškom, dokler se dvig cen v najvažnejših, osnovnih sektorjih ne bo ustavil.

Državne finance

Po podatkih finančnega ministrstva so znašali v mesecu avgustu državni dohodki 1.907.2 milij. dinarjev, kar je za 28.69% več kot je bilo proračunano za ta mesec. To povečanje je nastalo zlasti zaradi višjega donosa neposred. davkov za 52.01%, posebnih davkov je prišlo 51.42%, trošarin 29.25, taks 40.57, carin za 7.63, monopolistični dohodkov 26.52 in železniških dohodkov za 43.88% več kot so znašale proračunske vsote. Upoštevati je treba, da je mesec avgust zelo gospodarsko razgiban mesec in da je običajno znaten donos neposrednih davkov. Pa tudi nam kažejo številke, da je bila vkljub povečanim davčnim stopnjam povečana tudi intenzivnost našega gospodarskega življenja. Državni izdatki so znašali v avgustu 1940 1.101 milij. din, t. j. 10.02% manj kot je znašal proračun.

Skupno so znašali državni dohodki v prvih petih mesecih tekočega proračunskega leta 1940-41 (od 1. aprila 1940 do 31. avgusta 1940) 5.879.1 milij. din, dočim je znašal proračun za to dobo 5.075.1 milij. din, kar pomeni v primeri s proračunano vsoto povečanje za 15.84%. Državni izdatki so nadalje znašali v prvih petih mesecih proračunskega leta 1940-41 5.086.4 milij. din, t. j. za 17.2% manj kot je bilo določeno v proračunu.

Če se upoštevata, da je bil obrok zemljarine, ki je drugače zapadel 15. avgusta, letos preložen na 15. oktober, je pričakovati tudi v septembru in oktobru znatnih davčnih donosov.

Konzumi v podjetjih z nad 50 delavci

Kakor so že izjavili merodajni faktorji, se proučuje vprašanje ustanavljanja posebnih konzumnih zadrug pri vseh zasebnih podjetjih, ki zaposlujejo nad 50 delavcev. Naloga teh zadrug bi bila preskrbovati delavstvo v prvi vrsti s krušno moko, maslom, jedilnim oljem, sladkorjem, krompirjem, fižolom, drvmi in premogom. Te zadrage naj bi ozko sodelovale z občinskimi aprovizacijami ter ravnateljstvom za prehrano. Kaže, da bodo zadrage pooblašene kupovati blago na trgu naravnost od tovarn ali veletrgovcev, potem pa bi prodajale naprej blago po nabavni ceni z majhnim pribitkom za kritje režijskih stroškov. Obratni kapital za te

Oporoka ameriške gledališke igralke

V Ameriki je umrla slavna gledališka igralka gošpa Mary Anderson de Navarro. Imela je veliko posestvo v Floyd County v državi Indijani. V svoji oporoki je določila, da pripade po njeni smrti to posestvo v last kongregaciji tamkajšnjih sest. r. danar pa dobi škof v Birminghamu za cerkvene potrebe in dobrodelne namene, dom duhov. vaj v Dubaju in njena polestra, živeča v nekem ameriškem mestanu.

Ob štiristoletnici jezuitskega reda:

Jezuiti na Slovenskem

Ljubljana, v oktobru 1940.

Te dni je ves katoliški svet z velikim spoštovanjem in z veliko hvaležnostjo slavil četrtstoletnico ustanovitve in delovanja jezuitskega reda. Po vsem katoliškem in kulturnem svetu so se ob koncu septembra z globoko pobožnostjo spominjali velikega ustanovitelja jezuitskega reda sv. Ignacija, pri tem pa soglasno poudarjali ogromno veličino dela, ki ga je ta red opravil v Cerkvi in v življenju narodov. Tudi pri nas na Slovenskem so se vršile proslave, naš dnevni tisk pa je že v več člankih opozarjal na pomembnost jubileja. Jezuitski red je opravil ogromno delo tudi med našim ljudstvom in našemu narodu v toliki meri pomagal zgraditi njegov verski in kulturni obraz, kakor je to zamogel storiti le malokdo med nami.

Prvi stiki med jezuiti in Slovenci

Prvi stiki jezuitov in Slovencev padajo prav v dobo sv. Ignacija, ustanovitelja Družbe Jezusove. Prvi jezuit, ki se je srečal s Slovincem, je bil tovarš sv. Ignacija francoski pater Klavdij Jaj (Jajus, Le Jay). V letu 1546 se je pater Jaj sešel v

premenil. Pri ustanavljanju jezuitskega kolegija v Ljubljani je škofu Tavčarju delala največ preglavice naloga, kje namestiti jezuitski kolegij. Na prostoru današnjega Vodnikovega trga je stala mala cerkva, ob njej pa je bil frančiškanski samostan, toda v tem samostanu je že nad 30 let prebival samo en redovnik. Ta samostan se je zdel škofu Tavčarju primeren in že leta 1593 je škof predložil vse načrte o nastanitvi jezuitov v tem samostanu tedanjemu papežu Klementu VIII. Toda s prevzemom tega samostana so nastajale take posebne težave, da se je moralo izvršiti več izprememb pri cerkvenih posestvih na Stajerskem in na Kranjskem. Šele nekaj mesecev pred svojo smrtjo je škof Tavčar dne 21. januarja 1597 sprejel v Ljubljanskem škofjskem dvoru jezuitskega pater Mihaela Poldta in Kristofa Ziegelfesta, ki sta prišla v spremstvu brata Polderja. V škofjskem dvoru so stanovali teden dni, jezuitski kolegij pa se ni naselil v frančiškanski samostan, ampak v poslopjih ubožnice pri sv. Jakobu, dočim se je ubožnica preselila v bivši frančiškanski samostan. Ze 5. maja 1597 so jezuiti pri sv. Jakobu odprli dva pripravljena razreda za gimnazijo, višji razred pa so v jeseni izpremenili v prvo latinsko šolo. Prvo pridigo so jezuiti imeli v tedanji šentjakovski kaplanijski cerkvi na prvo postno nedeljo 1597, prvo adventno nedeljo pa so že začeli razlagati krščanski nauk v slovenskem jeziku. Zlasti podeželsko ljudstvo se je prihod jezuitov zelo razveselilo, dočim so sovražni ljubljanski protestanti izjavljali, da se jezuiti v Ljubljani uveljavljajo tako uspešno, da bo protestantstva v kranjski deželi v dveh letih konec, če se jezuitom njihovo delovanje ne bo preprečilo. Ta napoved se je skoraj dobesedno tudi uresničila.

Škofu Tavčarju je sledil škof Tomaž Hren (1598—1630). Sam je bil učenec jezuitov, nastopil pa je vladno ljubljansko škofijo, ko je bil 38 let star. Škof je odločno začel odpravljati luteranstvo iz dežele in lahko se reče, da je bilo v letu 1603 na zunaj protestantstvo na Kranjskem odpravljeno. Vse to delo ni šlo brez odpora in jezuiti sami so svoje delo opravljali zlasti v začetku le v zelo veliki nevarnosti.

Svoj kolegij so nato jezuiti v Ljubljani gradili le počasi. Dne 1. maja 1613 je škof Hren blagoslovil temeljni kamen za nova primerna poslopja za kolegij, toda dne 15. novembra 1615 je bilo svetišče pri sv. Jakobu že posvečeno. Prvotna cerkvena zgradba se je pozneje dopolnjevala in je cerkev sv. Jakoba okrog leta 1691 dobila tisto zunanjo obliko, kakor jo ima sedaj. V tej cerkvi je leta 1732 kipar Robba dovršil glavni oltar.

V drugi polovici 17. stoletja se je jezuitska gimnazija v Ljubljani že zelo uspešno razvijala. Zato so v letu 1658 zgradili novo šolsko poslopje tam, kjer je sedaj šentjakobska deklška šola. V letu 1665 so bili v jezuitskem kolegiju v Ljubljani 604 učenci, med temi 36 slušateljev moralke (bogoslovja).

Jezuiti ustanovili prvo vseučilišče v Ljubljani

Z jezuitskega kolegija v Ljubljani so morali učenci odhajati po višjo izobrazbo v tujino, zlasti pa na nemške visoke šole. Jezuiti so se trudili, da bi ta odhod v tujino ustavili. Ze v letu 1693 je bila v Ljubljani ustanovljena »Academia operosorum«, ki naj bi združevala duševno delujoče moči. Pet let nato so pravniki ustanovili »društvo pravnikov«. Za svoje namene so jezuiti pridobili več dobrotnikov in prijateljev in v Ljubljani je bila ustanovljena modroslovna fakulteta (licej) s tremi letniki. Leta 1705 so se pričela tudi predavanja iz matematike, fizike in metafizike. Leta 1707 je bil prvi triletni modroslovni tečaj v Ljubljani dopolnjen, ljubljanska visoka šola pa je prejela naslov »nadvojvodski akademski kolegij«. Nekaj dr. Gregorij Dolničar je v tistih časih že sestavljal proračun za vseučilišče, ki bi naj bilo takšno kot ono v Gradcu. Z otvoritvijo akademije je ljubljanska jezuitska šola dosegla svoj višek.

Prihod jezuitov v Maribor

Prvi jezuitje so prišli v Maribor dne 10. oktobra 1757 ter so dne 7. julija 1758 že odprli gimnazijo. V letu 1768 je bilo na gimnaziji 120 učencev. Rektor mariborskega zavoda je bil o. Peter Holy, Belgijec po rodu. Sezidal je cerkev sv. Alojzija v Mariboru, ki je bila dograjena v letu 1769. Toda v Mariboru so jezuiti mogli delovati samo 15 let, ker je bila Družba v letu 1773 ukinjena. Utrdili pa so prvo slovensko srednješolsko ustanovo na Stajerskem.

Po ukinitvi so se jezuiti vrnili na slovensko zemljo po letu 1843. Ustanovili so si naselbino v Repnjah, po letu 1875 pa se šele vrnili v Ljubljano, lažje delovanje pa se je začelo po letu 1884, ko se je obnovila jezuitska naselbina pri sv. Florijanu. V sedanje poslopje ob Zrinjskega cesti so se jezuiti vselili v letu 1898.

To je le kratek obris zgodovine razvoja delovanja jezuitskega reda na Slovenskem. Potrebna bi

bila debela knjiga, da bi mogla zadostno razložiti versko, knjižno in znanstveno delovanje jezuitov med nami.

Versko in kulturno delo jezuitov med nami

Škof Tavčar, ki je privabil jezuite na Kranjsko, je umrl 9. avgusta 1597 in za njim je prevzel vodstvo ljubljanske škofije Tomaž Hren, ki ga je škof Tavčar sam priporočil za svojega naslednika. Veliko obnovitveno delo katoliške protireformacije, ki ga je na Kranjskem opravil škof Hren, se je v glavnem naslanjalo na pomoč in sodelovanje jezuitov. V Ljubljani so se protestantski učitelji morali umakniti in meščani so začeli pošiljati svoje otroke jezuitom v šolo. Na deželi se je val protireformacije še hitreje razvijal in ob koncu leta 1598 so verniki izpod Turjaka privedli veliko romanje k Sv. Aheu, dasi je plemiški gospod ravno v tem delu dežele najbolj podpiral krivoverstvo. Na to romanje je prišlo 14.000 vernikov, ogromno število za tedanje čase. V mestih so verniki zmerom bolj začeli oblegati spovednice jezuitov in v letu 1600 je bila po Ljubljani zopet prva velika slovesna procesija svetega Rešnjega Telesa. Take procesije že 40 let ni bilo več v Ljubljani. V procesiji, so bili tudi plemiči s svojimi sijajnimi oblačili, po raznih delih mesta pa so dijaki iz jezuitskega kolegija pozdravljali Najsvetejšo z izbranimi nagovori v latinskem in slovenskem jeziku. Prav tako so jezuiti obiskovali bolnike podnevi in ponoči, delili revežem miloščino in prosili zanje živčaja.

Po deželi so med tem hodile protireformacijske komisije, v mestih pa so jezuiti s pridigami zatirali krivoverstvo in razlagali njegove zmote. Proti koncu leta 1602 se je v Ljubljani samo še 15 ali 16 meščanov prijavilo za huterane, v letu 1603 pa je bilo protestantstvo na Kranjskem na zunaj v celoti zatrito.

Toda s protireformacijskimi komisijami je bilo delo spreobrnjenja šele na pol opravljeno. Te na zunaj spreobrnjene vernike je bilo treba še poučevati v verskih vprašanjih. Jezuitski misijonarji so hodili po deželi in s pridigami o krščanskem nauku in z zgledi krščanske ljubezni utrjevali v ljudstvu ljubezen do Cerkve. Za poglobitev verske obnove pa je sčasoma zmerom več napravilo duhovništvo, ki je prihajalo iz jezuitskega kolegija.

Na Kranjskem je bila prva Marijina družba tista, ki so jo jezuiti v Ljubljani ustanovili dne 21. decembra 1605. V njihovem ljubljanskem kolegiju se je ta dan zbrala skupina 12 dijakov, ki je izvolila izmed sebe prve predstojnike Marijine družbe. Čez leto dni je bila Družba potrjena in je dobila ime »Družba Marijinega vnebovzetja«. Za vpis članov je škof Hren daroval krasno knjigo ter se je sam prvi vpisal vanjo. Leta 1624 je že bila ustanovljena v Ljubljani Marijina družba za moše in je dobila ime »Brezmadežnega spočetja«. V družbo so sprejemali meščane in obrtnike. Obe družbi sta prav kmalu zasloveli po vsem Kranjskem, pa tudi po sosednjem Stajerskem in Koroškem.

Nemški izseljenci iz Besarabije pripovedujejo

Jesenice, dne 7. oktobra.

Dan za dnem, z večjimi ali manjšimi zamudami prihajajo dolgi vlaki nemških izseljencev na jeseniško postajo. Preseljevanje ljudstva je velik dogodek na zemlji, kdo se ne bi zanimal za vse to. Seli se ljudstvo cele pokrajine, celih vasi. Prihajajo od daleč, iz ogromne ruske zemlje in že zato išče človek prilike, da bi slišal kako mnenje brez cenzure in namena.

Na teh vlakih ni pravega veselja potujočega ljudstva. Edino ko spregovorijo, da se selijo v svojo združeno domovino, jim zavestljivo očij, sicer se jim na obrazih pozna, da so se — dasi prostovoljno — težko ločili iz krajev, kjer so preživeli svojo mladost. Vidi se jim, da so težko zapustili vasi, polja in domove, kjer so prebivali njihovi predniki nad 100 let in kjer so ostali njihovi grobovi. Težko se je ločiti od ravnih besarabskih polj, kjer njive nimajo ozar in katere je Bog obdaruil z vsemi zemeljskimi dobrotami, ki jih potrebuje človek za svoje življenje. Pa če odhajaš v sam paradiz, rodni dom le zapustiš.

Na vseh teh obrazih se tudi pozna, da so se bili že povsem prilagodili staremu ruskemu načinu življenja; bodisi obleka, bodisi jezik izpričuje tip Rusov, ali vsaj bližnje Rusov. Vsi starejši moški popolnoma obvladajo ruski jezik, ženske govorijo bolj slabo; znak da so po družinah govorili nemščino. Mladina, ki se je rodila v dobi, ko je Besarabija pripadala Romuniji, zna iz šol romunsko, nekaj tudi ruščine ter domače nemško. Mnogo starejših moških govori poleg nemščine in ruščine še romunsko in bolgarsko, kar kaže, kako mešano je prebivalstvo v Besarabiji. Izseljenci pri prihodu vlaka ne izstopajo, utrjeni so po dolgi vožnji. Le parkrat se je iz vagona slišalo petje deklet. Pele so nemške pesmi po ruskem načinu in ruski melodiji. So pa po večini ženske, otroci in stari. Krepkih moških skoro ni med njimi.

Ce jih človek tu na meji — dva koraka od njihove nove domovine — nagovori v ruskem jeziku, se radi razgovarjajo. Zanimiva so njihova pripovedovanja kako so se spremenile razmere v Besarabiji po prihodu Sovjetov. Resnično, človek bi že sam po sebi mislil, da mora biti za tako preseljevanje ljudi gotov vzrok, ne samo pomanjšanost in čistost. Vzrok mora biti posebno takrat, ko je ljudem na prosto dano, da se izselijo ali ostanejo. 600.000. sedaj nad 150.000 besarabskih Nemcev — vsi prostovoljno, toda zakaj. Iz dobrega ne bom šel niti na dobro, če ni vzroka, grem navadno iz slabega. Zakaj vsi ti stari, zakaj vse te starke, zakaj vse to na pot iz svojih bogatih rodniških pokrajin? Če je dana prostovoljna odločitev, kakor je dana zakaj vendar...

Takoj po prihodu boljševikov, pripovedujejo stari očanci, ki nimajo interesa lagati na moji domovine in življenja, so ruske oblasti zaplenile vse blago po trgovinah in skladiščih in ga peljale neznanu kam. Nato so pri kmetovaleh popisali ves živiz ter zahtevali, da ga odstopijo toliko in toliko, katerega so takoj zopet odpeljali neznanokam. V mnogih krajih so zahtevali še več, kakor so sploh kmetje imeli pridelanega. Mnogim ni ostalo doma ničesar.

S prva so Rusi rekli, da je sedaj sicer slabo, da pa bo kmalu vse boljše ter da bodo imeli vsega dovolj v izobilju. Ali tega napovedovanega »boljšanja« le ni hotelo biti, pač pa je bilo vsak dan manj blaga tako, da sedaj ni mogoče nič več dobiti. Niti koščka blaga za obleke ni mogoče

Posebno pazite, kaj bolnik pije!

Pijte ni le za zdravega človeka zelo važno, temveč tudi za bolnika mnogokrat važnejše od hrane!

Zato pijte Vi in Vaš bolnik čim česče našo najboljšo mineralno vodo, ki je obenem tudi zdravilna

ono z rdečimi srci!

Prospekte in vsa potrebna navodila pošlje zastonj in z veseljem: Uprava zdravilnega kopališča

SLATINA RADENCI

Ustanovitelj Družbe Jezusove je bil že leta 1609 prišten med blažene. Škof Hren je bil velik častivec ustanovitelja Družbe in je že isto leto pisal papežu pismo, naj blaženega Ignacija razglasi za svetnika. Ta želja se mu je leta 1622 izpolnila, ko je bil Ignacij obenem s frančiškom Ksaverijem razglašen za svetnika naše Cerkve. Še istega leta dne 5. junija so jezuiti v Ljubljani privedli veliko proslavo tega dogodka. Po mestu je bilo 12 odrov, na katerih so prikazovali prizore iz življenja teh dveh svetnikov. Po mestu je bila procesija, ki je bila dolga tri ure in ko so se verniki po procesiji zgrnili v cerkev, je škof Hren sam pridigal o obeh svetnikih v slovenskem jeziku.

Poslej so se jezuiti poleg dela v svoji šoli posvetili širjenju in poglabitvi krščanske nauka med ljudstvom, širili so evharistično vzgojo, kar so podprli zlasti s slovenskimi skupnimi svetimi obhajili. Z ljudskimi misijoni so iztrebljali iz dežele zadnje sledove krive vere. Tako so v letu 1644 privedli ljudski misijon v Škofji Loki, ki je trajal tri tedne.

Kulturno delo jezuitskih patrov se je pa še bolj širilo tedaj, ko je bil jezuitski red v letu 1773 ukinjen. Naslednje leto je v Ljubljani izbruhnil požar, ki je razdelal krakovsko predmestje, uničil pa je tudi jezuitski kolegij, močno pa poškodoval tudi cerkev sv. Jakoba. Kolegij so nato podrli, iz preostalega materiala pa si je znameniti učenjak jezuit o. Gabriel Gruber z vladnim dovoljenjem sezidal lepo palačo. Leta 1768 je o. Gruber prevzel na ljubljanski akademiji novo stolico za mehaniko in poučeval obrtnike in umetnike. Palačo si je zgradil predvsem v znanstvene namene. Uredil si je v njej zvezdarno in kabinet za mehanične in hidrodravne študije. Njegovo najpomembnejše delo pa je po njem preimenovani Gruberjev prekop v Ljubljani. O. Gabriel Gruber je imel tri brate, ki so bili vsi trije jezuiti in odlični matematiki. Na glasbenem polju si je stekel veliko zaslug o. Maksimiljan Moravčar, doma iz Male vasi na Dolenjskem.

Po ukinitvi jezuitskega reda do leta 1814, ko je bil red zopet obnovljen, je mnogo jezuitov delovalo kot bogoslovni profesorje. Ljubljanski škof Anton Kavčič (1807—1814) je bil sam bivši jezuit.

Ves katoliški in kulturni svet je te dni slavil delo Družbe Jezusove v Cerkvi in med narodi. Tudi med našim malim slovenskim narodom so opravljali in še opravljajo jezuiti veliko in plodonosno delo. V vseh dobah je bil njihov doprinos k našemu narodnemu duhovnemu in kulturnemu življenju pomemben in odločilen. Njihovo tiho delo je ves čas odredilo obseg in značaj vsega našega razvoja od ustanovitve reda pa do naših dni.

kupiti, dasi je bilo prej vsega v izobilju. Razen tega je nastala tudi velika draginja. Kilogram sladkorja je stal prej 15 lejev, sedaj 200 lejev. Par škornjev pa stane celo 4000 lejev ali 1000 rubljev po tečaju 4000 lejev za 100 rubljev po tečaju 40 lejev za 1 rubel, kakor so določile težaj ruske oblasti. Vse blago se sedaj prodaja v vseh državnih trgovinah, kjer je treba ta primer za liter petroleja čakati v vrsti (očeradu) ves dan ali še več.

Rusi so se baje čudili po prihodu v Besarabijo, kako da je tam toliko starih ljudi. V Rusiji jih baje pospravijo v zavetišča, ko ne morejo več delati. V šolah učijo otroke šteti na način: Raz, dva (eden, dva) Boga nema, raz, dva — Boga nema... Človeka so postavili v vrsto, potem, ko so mu vse odvzeli in sedaj so vsi »senaki« — namreč revni in številk. Osebnost nič ne velja. Pred trgovino čaka toliko in toliko števil, ki bi rade kupile živčej.

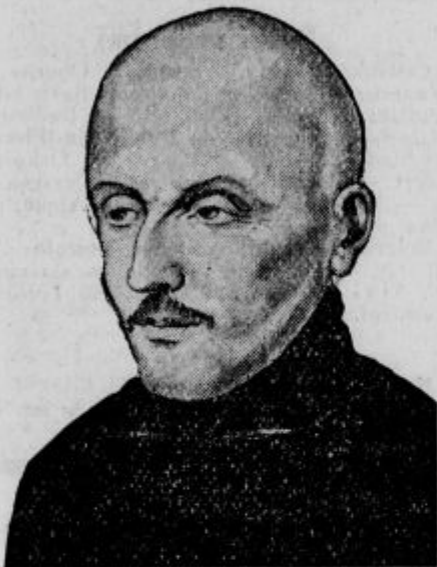
No tako, dragi stari in poštenj besarabski Nemce, sedaj te bolj razumemo, zakaj si se odločil prostovoljno, da boš šel, četudi na svoja stara leta. Bil si človek, bil si kmet, bil si skromen, toda imel si osebnost. Odhajaš drugam, četudi morada samo še umret.

Rabindranat Tagore težko bolan

Iz Bombaya poročajo o nevarni bolezni po vsem svetu znanega indijskega pesnika Rabindranata Tagoreja. Ta slavni indijski pesnik je star 79 let. Sedaj je zbolel na ledvicah. Mnogi zdravniki so prihiteli na pomoč, da bi ga rešili.

Dvanajst kilometrov široka cesta

Vsako mesto se rado ponaša s kako široko cesto ali ulico. Toda v tem primeru ne gre za mestno ulico. Nobenih hiš ni ob njej in nič zelenja. Imenuje se »cesta štiridesetih dni« ali arabsko »Darb el Arbine«. Ta cesta veže Sudan z doljinim Egiptom. Skoz njeno tisočletja je bila glavna prometna žila med tema pokrajinama. Po njej so prevažali mrtvo, pa tudi živo blago sužnje. Tisoče takih nesrečnikov so vodili po tej poti kot črede na pašo. V novemem času prastara »cesta štiridesetih dni« nima več takega pomena. Njeno vlogo je prevzela železnica. Odpravili pa jo niso. Še danes z lahkoto spoznaš to cesto po sledovih milijonov živih bitij, ki so se ohranili. Dvanajst kilometrov na široko se vlečejo iz neskončnosti ena pot poleg druge in se zopet zgube v dahavi. Čeprav se ni dolgo tega, ko je atrkla v teh krajih železnica in je začel voziti avtomobil, je vendar cesta ponekod že zabrisana. Pozabili bi, že na njo, če bi je ne preiskoval madžarski raziskovalec grof Almasy, ki jo je tudi opisal v knjigi »Nepoznana Sahara«. Najzanesljivejši kažipot, kje vse je nekoč cesta vodila, so velike količine človeških in živalskih kosti. Bog ve, na kakšne načine so na potovanju morali umreti? Od žeje, glada, pod roparskimi meči? Kosti tega ne povedo. Le te vemo, da je vsa pot veliko, neizmerno pokopališče

Sv. Ignacij Lojolski.

Benetkah s tedanjim ljubljanskim škofom Urbanom Tekstorjem (Tkalcem). Škof je v Benetke povabil patra, ko se je vračal s tridentinskega cerkvenega zbora. Kot odposlanec avstrijskega cesarja Ferdinanda je škof Tekstor ponudil patru Jaju tržaško škofijsko stolico. Pater Jaj je to odklonil, toda škof Tkalec je v letu 1550 sam poslal sv. Ignacija, naj mu za tri mesece pošlje na pomoč patra Jaja, da bi z njim vizitiral ljubljansko škofijo, kjer so bile razmere tedaj zaradi razmaha protestantizma zelo žalostne. Sv. Ignacij je škofu Tkalcu odgovoril, da mu rad pomaga, kjer le more, toda patra Jaja mu ne more poslati, ker je med tem odšel za profesorja bogoslovja v Ingolstadt.

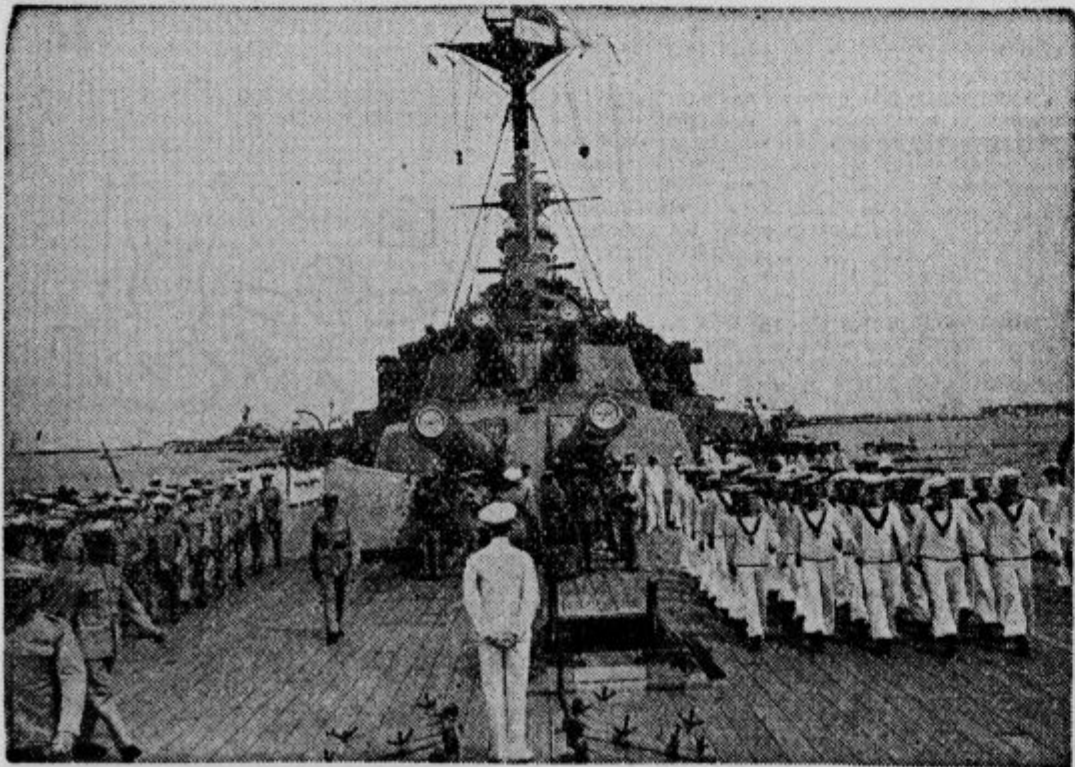
Škof Tkalec še ni mogel privabiti jezuitov v deželo, pač pa je na nasvet patra Jaja z vsem svojim vplivom podprl delo za ustanovitev jezuitskega kolegija na Dunaju, ki je bil ustanovljen leta 1551. Prihodnje leto 1552 je bil v Rimu ustanovljen slavni »Collegium Germanicum« in v ta dva zavoda je prišlo že takoj ob začetku več Slovencev, da bi si pridobili izobrazbo. V rimski zavod je škof Tkalec poslal kot prva dva gojenca dr. Pavla Skaliča in nekoga »magistra Antonac«. V letu 1553 je škof sv. Ignaciju priporočal še tri nove slovenske gojenca za rimski zavod.

Luteranizem se je na Kranjskem širil skoraj brez vseh ovir do leta 1580, to je do časa, ko je ljubljanski škofiji zavladal škof Janez Tavčar (1580 do 1597). V avstrijskih deželah se je med tem jezuitski red že močno uveljavil in v letu 1582 je bil ustanovljen jezuitski kolegij tudi že v Gradcu, dokler nadvojvoda Karel višjih razredov kolegija v letu 1586 ni povzdignil v vseučilišče. V letu 1584 je med 363 učenci graškega kolegija bilo vsaj polovica Slovencev. Kot namestnik nadvojvode Karla je imel škof Tavčar obilo zaslug za ustanovitev graškega kolegija, šel pa je še naprej in je sklenil jezuitski kolegij ustanoviti tudi v Ljubljani. Zadnja leta svoje cerkvene vlade je zastavil ves svoj vpliv in posvetil vso svojo skrb ustanovitvi jezuitskega kolegija v Ljubljani.

Jezuiti v Ljubljani

Proti koncu 16. stoletja je bila Ljubljana še kaj majhno mesto. Štela je okoli 7000 prebivalcev, med temi pa je bilo tedaj najmanj 95% protestantov. Ljubljana je bila tedaj središče luteranskega gibanja v deželi.

Škof Tavčar je upal samo na jezuite, da bo lahko razmere v glavnem mestu in po deželi iz-

Prizor z velike angleške bojne ladje v Aleksandriji.

LJUBLJANA

I Lepo okrašen kraljev spomenik. Ob obletnici kraljeve smrti je ljubljanska mesna občina položila na novi kraljev spomenik v Zvezdi lep lovorov venec s pentljo v mestnih barvah. Čez dan, zlasti pa popoldne pa je šolska mladina iz ljubljanskih ljudskih, meščanskih in srednjih šol prinašala lepe šopke cvetja in jih polagala na podstavke spomenika. Nekateri častilci spomina kralja Aleksandra pa so priležali tudi svečke.

I Seja mestnega sveta ljubljanskega je sklicana za 11. oktober ob 5 popoldne v veliki sejni dvorani mestnega magistrata v Ljubljani. Med dolgim dnevnim redom bodo razpravljali tudi o posebnih točkah, ki predlagajo zboljšanje gnetnega položaja mestnih namestencev, tako glede priznanja draginskih dodatkov, kakor tudi določitev minimalnih mer. Obravnavana bosta tudi računski zaključki mestne občine ljubljanske in Mestnega pogrebnekega zavoda. Dalje bo prišel v pretrse pravilnik fonda za zaščito in preskrbo prebivalstva. Razpravljali bodo tudi o vstopu mestne občine ljubljanske v »Ljubljanski velesejem, d. z. o. z.«. Odločili bodo tudi o pridobitvi potrebnega zemljišča za graditev poslopja okrajnega načelstva in uprave policije v Ljubljani. Obravnavana bodo tudi poročila gradbenega, trošarinskega in personalno-pravnega odbora. Sledila bo tudi tajna seja.

Zobozdravnik-špecialist
dr. Ivan Oblak
zopet ordinira

I Italijanski kulturni inštitut v Ljubljani sporoča, da se za tekoče akademsko leto vpisovanje za jezikovne tečaje nadaljuje, in sicer: I. tečaj od 19—20 v ponedeljek, sredo in petek; II. tečaj od 18—19 v ponedeljek, sredo in petek. Uradne ure od 10—12 in od 15—19 na Napoleonom trgu 6, Ljubljana.

I FO odsek sv. Peter ima danes ob 20 redni sejanek, na katerem predava g. župnik Košmerlj. Udeležba je obvezna.

I Zenski odsek Prosvetnega društva v Zeleni jami, proslavi materski praznik v petek 11. t. m. ob pol 6. uri, ev. masa in skupno sv. obhajilo. — Zvečer ob 8. redni sejanek v dvorani zavetišča, na katerem predava goepa Bogdana Mesojedec, učiteljica. Vljudo vabimo vse članice in njihove znanke in prijateljice. Bog živi! — Odbor.

I Salezijanska prosveta Kodeljevo priredi v petek, dne 11. t. m. ob 8.30 po rožnovenski pobožnosti predavanje o »Splošnem vojnem pregledu«. Skioptične slike. Predava g. Ogorelec. Vabimo članstvo in prijatelje prosvete.

I Društvo absolutentov drž. trgovskih šol v Ljubljani priredi danes ob 8 zvečer v restavraciji »Sestica« predavanje »Pogled na zemljo širno«. Predaval bo znani in splošno priljubljeni g. dr. Vinko Šarabon. Istočasno se sprejemajo prijave za tečaj in italijanski tečaj. Udeležba absolutentov naj bo polnoštevna.

I Društvo ljubiteljev psov ptičarjev v Ljubljani priredi v nedeljo, dne 13. oktobra t. l. v lovišču Čerkije pri Kranju: a) jesensko vzrejo tekmo ptičarjev (spominke tekmo Evgena Križaja), b) poljsko tekmo ptičarjev. Zbirališče bo ob tri četrti na sedem pred luter. cerkvijo v Ljubljani, Gos. svet. šk. cesta; odhod točno ob sedmi z avtobusom. Avtor reflektira na vožnjo z avtobusom, se mora prej prigrasiti. Kosilo in večerja bo v lovišču, kjer bodo razglašeni tudi uspehi.

I Pri zaprtju, motnji v prebavi — vzemite zjutraj na prazen želodec en kozarec naravnega »FRANZ-JOSEF« grenčice.

I Štiristoletnica Jezuitskega reda med Slovenci je naslov predavanja, ki ga bo imel g. p. Bogumil Remec na drugem prosvetnem večeru, ki bo v petek 11. oktobra ob 8 zvečer v frančiškanski dvorani. Predavanje je opremljeno z lepimi novimi diapozitivi, ki nam kažejo, kaj smo Slovenci prešli tekom štiristoletnega dela od oo. jezuitov, pa tudi kaj smo Slovenci dali jezuitskemu redu. Predavanje je torej narodnostno in nad vse zanimivo. Slike so tudi iz novejši dobe in nam kažejo Slovence misijonarje v daljnji Indiji. Za uvod zapoje dijaški zbor pesem: »Zmagala je«. Nato sledi recitacija: pod naslovom: »Marija ob poti«. Program sam je torej zelo pester, dostopen zlasti mladini, kongreganistom, pa tudi onim, ki so iz teh vrst zrastle. Ljubljanci, ki so veliko prejeli od tega reda, naj s številno udeležbo pokažejo svojo hvaležnost. — Predprodaja vstopnic pri Prosvetni zvezi, Miklošičeva 7 in v trgovini Siligoj na vogalu frančiškanske cerkve.

I Smuško telovadbo priredi Slovensko planinsko društvo, osrednje društvo v Ljubljani — enako kot prejšnja leta pred pričetkom zimske sezi.

Smuško telovadbo bo vodil znani smuški učitelj s Komne g. Černič Jože. Telovadba se bo pričela v sredo dne 16. t. m. ter bo vsak teden enkrat do prve polovice decembra, ko pričakujemo prvi sneg, tako da bo po zaključku smuške telovadbe mogoče prirediti peditivni praktični smuški tečaj v naravi. Prijave sprejema društvena pisarna SPD v Ljubljani, Aleksandrova cesta 4-I.

I Zanimivosti z živilskega trga. Ker se je vreme nekoliko zboljšalo, je bil večerjšnji tržni dan razmeroma živahen. Na Sv. Petra nasip je bilo že ob zgodnjih jutranjih urah pripeljano do 20 voz lepih zeljnatih glav, ki so bile v splošnem od 0,80 do 1 din kilogram. Naprodaj je bilo do 8 vozičkov krompirja. Manjkal je dovoz krompirja iz gorenjskih krajev. Krompir je bil po 1,60 do 1,90 din 1 kg. Prav najboljše vrste celo po 2 din. Gob — jurčkov je bilo malo na izbiro, ker je torkovo deževje oviralo gobarje pri nabiranju gob po

gozdovih. Slabše vrste gob so bile po 12 do 14 din, najboljše, zdrave in lepe pa celo po 16 in 18 din 1 kg. Gob je bilo na trgu zelo malo na izbiro. Splošno so bile vse gobe hitro pokupljene.

I Celo shrambo je izpraznil. Iz shrambe gostilne Černe Franca na Zaloški cesti je neznan tat v eni izmed zadnjih noči odnesel lepo zalogo. Skozi okno se je vtihotopil v shrambo in odnesel dve pločevinasti posodi, v katerih je bilo 30 litrov namiznega olja. Odnesel je 40 kg sladkorja v prahu in 50 kg sladkorne sipe. Imel je precej dela, ker je bil sladkor v prahu v beih platnenih vrečah po 5 kg. Vse blago, ki ga je odnesel, je bilo vredno 2500 dinarjev.

I Dežniki in plašči izginejo. Uprava ljubljanske policije je zadnje dni prejela veliko število prijav o ukradenih plaščih, trenčkotih in površnikih. Prav tako si je par tatov sposodilo ob slabem vremenu nekaj dežnikov, nekdo pa se je zadovoljil celo z novo konjsko odejo, ki jo je snel s konja ob slabem vremenu. Dober plen je napravil tat, ki je iz krojaške delavnice Presetnika Franca na Šmarski cesti odnesel več kosov blaga, vrednega skupaj 3500 dinarjev.

MARIBOR

„Rajni“ se po odgonu vrnil domov

Maribor, 9. oktobra. V začetku meseca julija je naplavila Drava v Selnici ob Dravi truplo neznanega fanta, starega kakih 20 let. Truplo so ljudje spravili na suho ter je bilo prenešeno v mrtvašnico na selniškem pokopališču, kjer ga je ogledala komisija ter ugotovila, da je utonil. Oblasti so začele takoj poizvedovati, kdo bi bil utopljenec. V Marenbergu so ugotovili, da je nekaj dni pogrešalo tam 20letnega pekoveškega pomočnika Alojza Bratuša. Bil je bolj lahkomiselne narave in je že večkrat pobegnil čez mejo v Nemčijo, od koder so ga po odgonu poslali nazaj v našo državo ter domovinsko občino. Zaradi tega so na marenberški občini mislili da je sedaj njega Drava naplavila v Selnici.

Njegova mati, ki je sina jako ljubila ter jo je novica o smrti močno pretresla, se je podala v Selnico ob Dravi, kjer je v mrtvašnici videla truplo utopljenca ter je v njem prepoznala svojega otroka. Dasi je truplo ležalo že precej časa v vodi ter je razpadalo, so poteze obraza bile podobne njenemu sinu ter je potrdila identiteto. Truplo

je bilo potem pod imenom Alojza Bratuša pokopano ter je mati poravnala stroške pogreba ter plačala mrtvaško sv. mašo. Izgubo je prebolela in v Marenbergu so tudi že pozabili, da je nekdo živel Alojz Bratuša. Zato je bilo večeraj dopolne začetnje vseh Marenberžanov tem večje, ko je prišel na občinski urad zojet omenjeni Bratuša, živ in zdrav, pripeljal pa ga je odgonski organ mesta Kranja. Spremljevalec je Bratušo zapeljal pred župana, ki je ves začuden strmel v to prikažen, potem pa se je le znašel ter izjavil, da odgonca ne sprejme, ker ima občina že njegov mrtvaški list ter je Alojz Bratuša po vseh človeških postavah mrtev in pokopan v Selnici ob Dravi. Po daljšem razglabljanju je pa občina vendarle sprejela in prevzela živega Alojza Bratuša v svoje varstvo ter ga poslala domov, kjer je bilo med sinom in materjo spet ganljivo svidenje. Zadeva pa je še precej zamotana, ker bo treba Bratušo še uradno »oživeti«, saj je vpisan v vseh uradnih inštancah kot mrtev. Nerešeno pa je ostalo še, koga so pod Bratuševim imenom pokopali Selnčani.

m Martin Pravdič — 50 letnik. Te dni bo obhajal agilni tajnik mariborskega okrožja Zdrženja vojnih invalidov g. Martin Pravdič 50 letnico svojega rojstva. G. Pravdič je tudi priznan krojaški mojster ter ima samostojno delavnico na Slomškovem trgu 14. Vojne žrtve v Mariboru in okolici so mu hvaležne za njegovo izredno delavnost, s katero se je vedno zavzemal in bori za njihove pravice. K srečanju z Abrahamom mu iskreno čestitam!

m Obsojen kolesar zaradi smrtno vožnje. Pred okrožnim sodiščem se je večeraj zagovarjal pekovski vajenec Oskar Šmigoc, ki je dne 19. aprila t. l. podrl s kolesom v Strossmajerjevi ulici na tla 77 letno Marijo Perkič s tako silo, da je revica dobila smrtno poškodbo. Obtožene se je zagovarjal, da je pokojnica sama zakrivila nesrečo, ker je stopila s pločnika na cestišče tik pred njegovo kolo. Obsojen je bil na en mesec zapore, pogojno na dve leti.

m Cerkvena tatvina brez primere. V frančiškanski baziliki je bila nabiralna puščica pri vodu nameščena v posebnih težkih hrastovi mizici, ki je imela mizno ploščo v velikosti 90x50 centimetrov, na sredini pa odprtino za denar. Železna puščica se je nahajala vdolana v posebnem predalu pod ploščo. Vse skupaj je bilo precej težko in nerodno, pa se je kljub temu našel drzen tat, ki je ukradel mizo z nabiralnikom vred v terek pri belem dnevu okrog pol 13. Mizo je odnesel iz cerkve ter jo je najbrže naložil na voziček. Zvečer jo je pa našel neki delavec v Usnjarski ulici čisto razbit. Tat je pustil lesene dele mize, železno puščico, kateri očitno z navadnim orodjem ni mogel blizu, pa je odnesel s seboj.

m Vodstvo »Vzajemne zavarovalnice« v Mariboru. Včeraj smo poročali o gradbeni komisiji, ki se je vršila v terek popoldne v Mariboru zaradi pričetka gradnje palače »Vzajemne zavarovalnice«. Ob tej priliki je prislo v Maribor tudi vodstvo »Vzajemne zavarovalnice« ter so komisijskemu ogledu prisostvovali podpredsednik zavarovalnice prof. Janko Mlakar, finančni ravnatelj Avgust Novak, gradbeni inženjer zavarovalnice Janez Umek ter projektant nove palače inž. arh. Tomažič. Mariborsko mestno občino so zastopali ravnatelj magistratnih uradov Rodošek, ravnatelj gradbenega urada inž. Baran, mestni fizik dr. Novak in referent gradbenega odseka mestnega sveta ravnatelj Stabej. »Vzajemna zavarovalnica« je pripravila za gradnjo svoje mariborske palače 9 milijonov dinarjev, katere je deponirala v Mariboru.

m 82letnega starčka je z zlobo obrekovanjem spravil na zatožno klop. Pred mariborskim okrožnim sodiščem se je vršila pred velikim senatom razprava po zakonu o zaščiti države proti 33-letnemu posestniku Andreju Lazarju ter 82 letnemu posestniku Ivanu Marinu iz Cvetkovec. Lazar je bil obtožen, ker je 13. maja hujskal v Zavrču ljudi, ki so bili poklicani na orožne vaje, da bi vršili svojo državljansko dolžnost. V preiskavi pa je skušal zavlati glavno krivdo na 82 letnega posestnika Ivana Marina. Razprava je potom zaslišanja številnih prič pokazala, da je Marin nedolžen, edini krivec pa je Lazar. Sodišče ga je obsodilo na tri leta robije in štiri leta izrube častnih pravic, Marina pa je oprostil. Državni tožilec je prijavil priziv zaradi preizkušne odmerjene kazni, katero je dobil Lazar.

m Ljudski oder ima danes zvečer ob 8 na odru svoj redni sejanek. Predava prof. Potokar o filmu. Udeležba in točnost obvezna. Vabljeni novi člani in članice.

m Maksimirane cene za drva v okraju Maribor levi breg. Okr. načelstvo za Maribor levi breg je izdalo sledeče najvišje cene za prostorni meter drv. Za področje vseh občin v okraju razven občin Košaki, Kamnika, St. Ilj v Slov. goricah za bukovce cepanice: I. vrste 125, II. 115 in III. 105 din. Za bukovca drva okroglice cepane je cena za 10 din nižja, za bukovce okroglice necepane in za odpadke na žagah za 30 din nižja od zgornjih cen. Za bukovce panje in sečnice se določa 40% nižja cena od navedenih. Za drva iz drugega lesa se določajo cene v odstotkih cen za bukovca drva in sicer: za gabrova 105%, lipova 95%, jesenova 92%, borova in smrekova 90%, hrastova in cerova 87%, jelševa 65%, topolova in vrbova 50%. V določenih cenah so vključeni nakladalni in izkladalni ter prevozni stroški za postavitev drv od proizva-

Celje

e Rezultati XI. kola spominskega turnirja dr. Schwaba. Slimšek Ahtik 1:0, Esib : Hajsinger 1:0, Mirkni : Golja 0:1, Regner : Medved (prekinjeno), Habekus : Rajšek 1:0, Pukmajster : Fajš (prek.), E. Csörgö : F. Schneider 1:0, Verčkovnik : J. Schneider 0:1, F. Csörgö : Domajno 1:0. — Prekinjena partija F. Csörgö : Slimšek 1:0. — Po 11. kolu vodi Franc Csörgö z 11 točkami.

e Obrtniško zborovanje v Laškem. Zbornica TOI je februarja meseca razpustila več obrtniških združenj, da bi s tem ustvarila večjo povezanost obrtnišva in dala v poštev prihajajočim skupnim združenjem večjo finančno podlogo. Na tej osnovi reorganizirana združenja imajo ta mesec svoje skupščine. Zborovanje, ki se ga je udeležilo nad 200 obrtnikov, je vodil dosedanj predstnik g. P. Hrastelj. Pri volitvah je bila predlagana kandidatna lista za novo upravo s predsednikom P. Hrasteljem in podpredsednikom M. Škerbičem na čelu. V odbor so bili izvoljeni: A. Malgaj, Cestnik, Guček, Kužnik, Drobež, Aršnek, Zorko, Bernard, Petercel, Deaci, Askere, Hutar, Babič in Klezin. Lista je bila sprejeta z navdušenjem, ugovarjala je 13-članska skupina, ki je odklonila sodelovanje. Proračun za bodoče poslovno leto znaša 31.450 din dohodkov in 30.700 izdatkov. Zadrudne doklade so v proračunu v razliki 10, 20 in 50 din ter se ravnaajo po številu vajencev, odnosno pomočnikov, ki jih zaposluje dotični obrtnik. Poverjenstva so ustanovijo v Trbovljah, Hrastniku in Zidanem mostu, za posamezne obrtniške panoge pa se ustanovijo posebni odseki.

e »Stavkac« v Gaberjih. Salezijanski mladinski dom uprizar v nedeljo ob pol 5 sodob. dramo iz socialnega življenja »Stavka«. Kljub resni vsebini je drama prav prepletena z veselimi prizori. — Vabljeni!

e Občni zbor Francoskega krožka bo drevi ob 7 v krožkovem lokalu v Narodnem domu.

e Divje svinje so se razmnožile v gozdovih okrog Podsrede in delajo kmetom precejšnjo škodo.

e V protidraginski odbor so bili kooprirani namesto g. Blažona, ki je bil v odboru kot zastopnik konzumentov in najemnikov ter je podal ostavko, g. prof. Mirko Bitenc; namesto Rudolfa Pibrova, ki je zastopal v odboru nameščence in je postal samostojen trgovec, Avgust Sotler, trgovski sodrnik pri Stermeckem; nadalje sta prišla v odbor Slavko Škoberne, urednik »Slovenca« v Celju, in Janko Zagar, elektromonter v Celju.

e Oseba vest. Celje je zapustil naš zvesti naročnik in požrtvovalni delavec v naših organizacijah tov. Jakob Grmek. Na novem službenem mestu na davčni upravi na Vrhniki mu želimo mnogo uspehov, v upanju, da spet kmalu pride med nas v Celje.

e Mezdno gibanje med fevlijarskimi pomočniki v Celju. Čevljarski pomočniki v Celju so se organizirali v ZZZ in zahtevajo povišanje plač in novo kolektivno pogodbo. Vse kaže, da bo prišlo do poravnalnega postopanja, ker ne kažejo vsi mojstri dobre volje za sporazum, oziroma niso edini.

e Živinski in kramarski sejem bo v Celju dne 21. oktobra. Na ta sejem prebivalstvo že sedaj opozarjamo.

e Preskrba prebivalstva s premogom. Zaradi visokih cen in pomanjkanja drv za kurjavo se priporoča prebivalstvu, da se preskrbi z velenjskim premogom, ki je po svoji kurilni vrednosti boljši in cenejši od drv. Mestno poglavarstvo prosi ravnateljstvo drž. rudnika v Velenju, da v najvišji meri ugodni naročilom.

e Hude nesreče. Levo nogo nad kolonom si je zlomil triletni sin posestnika Anton Mraz iz Olimja pri Podčetrtku. Tovorni voz je padel na levo nogo 26-letnemu Avgustu Lesjaku v Levcu pri Celju in mu je zlomil pod kolonom. V Spodnji Zrečah pri Konjicah je cirkularka odrezala 63-letnemu delavcu Francu Lamutu štiri prste na levi roki. Patrona je eksplodirala v roki 26-letnemu sinu posestnika Maksu Knezu na Ostrožnem pri Celju in mu razmesarila prste na levi roki in obenem tudi poškodovala levo stegno. Vsi se zdravijo v celjski bolnišnici.

Cigan prodal blagajno z enim milijonom

Kako so cigani sleparili lahkoverne kmečke ljudi

Ljubljana, 9. okt.

Politične oblasti so podale o ciganskih nadlogi v Sloveniji že mnogo zanimive referate, v zopisju so bila objavljena poročila in svarila, da naj bodo ljudje previdni pred ciganskimi tolpmi, ki povsod ne samo kraje, marveč tudi sleparijo ljudi na vse mogoče pretege, posebno osebe, ki so pohlepne po denarju. Nič ne pomaga!

Ciganska družina Nikoličev iz Bistre pri Stubei na Hrvaškem je v sleparijah zelo spretno izvežbana. Veja te družine s ciganom Nikoličem Leginom na čelu je od julija lani prakticirala po Sloveniji posebne vrste sleparije z »ukradeno kase«, v kateri je shranjen milijon lepih bankovcev, ki jih pa cigani pod sveto prisego ne smejo sami porabiti in vživati. Štiri lahkoverne žrtve, ki so bile pohlepne po milijonu, je Legin Nikolič od julija lani do junija letos opeharil na račun »ukradene kase« za več ko 15 jurjev.

Cigan Nikolič Legin je lahkovernemu in po denarju hlepečemu kmetu navadno pravil, da ima blagajno, v kateri je 1 milijon denarja. Izročil mu ga, to samo pod pogojem, da mu da 3000 do 4000 din gotovine v naprej, pozneje pa v obrokih v 1 letu še 100.000 din, ostanek postane njegova last. Povsod je cigan izvajal skupno z drugimi cigani in cigankami enak trik. Lahkoverni kmetič si je ogledal vrečo, v kateri je bilo zgoraj res več bankovcev po 100, 500 in 1000 din, notri pa papir. Pri izročanju milijona in denarja so nastali prizori, da so se kmetje ustrašili ciganov, pustili čedne jurje v rokah ciganov in pobegnili.

V Lescah je 27. junija letos cigan Nikolič Legin opeharil posestnika Franceta Čebulja za 3000 dinarjev. Izročitev milijona se je vršila na tajni-stven način proti večeru v mraku. Kmet je prišel na križpotje pod lipo iz vas. Tam je ciganova žena izročala v posestnikov nahrbtnik vrečo z milijonom, nahrbtnik je držala tudi posestnikova žena. Ko je kmet izročal 3 jurje, je cigan zažvižgal in priskočila sta dva mlada cigana. Kmet in njegova žena sta se ciganov ustrašila in pobegnili. Jurji in vreča z milijonom pa so ostali ciganom. Na sličen način je Legin Nikolič opeharil tudi posestnika v Mengšu Selana Rudolfa, ki ga je oškodoval za 3100 din. Lani julija je ta cigan opeharil posestnika Franceta Kamnarja pri konjski kupčiji. Posestniku je dal 220 din vredno kljuse za dobroga konja, od njega je prevzel 2000 din vrednega konja in površ še 1000 din gotovine. Pravil mu je o milijonskem zakladu, s katerim bo lahko kupil par najlepših konj in bo imel še lepo premoženje v gotovini. Kmet je pozneje z ža-

lostjo ugotovil, da ga je cigan temeljito osleparil. Kljuse je kmet prodal ribogojni postaji v Dragomlju za 220 din. Na sličen način z milijonskim zakladom je bil opeharjen tudi posestnik Miha Pirš v okolici Kamnika. Od tega je izvalil cigan 2500 din gotovine in razne jestvine. Pri slepariji v zadevi posestnika Čebulja sta mu pomagala cigana Rok in Ivan Nikolič.

Vsi trije cigani: 40letni Legin Nikolič, 26letni Rok Nikolič in 29letni Ivan Nikolič so se danes zagovarjali zaradi treh sleparij pred malim kazenskim senatom, ki mu je predsedoval s. o. s. g. Rajko Lederhas. Prvi Legin je bil obtožen zločinstva obrtne sleparije, druga 2 samo prestopka goljufije.

Razprava je bila zelo živahna, polna veselih in dramatičnih prizorov. Cigani so tajili, da bi bili kdaj kaznovani. Prvi Legin Nikolič je izjavil svečano sodnikom: »Kaznovan nisem bil nikdar, samo zaprt sem bil.« Senatni predstnik je ciganom pripomnil: »Kakšne imate na rokah prste? Dvignite roke!« Vsi trije so dvignili roke kvšku. Predstnik? »Vsi imajo zveržene prste, da ne morejo služiti vojake!« Nikolič imajo navado, da otrokom prste na obeh rokah skvarijo. Prvi cigan je štokal in jokal, trdeč, da mora skrbeti za ženo, ki ne ve, kje je sedaj, in 8 otrok.

Cigan Legin Nikolič, kar ni običajno, je v bistvu priznal vse sleparije. Obremenjeval je tudi oba soigancina, trdeč, da je njima dal po 1000 din iz Čebulove zadeve. Druga 2 cigana sta tajila in se zaklinjala, da nista bila udeležena pri slepariji in sta nedolžna. Na hodniku je bil velik ciganski vrvež in tabor cigan z otročki. Vse so nestrpno čakale končne sodbe.

Prvi Legin Nikolič je bil obsojen zaradi zločina sleparije na 2 leti in pol robije, druga dva Rok in Nikolič vsak na 6 mesecev strogega zapore in 60 din denarne kazni. Prvi cigan je tlesknil z rokami in jokal. Druga sta bila sodbe vesela. V kazen se vsem vteje preiskovalni zapor od 29. junija naprej. Ciganke, ko so začele sodbo, so zatulile na hodniku. Cigani so se drugače udali v svojo usodo.

Sodni reporter je to zgodbo obširneje napisal v svarilo in opozorilo prebivalstvu na deželi, da bo previdno pri kupčijah s cigani in naj ne naseda ciganskim trikom.

Moramo pa tudi omeniti, da so dostikrat postali žrtve ciganskih sleparij takozvani inteligentni ljubljanski meščani. Neki bogat ljubljčan je bil pred leti po sleparskih trikih ciganov opeharjen kar za 150.000 din, ki jih ni nikdar več videl.

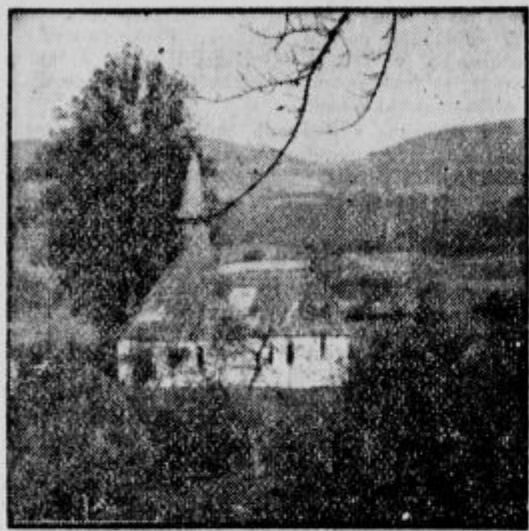
Po zgodovinskem sestanku na Brennerju se oba državnika poslavljata.

KULTURNI OBZORNIK

Najnovejša odkritja v starem slovenskem stenskem slikarstvu

Novе freske v Mošnjah, Rátečah pri Planici, v Muti v Dravski dolini in gradu Tolsti vrh pri Novem mestu

Naši listi so že poročali o novih odkritjih starih fresk v majhni podružniški cerkvi v Dolnji Muti v Dravski dolini, ki spadajo med najstarejše stenske slikarstvo na Slovenskem, cerkev sama pa je skoraj gotovo najstarejša ohranjena cerkev pri nas. Ze tedaj sem postal pozoren na ta odkritja. Ko pa mi je gos. konservator dr. Mesesnel pokazal pred tedni z vrha Pohorja cerkveno Muto v Dravski dolini, sem ga takoj v imenu onega občinstva, ki ga zanimajo tako važna kulturno-zgodovinska umetnostna odkritja, poprosil za kratek pogovor o njegovih najnovejših odkritjih na področju varstva starih umetnostnih spomenikov, ki ga sedaj v Dravski banovini opravlja on, odkar je pustil vseučiliško stolico v Skoplju in stopil na

Dolnja Muta na Dravskem polju, kjer so odkrili stare gotške freske.

mesto dr. Steleta. Gospod konservator je bil tako priazen, da mi je obljubil dati nekaj podatkov. Zato sem ga obiskal v uradu v muzeju in ga takoj spomnil pogovora, ki sva ga imela pri Sv. Anehu na Pohorju.

»Obljuba dela dolg in zato se vam ne morem izmakniti. Zadnjič sva govorila o Muti, sedaj pa bi vam lahko postregel še z drugimi zanimivostmi. Ne vem, če sem vam omenil novo odkrite freske v župni cerkvi v Mošnjah na Gorenjskem pri Radovljici, ki smo jih lansko leto odkrili in zdaj že restavrirali? Ne? Kako smo jih odkrili, sprašujete? Kakor se odkrije vedno važne stvari: slučajno. Tu pa še celo, kajti pred nekaj leti so v cerkvi instalirali elektriko, pa so cevi napeljali skozi omet na stenah — pa fresk niso opazili, in bi tako stvar ne prišla še v javnost. Šele sobni slikar g. Vombergar je prišel na to, da je pod ometom barva, na kar so obvestili naš urad. Mi smo tja poelali restavratorka g. Sternena in pod njegovim vodstvom je delavnica g. Vombergarja odpravila omet ter odkrila nad vse zanimive stenske slike v prezbiteriju in ladjah, ki v veliki meri dopolnjujejo naše znanje o gotškem stenskem slikarstvu pri nas. Cerkev sama je romanska, verjetno iz 11. stol. (tedaj se že imenuje v spisih), triladna bazilika, ki pa je bila pozneje gotizirana; tej so prizidali še novi gotski prezbiterij. Končno je bila cerkev barokizirana, prezbiterij pa moderniziran. Čudno torej, da so kljub moderniziranju ostale v prezbiteriju freske nepoškodovane; nekaj malega so jih poškodovale samo cevi, kar pa se je dalo popraviti. Najda vsebuje ciklus mučenj apostolov v prezbiteriju, nekaj fragmentov v srednji ladiji ter nekaj podob v severni ladiji. Slike so delo treh rok.

Najstarejši so fragmenti v srednji ladiji, ki pa so brez pomena in vsebine, kajti predstavljajo le spodnji del neke draperije brez celote. Nekaj teh ostankov sem dal sneti, da imamo dokument v muzeju, druge pa smo pobelili. Freske v severni ladiji izhajajo iz konca XIV. stoletja ter predstavljajo anđele v poljih med rebri, v posameznih lokih svetnice, med njimi sveto Heleno (glej sliko!). Vsak poznavalec naše gotike spozna v teh svetnicah delo roke mojstra iz Suhe pri Škofji Loki, ter zato to delo moramo pripisati njemu. Poleg tega — kar je važno — je tudi figura donatorja, darovalca, ki kleči na svojem grbu, ki pa je izpraskan. Škoda, ker po grbu bi lahko

Mošnje: Mučenje sv. Andreja in sv. Matevža. (Mojster iz Zirovnice).

ugotovili, koga predstavlja in tudi sicer bi nas pripeljal bliže rešitvi postanka teh podob. V prezbiteriju pa je večinoma dobro ohranjen ciklus mučenj svetih apostolov, ki je komponiran v dveh pasovih. Osem jih je spredaj, štiri pa za oltarjem. Dobro so ohranjene podobe mučenj sv. Andreja in sv. Matevža (glej sliko!), sv. Petra in sv. Janeza, sv. Jakoba in sv. Pavla. Uničena pa je freska Mojzesa s palico. Tu je še slika mlajšega Kristusa (iz l. 1510), ki sem jo dal sneti. Še posebej pa je upodobljeno življenje sv. Matevža za oltarjem. Tam je tudi več podpisov romarjev od XV. do XVII. stol., kar je kulturno-zgodovinsko zanimivo, kajti tam srečujemo imena Sebastianus Jenkovič, Muhovič (l. 1556, 1575), Andrej Sodar, Mežov (1613), ki je zraven narisal tudi cerkev z dvema stolpoma, neki t. g. je narisal človeško figuro in hrast precej zanimivo. Iz l. 1485 pa je neki napis tudi v glagolici. Toda to samo mimogrede. Slike same pa kažejo sorodne oz. iste erte kakor mojster fresk iz Zirovnice (datiran ok. l. 1430!) ter jih moramo pripisovati njemu. Opaža se že bolj robustna poteza v obrazilih in motivih, nazornost v mučenjih in orodjih, kar vodi že v realizem.

Ker smo pa odkrili kmalu nato še freske v stari pokopališki cerkvi v Rátečah na Gorenjskem, pri sv. Tomažu, ki kažejo iste erte in celo iste in na isti način upodobljene motive (mučenje sv. Andreja, sv. Petra, sv. Janeza itd.), smo odkrili tako še eno delo istega mojstra iz Zirovnice, katerega prve freske so odkrili že pred vojsko (1906). Tako se je nam s tema dvema cerkvama v Mošnjah in Rátečah odprl pogled v novo umetnostno delavnico gotskega stenskega slikarstva pri nas, kar je velike važnosti. Te freske v Rátečah bomo odkrili v celoti šele pozneje.

Dovršeno pa je restavratorko delo v Dolnji Muti v Dravski dolini, kakor sem že omenil. Ta cerkev je ena najstarejših slovenskih ohranjenih cerkev, kar spričuje še okrogla romanska rotunda (prvotno lesena), ki je bila v 11. stoletju pozidana, pozneje pa ji je bil prizidan gotski prezbiterij. Cerkev je pokrita z deseticami. V tej podružnični cerkvi smo našli ene najstarejših slovenskih stenskih fresk. Cisto slučajno je odkril te freske v notranjščini mariborski rezbar A. Zoratti letošnji spomlad, in sicer v prezbiteriju; v rotundi pa ni fresk, kar bi bilo gotovo še bolj zanimivo. Konservatorska dela je opravil akad. slikar Franjo Golob ter so sedaj končana. Freske predstavljajo v dveh pasovih legendo sv. Janeza Evangelista in sv. Janeza Krstnika. Celota je že precej obledela, toda ohranjeni so še prizori zad-

Mošnje: Sv. Helena. (Mojster iz Suhe).

nje večerje, Marijinega oznanjenja in obiskanja, slike obeh patronov, prizori iz legend obeh sv. Janezov itd. Kakor rečeno so slike tako obledela, da bi ne prišlo do veljave v časopisni reprodukciji; šele potem, ko jih bo naslikal v akvarelu g. Golob, bo mogoče reproducirati te važne najdbe. Važne pa so zato, ker so zelo stare, saj spadajo v prvi del XIV. stoletja, kar se da ugotoviti po slogu. Pozna so roki dveh slikarjev: severno steno je slikal nekdo precej primitivno, dočim se v južni vidijo bolj napredne in boljše slike, ki že razločujejo naravo, drevje itd. Časovna razlika pa ni bistvena, kajti lahko sta po različnih nadarjenostih slikarjev nastali istočasno. Starejša freske kot te so samo še dozdaj najstarejše freske v Vrzdencu, ter najstarejša plast v Crngrobu. Tudi v Dravski dolini upamo, da bomo odkrili še marsikatero umetnostno zgodovinsko zanimivost. Poleg teh fresk pa nas je presenetil restavratorka g. Fr. Golob še z odkritjem slikanega stropa iz začetka XVI. stoletja, ki je okrašen s patronsimi motivi.

To bi bile najdbe cerkvenega značaja, ki smo jih odkrili v zadnjem času. Toda morda bi vas zanimalo tudi odkritje, ki se tiče prve profane, posvetne podobe na naših tleh iz začetka XVI. stoletja (nekako 1520)? Te smo odkrili z dovoljenjem in pomočjo graščakinje ge. Marije Rudežve v stolpu graščine Tolsti vrh pri Novem mestu. Tu so freske, ki predstavljajo starozakonske, že povsem renesančne motive, kakor: Samson podira stebel, Samson in Dalila, Carovnik Virgilije, še več drugih fragmentov ter zelo zanimivo fresko Kmet in kmetica v belokranjski noši, ki piskata na meh in piščalko. Ta zadnja predstavlja prvi resnično profani motiv v našem starem stenskem slikanju ter ima tudi sicer kulturno zgodovinski pomen (noša!). Zdi se mi pa, da se bo v tem gradu dalo še marsikaj odkriti, ki bo obogatilo naše znanje o starem slikarstvu pri nas.

Tako mi je g. konservator dr. Mesesnel pripovedoval o znanstvenih izsledkih zadnjega časa, za kar sem mu nad vse hvaležen. Ze samo iz teh najdb vidimo, da še od daleč ni izrpano bogastvo naših podružničnih cerkev, ki ga je s tako bogatim plodom začel odkrivati univ. prof. dr. Stele

in sedaj nadaljuje njegov naslednik prof. in konservator dr. Mesesnel. Vidimo pa tudi, kakor se vidi iz primera v Mošnjah, da je treba biti pri vseh delih v cerkvi previden, da ne pokvarimo morda zgodovinskih vrednot, o katerih ne vemo, kje so. Slučaj odkriva najdbe, ki jih pa šele pozneje lahko pokvari nestrokovnjaška roka ali pa vsaj oteži strokovnjaško restavriranje. Zato naj se v vsakih takih primerih vodstvo cerkve obrne takoj po strokovnjaški nasvet na varstvo starih spomenikov, ki bo rešilo, kar se rešiti da in tako ohranilo pomembne ustvaritve preteklosti ter odkrilo poznavanje naše stare stenske umetnosti, ki je bila na tako visoki stopnji, da smo lahko ponosni nanjo. Tudi ta najnovejša odkritja nas o tem samo prepričujejo. Gospodu konservatorju pa želimo v njegovem delu še mnogo takih uspehov.

Ob prvi letošnji uprizoritvi Gogoljeve komedije »Revizor« v četrtak, dne 10. oktobra. Uprizoritev bo imela tokrat značaj nove premiere, kajti vlogi Hlestakova in poglavarja, ki sta ju igrala lani Jan in Mihajlo Markovič k. g., bosta zasedeni z Josipom Danešem-Gradišem in Cesarjem. Oba ta dramska člana sta študirala že za lansko uprizoritev ti vlogi, toda tik pred proslavo 40 letnice gledališkega dela, ki jo je nameralav proslaviti v vlogi Hlestakova, je Daneš težko obolel, Cesar pa je bil vpoklican k vojakom. Da bi omogočila uprizoritev te predstave, je dodelila gledališka uprava vlogo Hlestakova Janu, poglavarja pa Markoviču. In tako smo po njuni zaslugi dobili že konec preteklega sezone »Revizorja«. Zdravstveno stanje Daneša se je v tem času popolnoma izboljšalo, in Cesar se je vrnil od vojakov; zato bo njun nastop v tej predstavi nov

Grad Tolsti vrh: Belokranjec in Belokranjica (najstarejša slov. posvetna freska).

gledališki dogodek. Z odsotnostjo obeh članov je nastala v dramskem ansamblu prav občutna vrzel za vloge njune stroke; občinstvo bo njune vrnitve gotovo veselilo. Prijatelji in spoštovalci Daneša, ki ga niso mogli pozdraviti o priliki proslave na odru, ga bodo brez dvoma prišli na letošnjo premiero »Revizorja« pogledat in se radovat njegove okrepitve in zopetnega nastopa.

ŠPORT

Prihodnje balkanske igre v Ljubljani?

O priliki enajstih balkanskih iger, ki so se pred kratkim zaključile v Carigradu, se je vršil tudi balkanski atletski kongres, katerega so se poleg Jugoslovanov, Turkov in Grkov udeležili tudi Bolgari, četudi niso sodelovali pri letošnjih tekmovalnih na balkanskih igrah. Na tem kongresu so napravili zlasti za Jugoslavijo važen sklep, namreč, da bodo prihodnje leto v naši državi XII. balkanske igre, katerih se bo — po izjavi bolgarskih zastopnikov — udeležila tudi Bolgarija, ki bo odlej stalno sodelovala na balkanskih igrah.

Glede na ta sklep nastane zopet vprašanje, kje v Jugoslaviji bodo prihodnje igre? Za nas Slovence in za vsakega človeka v naši državi je popolnoma jasno, da bi morale biti prihodnje balkanske igre v Ljubljani, ker sta jih že imela tako Zagreb kot Belgrad. Povsem razumljivo je, da pride ali bi vsaj morala priti sedaj na vrsto Ljubljana kot tretja prestolnica naše države. Pa še en drug važen in vsa upoštevanja vreden razlog obstoja, ki odločno govori za to, da naj bodo prihodnje igre v Ljubljani: kvaliteta in kvantiteta slovenske lahke atletike.

Naloga ravno kar osnovane nove slovenske lahkootletске zveze je, da ukrene vse potrebno, da dobi Ljubljana prihodnje leto balkanske igre. Za napredek tako lepo razvijajoče se slovenske lahke atletike bi bila taka prireditev velikega pomena. In prav bi bilo, da tudi ljubljansko športno občinstvo vidi enkrat kako lepo lahkootletsko prireditev. Za Zagrebom in Belgradom mora priti na vrsto Ljubljana!

Visoka kazen čaka hrvatske »ubežnike«

Atletska podzveza v Zagrebu je zaradi nepokorščine nekaterih svojih atletov, ki so odšli na letošnje balkanske igre v Carigrad, suspendirala naslednje atlete: dr. Buratoviča, A. Kovačevića, Markušića, Čurčića, Gojčeta ter Abramoviča. Istočasno so pa tudi ustavili skupne treninge, katere je vodil dr. Buratovič. Kakor se sliši iz hrvatskih lahkootletskih vrst, bodo vsi suspendirani najtežje kaznovani.

Belgrad : Zagreb v nedeljo v nogometu

Prihodnjo nedeljo se bosta pomerili v Zagrebu zagrebška in belgradska nogometna reprezentanca, za katero tekmo vlada v vseh jugoslovanskih športnih krogih, zlasti pa v Zagrebu, zelo veliko zanimanje. Povračilna tekma se bo odigrala 1. decembra t. l. v Belgradu.

Kdo od naših bo dirkal v Belgradu?

Upravni odbor Slovenske kolesarske zveze v Ljubljani je določil naslednje dirkače za nastop na kolesarskih dirkah v Belgradu: Peternej, Grabner, ZSK Hermes. Podmilišček, Golob, Korenin, Berlić, DKSK Edinstvo, Gartner, Bizilj, Kol. »Ljubljaničac«. Gorenec, Kol. klub »Zarja«, Ljubljana. Valant, »Zarja«, Jesenice. Sodec, Sojč, Horvat, »Maraton«, Maribor. Gregorič, Slovenj Gradec. Zupane, Klub slovenskih kolesarjev v Celju. — Imenovani dirkači se pozivajo, da bodo brezpogojno pripravljeni za odhod danes, v četrtek, dne 10. oktobra 1940 iz Ljubljane ob 20 z brzim vlakom.

Najboljši metalci kopja na svetu

Najboljši metalci kopja na svetu, ki so do slej prekorščili znamko 70 m, so točasno uvrščeni takole:

• Vyrjō Nikkanen (Finska) . . .	78.80 m
Matti Järvinen (Finska) . . .	77.23 m
Erkki Autonen (Finska) . . .	76.36 m
Gustav Sule (Estonska) . . .	75.93 m
Matti Mikkola (Finska) . . .	75.61 m
Lennart Atterwall (Švedska) . . .	74.77 m
Gerhard Stöck (Nemčija) . . .	73.96 m
Gottfried Weimann (Nemčija) . . .	73.40 m
Jurij Lokajskij (Poljska) . . .	73.20 m
Josef Varszeghy (Madžarska) . . .	72.78 m

Vodstvo FIS-e pride na Finsko?

O vrhovni mednarodni smučarski zvezi, o FIS-i, se je v zadnjem času zlasti v severnih državah mnogo debatiralo, kar je povsem razumljivo, saj je predsednik te svetovne smučarske organizacije Norvečan major Oestgard, ki je pa po okupaciji Norveške neznano kam izginil. Oestgard je namreč adjutant norveškega prestolonaslednika, ki je odpotoval v Anglijo, in je skoraj gotovo, da je šel tudi predsednik mednarodne smučarske zveze z njim. Glede na to je sedaj FIS-a brez vodstva, kar pa pri taki organizaciji kot je ta, ne more biti, ali vsaj dalj časa je tako stanje nemogoče.

Nekaj več jasnosti v zadevi FIS-e je prinesla izjava dr. C. Diema, ki je povedal, da je

bila zadnja seja FIS-e leta 1939 v Zakopanem. Zato naj bi se odbor zveze sestal na zasedanje v Cortino d'Ampezzo o priliki svetovnega smučarskega prvenstva; in če bi tedaj ne bilo zraven majorja Oestgarda, potem bi bilo treba poslati njegovega namestnika. Po mnenju dr. Diema naj bi bil tudi namestnik iz Skandinavije. Švedski tovarnar Sixtus Jansson je izjavil, da pride za to mesto samo Finec v poštev. Dolej so bili na tem mestu Švedi in Norvežani in je popolnoma prav, da pride sedaj na vrsto tretji skandinavski smučarski narod, in to so Finci.

S spremembo vodstva v FIS-i pa je tesno povezano tudi vprašanje smučarskih učiteljev, ki bo ob tej priliki prav gotovo razčističeno, in sicer v smislu zahteve Srednjeevropejcev.

Finska orodna reprezentanca v Kopenhagenu

Finska telovadna reprezentanca, ki nastopi 10. novembra t. l. nasproti nemški izbrani vrsti, bo na poti v Nemčijo nastopila še v Kopenhagenu. Ta mesec se bo finska telovadna vrsta pripravljala na to srečanje v raznih tečajih, da se bo čim bolj pripravila za težko borbo z Nemci.

Na drugi strani pa pravijo nemška poročila, da nastopi nemška vrsta istega dne proti madžarski telovadni reprezentanci. To tekmovanje bo vsekakor zelo zanimivo in bi kazalo, da bi si ga ogledali, zlasti če se bo vršilo v Budimpešti.

V Helsinkiju še vedno upajo na olimpijske igre

V Finski se sedaj bavijo z mislijo, da bi se takoj po končani vojni izvedle nekatere vmesne olimpijske igre namesto onih, ki bi se imele vršiti letošnje poletje. Zaradi tega so tudi sklenili, da so lesene tribune, ki so bile zgrajene za letošnje svetovne igre, ne odstranijo, temveč ostanajo do nadaljnjega na svojem mestu, ker Finci prav resno računajo, da bodo izvedli vmesne olimpijske igre. Lesene tribune so v olimpijskem stadionu postavili zato, da so zvišali število gledalcev na 63.000. Po izjavi strokovnjakov bodo držale lesene tribune kakih osem let.

Vesti športnih zvez, klubov in društev

Slovenska lahkootletska zveza v Ljubljani (službeno). Obveščamo vse klube, ki goje lahko atletiko, da se je na obnem zboru dne 5. t. m. osnovala »Slovenska lahkootletska zveza« v Ljubljani, ki je edina od oblasti priznana predstavica lahkootletskih klubov na področju dravske banovine. Dosedanja Slovenska atletska zveza »SAZ« nima pravne podlage za obstoj in ne more biti pravna predstavica slovenske lahke atletike. Glede na to vabimo vse klube, ki imajo resen namen gojiti lahko atletiko, da prijavijo svoj vstop v Slovensko lahkootletsko zvezo. Pravila, ki so potrjena od pristojne oblasti, bodo poslana vsem včlanjenim klubom. Vsi dopisi na SLZ naj se do nadaljnjega naslavljajo na tajnika Zupaniča Miljutina, Ljubljana, Tehnični razdelek, Vrazov trg 4. Istočasno naprošamo vse klube, da pošljejo takoj najboljše rezultate svojih atletov zaradi sestave moštva za troboj in zaradi točne evidence in to na naslov tehničnega referenta zveze prof. Draga Stepišnika, Ljubljana, Gradaška ulica 8-II. — Za Slovensko lahkootletsko zvezo: tajnik Zupanič s. r.

ZSK Hermes — nogometna sekcija: Predsedstvo kluba sklicuje sešalek vseh aktivnih nogometašev drevi ob 19.30 v gostilni Kržič (Belči). Udeležba je za vse, posebno pa za uslužbence železnice, strogo obvezna.

ZFO

Telovadba ljubljanskega naraščaja in mladcev. Odseke, ki so prejeli okrožnico št. 4087 z dne 26. IX. t. l. v zadevi telovadbe naraščaja in mladcev, prosimo, da pošljejo svojo listino v spremstvu vaditeljev v soboto, 12. t. m. na I. državno realno gimnazijo v Vegovi ulici k prvi telovadni uri. Naraščaj ima telovadbo od šestih do pol osmih, mladci pa od pol osmih do devetih. Tozadavna obvestila še slede.

Za dobro voljo

Otroška.

»Mama, prosim povej mi, kakšen ptič je Kolumb?«
»Bodi no pameten. Kolumb vendar ni ptič ampak človek!«
»Zakaj pa potem pišejo v tej knjigi o »kolumbovem jajcu?«

Na sodišču.

Sodnik: »Najprej vas moram poučiti o posledicah krive prisega.«
Obtoženi hitro: »Ni treba, pred kratkim sem odsedel dve leti zaradi krive prisega.«

Dva dni balkanskih iger v Carigradu

Jugoslavija 6 krat zmagala

Štiri zmage so dali Slovenci

Prvi dan je Jugoslavija bila na, boljše

Carigrad, 6. X.

Včeraj v soboto je bilo v našem hotelu že zgodaj zelo živo. Atleti so v pisanih trenirkih hoteli sem ter tja, ter pripravljali vse potrebno za popoldanski nastop. Navadno so skupaj štirje, in to dva Grki in dva Jugoslovani, ki si na vse načine prizadevajo, da bi zvedeli rezultate sotekmovalcev, njih formo in spodobnost. Pri tem se slišijo čudoviti glasovi, ki naj bi bili sedaj francoski, nemški, so pa povečini zamorski. Največji talent za jezike je seveda Mavsar, ki gladko govori nekaj francosko-slovensko-nemški jezik in na ta način zabava posebno nas Slovence. Sicer pa nič ne zaostaja v duhovitosti in v gastronomiji.

Dopolodne je torej minilo v precejšnji nervozni in tremi. Dobro, da igra godba, ki nam krajša čas. Toda tudi Slovenci nismo od muh in smo sestavili sami svojo godbo, ki igra sedaj pred pojačevalcem in to kar dobro. Kljubar je igral klavir, Račić harmoniko. Despot vijolino, Košir pa izmenjuje z Mantikasom rene, boben in kontrabas. Igrali smo venček sl. narodnih in se je atletska kritika glasila: odlično! Po kosilu pa je po hodnikih zavladal mir, vsakdo počiva in se pripravlja oz. koncentrija za popoldanski nastop. Le naš vodja prof. Žorga je hitel iz sobe v sobo in pas masiral ter z nasveti podpiral.

Popoldne smo se s cestno železnico pripeljali na stadion »Fenerbaché«. Glavna tribuna je lesena — precej stara — ostali del pa se dviguje kakš 5 m navzgor amfiteatralno. Tekališče je odlično, kakor tudi druge naprave. Gledalcev je bilo mnogo, so pa zelo temperamentni in so zdaj z živžanjem, ploskanjem in vzkljanjem bodrili domačine.

Potem otvoritve in tekem:

Na tribuni so bili navzoči mnogi odličniki, med njimi min. za telesno vzgojo general Djénil Taner, notranji minister in jugoslovanski poslanik v Ankar. Gledalcev je bilo okoli 10 tisoč.

Godba je igrala koračnice, za tribuno pa so se pripravile reprezentance in nato prikoračke na igrišče. Najprej so prišli zastavonoše z zastavami posameznih držav, za njimi pa romunski in bolgarski zastavonoše brez moštva, nato pa v plavih trenirkah z napisom »Ellas« Grki, za njimi Jugoslovani brez trenirk (to je poglavje za se!) vendar pa v novih dresih (rdeče majice, bele hlačke), nato pa Turki v rdečih trenirkah. Po dvigu balkanske zastave je položil olimpijsko prisego Turek Felik, nakar je general Taner proglasil igre za odprte. Po himnah smo odkorakali in se pričeli pripravljati za tekme:

100 m:

Slovenci smo polagali velike nade v Račića, ker je pred tremi tedni porazil sedanjega balkanskega prvaka Stefanovića. Toda slab štart, prvi mednarodni nastop in trema so vzrok, da je bil šele peti s slabim časom 11,6 sec. Stefanovič je nepričakovano zmagal. Favorit teka in lanskega zmagovalec Muzaffer je bil šele tretji!

Skok ob palici:

Jugoslavija je poslala v borbo samo enega tekmovalca in to Lenerta. Lahko bi zmagal, če bi skakal s svojo palico s kafero je navajen skakati. Toda to je nekdo med potjo poškodoval in tako je moral v boju slabši in je podlegel: bil je tretji s 360 cm.

Met kroglo:

V boju je šel Kovačević in Vučević. O naši zmagi ni nihče dvomil, zato smo gledali rajše 110 m z zaprekami, ki so bile istočasno. Bili pa smo razočarani: Kovačević, dosedaj že petkrat zmagovalec — na teh igrah, je bil šele četrti s 1406 cm. Vučević je zasedel peto mesto.

110 m zapreke:

Zmagal je »stari lev« Mantikas. Turki so računali sicer na Faika, ki je vodil do zadnje zapreke, tu pa ga je za spoznanje prehitel Grk. Buratović je tekel od prve zapreke do cilja kot tretji. Banščak je bil četrti s svojim najboljšim časom 15,8.

400 m:

Favorit Gören je nastopil bolan, zato sta naš Kljubar in Despot šla v boj s optimizmom. Popolno sta uspela! Po ostrem štartu je vodil Despot do 360 m. Po tem je odšel na vodstvo Melig in zmagal. Kljubar je tekel stilno zelo lepo in si je v finishu na zadnjih 100 m približal na tretje mesto z dobrim časom, ki je njegov najboljši.

Skok v daljavo:

Ker Romunov, ki so dobri skakalci, ni bilo, je imel Lazarevič priliko, ki jo je srečno izkoristil, in zmagal. Lenert je bil utrujen od palice in je zato zasedel četrti mesto s 695 cm.

Met kladiva:

V tej disciplini je postavil Stepišnik nov balkanski rekord, ki pa je za 20 cm slabši od dosedaj njegovega najboljšega. Gošić je bil drugi, vendar s slabim rezultatom. Stepišnik je žel za lepe meze priznanje vsega občinstva. Pet metrov je imel nad 50 m.

1500 m:

V tej disciplini so nastopili trije izenačeni tekmovalci in tako so šli v boj vsak odločen, da se bo boril za zmago. Malo prednosti je imel seveda Riza in to zato, ker je bil doma pred svojo publiko in ker se je čutil zmagovalca za rezultat pod 4 min. Po štartu je v vodstvu Košir, toda le malo časa — vsi ga prehiteli! Do 80 m tečejo v sklenjeni vrsti, tu postane Koširju tempo prepočasen in preide v vodstvo z 6 m naskoka. 500 m pred ciljem pričena Riza nenkrat »sprinta«. Za njim gresta Velkopulos in Košir, toda poslednji samo kake 300 m. Tu Riza precej omaga, Košir finišira in zmaga popolnoma svež.

4 × 100 m:

Lani je v Ateni zmagala Jugoslavija. Letos pa je izgubila zaradi slabih predaj. Račić, ki je bil postavljen v štafeto ni tekel, ampak je namesto njega tekel Buratović in to precej slabo.

Po prvem dnevu vodi neoficielno Jugoslavija z 20 točkami, pred Turčijo z 18 in Grčijo s 15 točkami. Jugoslavija je zmagala 4 krat, Turčija 3 krat, Grčija pa 2 krat.

Drugi dan sta zmagala dva Slovenca

Carigrad, 7. okt. 1940.

Prvi dan je dosegla izmed sodelujočih držav Jugoslavija največ zmag, drugi dan pa je bilo obratno: Jugoslavija je dosegla le dve zmagi. V nekaterih disciplinah Jugoslavija ni postavila nobenega, ali pa samo enega mošta.

Pričetek tekmovalstva naj bi bil ob 2. uri, toda sedaj je v Turčiji zimski čas tako, da smo morali premakniti uro spet za eno uro nazaj.

Maratonski tek:

Tekmovalo je šest tekmovalcev. Eden je odstopil Jugoslavija ni poslala v boj niti enega tekmovalca, čeprav je bila možnost, da se kdo od naših plasira. Lanskemu zmagovalcu Kyriakysu je pred temom umrla žena pa je kljub temu tekmoval in bil tretji, kar v tej disciplini na Balkanijadi še ni doživel. Zmagovalec časa je novi balkanski rekord.

Skok v višino:

Naša tekmovalca sta šla v boj z veliko samozvestjo, da zmagata z novim rekordom. Zal. nista se mogla uveljaviti med odličnimi skakalci. Zmagal je kot lani v Atenah simpatični Lekakas z isto višino kot Lambrou (187). Oba naša sta preskočila višino 1,80 cm.

Tek na 200 m:

Račić je imel drugo progo, Stefanovič šesto. Po štartu tečejo do 60 m skupaj, nato pa se odtrga Melih in vodi z precejšnje razliko. Na ravni 60 m pred ciljem pa se mu pričena nevarno približevati Muzaffer, temu pa Račić. Na cilj so prispeli v istem vrstnem redu. Simić je videl Stefanovića celo na drugem mestu — bil pa je šele četrti.

Tek na 800 m:

V tej disciplini ni sodeloval noben renomiran tekač in naš Oberšek bi moral zmagati, ker je imel »na papirju« najboljši rezultat. Toda ni se znašel v konkurenci in v borbo sploh ni posegel. Marković je tekel proti pričakovanju zelo dobro. Rezultati so zaradi slabega začeta (400 m: 63!) zanič.

Met diska:

Vsi smo vedeli, da bo zmagal Grk Syllos, ki je imel 3 mete okoli 50 m. Naš Čurčić bi z doma doseženim rezultatom moral biti drugi. Vučević pa tretji. Metalce je oviral pri metih močan proti veter.

400 m z zaprekami:

Mantikas favorit teka ni štartal, ker si je prejšnji dan v štafeti poškodoval nogo. Favorit je bil Faik — simpatični Turek. Izpolnil je nade in zmagal v rekordnem času 56,4. Za Jugoslavijo je štartal tudi Kljubar, ki je vskočil, ker ni bilo razen Banščaka za to progo tekača. Le redki, ki ga poznamo smo upali v njegov uspeh in res: v dobrem stilu je postavil zavidljiv rezultat 58,9, čas, ki ga kak drug Jugoslovian letos še ni dosegel. Banščak, ki je ravno v Carigradu l. 1935 na Balkanijadi posegel na tej progi v boj za prvo mesto (dosegel je čas 56,4 sec!) je bil slab in zasedel predzadnje — 5. mesto.

Troskok:

V tej disciplini so vsi tekmovalci izredno napredovali. To se vidi že iz tega, ker se Vučević in Lazarevič z dobrima rezultatom nad 14 m nista plasirala med prvo trojico. Zmagal je seveda Palamiotis z novim balkanskim rekordom 14,50 m.

Met kopja:

Popularni Slovenec Darko Mavsar, dijak tekstilne šole v Kranju, je izpolnil nad vse upe, ki smo jih vanj za ta nastop polagali. Bil je bolan, pa se je kljub temu žrtvoval in nastopil. Metal je kot prvi in se takoj postavil na čelo z novim državnim rekordom (6424 cm!) in si tako priboril častni naslov: najboljši na Balkanu. Njegovi sotekmovalci so ga občudovali in mu čestitali vedo, da je to metalec evropskega razreda. Dočim si je Mavsar že s prvim metom zasigural zmago, se je vnela borba za drugo mesto med našim Markušićem in Grkom Papisem. Zal. dosedajni balkanski prvak in rekordner Markušić, ni dosegel svojega najboljšega rezultata in je ostal s slabim rezultatom tretji. Mavsar je bil res odličen, imel je štiri mete nad 60 m! Mi mu za ta uspeh iskreno čestitamo. Le tako naprej Mavsar!

Tek na 5000 m:

Jugoslavija ni postavila nobenega tekmovalca. Kotnik, ki bi sigurno odločilno posegel v boj je, ostal doma. Tako je brez konkurence zmagal Grk Mavrapostulos — grški Fernandel — z novim balkanskim rekordom. Ta tekmovalce napreduje od nastopa do nastopa in je zmagoval teči 5000m pod 15 min., kakor je izjavil njegov trener.

Razdejanje v Londonu

Nemški poročevalski urad je izdal tole poročilo o položaju v Londonu: Nek nevtralni diplomat, ki je zapustil London 23. septembra in je zdaj prispeval v Zenevo, je izjavil, da v nekaj tednih bombardiranje Londona ne bo imelo več nobenega smisla, če se bodo v tem času nemški letalski napadi nadaljevali z enako srditostjo kot sedaj in kakor je bilo to primer v zadnjih dneh njegovega bivanja v Londonu. Uničenje Londona bo zapisano v zgodovini, kakor je zapisano uničenje starodavne Kartagine. V zadnjih dneh njegovega bivanja v Londonu — je dejal — mu je bilo jasno, da je največje gospodarsko središče sveta obsojeno na propad. V Londonu in londonski okolici ni niti enega industrijskega okraja več, ki ga ne bi poškodovale nemške bombe. Noben razumen človek ne more več govoriti o normalnem nadaljevanju gospodarskega življenja v Londonu. Gospodarski in trgovski promet, kolikor ga je zdaj v Londonu in v njegovih pristaniščih še, služi edino temu namenu, da se važne surovine, kolikor jih je, prevažajo v notranjino države in da se stroji važnih londonskih tovarn vojne industrije rešijo pred uničenjem. Dezorganizacija londonskega prometa — pravi dalje nevtralni diplomat — so Nemci že dosegli. Preskrbovanje londonskega prebivalstva z življenjskimi potrebščinami je zdaj postalo najkošljivejše vprašanje oblasti, kajti že na tisoče ljudi, ki bi se jim morala dati hrana, je ostalo brez strehe in brez kruha. Čeprav se je londonsko prebivalstvo do zdaj še tako hrabro držalo, njegova morala ne bo mogla ostati na višini zaradi nezadostne priprave Londona na velike nemške letalske napade. Le tisti, ki je vsaj eno noč prebil na kaki postaji londonske podzemne železnice, ima v neki meri pravico soditi o neprijetnostih, ki jih morajo Londončani vsak dan prenašati. Oni vidijo navdaja, da je moral tudi sam dvakrat pobegniti na postajo podzemne železnice, ter pravi, da nikdar ne bo pozabil one panike, ki jo je doživel na postaji Waterloo, ko je bil zaradi velikih pretresov, ki so jih povzročile bombe v bližini, prekinjen električni tok.

V nekem drugem primeru se je mudil v prodoru podzemne železnice izpod Piccadillyja, ko se je predor nenavadno napolnil z gostim dimom. Zaradi lahkomiselnega vzklaka »plink« je med ljudmi nastala strahovita zmešnjava. Kaj je tedaj doživel — pravi očividec — spada med najstrašnejše dogodke v njegovem življenju. In tedaj je, kakor mnogi drugi, sklenil, da bi mnogo rajši doživel karkoli zunaj na prostem, kot pa še enkrat ta pekel v predoru.

O škodi, ki je bila prizadejana Londonu, si prebivalstvo angleške prestolnice ne more ustvariti slike — je poudaril nevtralni diplomat. Industrijski in pristaniški okraj, ki so največ trpeli, so zaprti. Časnikarji velikih evropskih listov si lahko ustvarijo sliko o tem le po pripovedovanju njihovih ameriških tovarišev. Uradna poročila navadno ne vsebujejo nobenih podatkov o škodi, ki je bila prizadejana že pred osmimi dnevi, in po navodilih iz najvišjega mesta, se objavlja samo to, česar ni mogoče več prikriti. V londonski City je moči priti samo še, če dokažete, da stanujete v tem delu mesta, ali če ste tam zaposleni. Od dne 20. septembra 1940 pa navadno zemljani ne morejo obiskovati niti katedrale sv. Pavla, niti angleške banke, je izjavil diplomat. Šešamo se je prebivalstvo navadilo, da čez dan beži v parke, čeprav je to prepovedano. Zavest, da nemška letala bombardirajo samo gospodarske in vojaške cilje, jim daje več varnosti, kot pa podzemna zaklonišča. Če bi bili letalci imeli nalogo uničiti tudi umetniške zgradbe v Londonu, potem danes ne bi bilo več niti zgradbe parlamenta, niti Westminsterse opatijske, pa tudi ne katedrale sv. Pavla.

Nek čuvaj v palači St. James, je pripovedoval, kako je neki nemški letalec letel nad tržališkim stolpom. Zdelo se je, kakor da se letalec namerava spustiti k Whitehalu, ko se je nenadno spustil globoko z namenom, da preleti postopje parlamenta. Za tem je opazil kako je nemško letalo zavilo proti Temzi, kjer je spustilo svoje bombe na postopja velike paroplovne družbe.

Balkanska štafeta:

Zadnja točka, ki je dvignila zaradi napečnosti vse gledalce s sedežev. Jugoslavija je nastopila z tremi Slovenci: Koširjem, Kljubarjem, Račićem in Srbom Stefanovičem. Med tekmovalcem je pihal močan veter, ki je tekmovalce pri teku močno oviral. Košir, ki je tekel 800 m je imel za sotekmovalca Rizo in Velkopulos — prvo in tretje plasiranega na 800 m. Taktično je tekel slabo in zato Rizo ni mogel prehiteti palico je predal meter za njim. Kot drugi naš tekač je tekel Kljubar, ki je odločil zmago. Kljub temu, da je tekel malo prej 400 m z zaprekami je prinesel Račiću, ki je tekel 200 m, toliko prednosti, da je Jugoslavija zmagala z velikim naskokom in odličnim rezultatom: 3:26,8!

Na teh igrah so dvignili šestkrat našo zastavo na zmagovalni jambor — štirikrat zaradi Slovencev. Zmagovalci so pri tem dobili (pri olimpijskem ceremonijalu) lavorjev vence.

Zvečer je bila v hotelu Snadiva slavnostna razdelitev nagrad in banket s plesom. Pri tem je bilo mnogo napitnic in zdravic, kot je to ob takih prilikah navada.

Danes smo se že na vse zgodaj kopali v morju, nato pa napravimo ob 10 izlet z ladjo na otok Hevbelijado. Odpotujemo jutri v terek zvečer in bomo v Ljubljani že v četrtek.

Košir.

Ko je bil v tednu od 16. do 21. septembra krajevni poštni promet v Londonu prekinjen, je dvakrat krožila govorica, da je glavno pošto postopje tudi uničeno.

Krajevni poštni promet je bil v zadnjih dneh bivanja tega očividca v Londonu pogosto predmet razgovorov v londonskih predmestjih. Ta predmestja so postala zaradi nemškega letalskega napada nedostopna področja. Prav tako večina ljudi iz predmestij ne more več priti v London. Železniško omrežje v predmestjih, zlasti pa one proge, ki drže na postaji Waterloo, mora biti zelo poškodovano, ker so od osemnajstih železniških prog, ki se stekajo na postaji v Waterloo, tri popolnoma izpadle iz prometa.

Končno je nevtralni diplomat povedal, da niti on kakor tudi ne noben Londončan ne more podati točnih podatkov o škodi, ki so jo povzročili letalski napadi, kajti nihče, razen tistih, ki imajo nujne posle, že več tednov ni zapustil hiše Londonsko prebivalstvo izve za prizadejano škodo prav toliko, kot ves ostali svet, ki se zanaša na poročila agencije Reuter. Če so se napadi na London od tedaj, ko sem odpotoval od tam, podvojili — je izjavil končno nevtralni diplomat — se zdi, da se bo moglo v kratkem o Londonu govoriti samo še kot o mestu, ki v gospodarskem in strateškem oziru ne more opravljati več nobenega koristnega dela za angleško obrambo.

Zaščita berlinskih otrok pred zračnimi napadi

Ta vojna je postala totalna vojna. To se pravi, da divja z vsemi sredstvi in povsod. Prebivalstvo v tistih krajih in mestih, kjer so v bližini vojaške naprave, je postalo prav tako, kakor vojaki na fronti izpostavljeno zračnim napadom. Zato je postala posebno pereča zaščita civilnega prebivalstva. Zlasti težke utesnje postati posledice zračnih napadov za mladino, ki bi morala biti pohabljena vse življenje, če bi postala žrtev napadov. V Nemčiji so že pred sedanjimi napadi na Berlin skrbeli za prevoz otrok na deželo. Vsak dan je prihajalo nešteto ponudb iz dežele, kjer so bili pripravljeni sprejeti berlinske otroke. Zdi pa je vzel vso stvar država sama v roke. Vsi otroci od tretjega do 14 leta bodo poslani na deželo. Ker jih je mnogo že na deželi, bodo prišli na vrsto najprej oni, ki v Berlinu nimajo primernih zaklonišč in so slabega zdravja. Vendar pa tega ne delajo prisilno. Staršem je na prosto voljo dano, če hočejo poslati svoje otroke na varno. Če so že odpotni, jih lahko zahtevajo zopet nazaj. Stroške za izselitev je prevzela narodnosocialistična dohodnina. Poskrbljeno je, da se bo šolska izobrazba malih Berlinčanov tudi tam na varnem na deželi nemotno nadaljevala.

Američanke se vedno bolj zanimajo za letalstvo

V Združenih državah Severne Amerike je že preko 1000 žensk s položenim pilotskim izpitom. Število ženskih pilotov v Ameriki naglo narašča. Štiri šestnajstletne pilotinje so hčerke kalifornijskih bogatašev, ki so zamenjale avtomobil z letali. Ena je dobila pilotsko diplomno ravno za rojstni dan. Odločila se je, da bo odletela na Aljasko in da bo tam postala zaščitna sestra. Najstarejša pilotinja v Združenih državah je stara 60 let. Preletela je že 80.000 km. Še bolj zanimiva je neka petdesetletna gospa, ki stanuje 150 km daleč od New Yorka. Vsak dan se odpelje z letalom v New York po opravkih, nato pa se zopet vrne z letalom domov. Pri nekem rudniku zaposlena tajnica je dobila ime »leteča tajnica«, ker opravlja tajniške posle svojega šefa po vseh rudnikih, ki jih obiskuje, z letalom.

III. seznam darov za oltar sv. Jožefa v Ljubljani

(Nadaljevanje 3. seznama.)

Dalje so še darovali:

po 100 din: Barle Frančiška, Bogataj Pavle, Butala Ana, Cerne Uršula, Černej N. D. J., G. Debeljak, Župan, Visoko, Debeve Josipina, Dobravec Marija, p. g. dr. Dolinar A., Florjancič Marija, Gobec Marija, Gorše Marija, Iljaš Marija, Jeglič-Globočnik dr. Stana, Juvan Julka, K. M., Kavčič Martin, Kerbiš Josipina, Klemenec dr. Josip, Kocjan N., Kopač Alojzija, Kos Viktor, Krpe Franc st., Kvasnik Jože, Kuhar Ivana, Kunstek Mara, Kač Marija, Legat Marija, Ložar N., Marčič Ela, v. g. Merhar Alojzija, Močnik Blaž, Neimenovanih 18, Naglič Marija, Novak Marija, Ogrin Rafael, Patzer Wolfgang, Petrič Ivana, P. A., Podlogar Neža, Polak Marija, Pollak Janko, Ponikvar Jakob, Pavčnik Anton, Presel Marija, Punčoh Marna, Rakovič Franc, Rihar Franjo, Ropret Jožef, Rozman Helena, Schubert Pavla, Slapšak N., Suhelj Terezija, Selovin Jože, Serer Cecilija, Šibovec Terezija, Simenc Magdalena, Škerjanec Mici, Šparin Josip, Sušteršič Jožica, Tomazič Ivan, U. G., Velkavrh Janez, Vogler Ottilija, Verbič Pavlina, Vondrašek Václav, Vremič Ivana, Zupni urad Železniki.

Manjše vsote so darovali po položnicah, nabilinskih polah in v puščico v cerkvi sv. Jožefa v Ljubljani, razni dobrotniki v skupnem znesku 17.980,25 din.

Zahodna Tracija

Zadnje čase se v javnosti večkrat omenja ime Zahodne Tracije. Mogoče bo prav, če podamo v izviru kratek opis te dežele, napisan od grške roke. Vsebuje zgodovinske, narodnostne, gospodarske in pravne poglede na Tracijo.

Zahodna Tracija pripada že izza davna Grčija. Važna grška mesta so cvetela v teh krajih pred sedem ali osemsto leti. V srednjem veku je tvorila Zahodna Tracija ter ostali trakijski kraji s Carigradom, kot središčem, glavno ognjišče grške kulture. Ta grška pokrajina je bila tekom dolge dobe samo dvakrat zasedena. Od l. 1220 do 1246 in od 1913 do 1918. Z ozirom na grško tradicijo, ki je cvetela v Traciji nepretrgoma skozi 3500 let, je to zelo malo. Zgodovinskega opravičila za kakre krajevne spremembe — tako pravijo Grki — torej v teh krajih ni. Ali so morda narodnostno upravičene? V Traciji žive v veliki večini le Grki. Omembe vredna je le bolgarska manjšina. Drugače pa žive tu že tisočletja izključno Grki. Ko so prišli ti kraji pod turško nadoblast, je prišlo nekaj Turkov. Danes je v Zahodni Traciji 226.000 prebivalcev. Med njimi je le 193 Bolgarov. Ko so svobodno izmenjali grško in bolgarsko prebival-

stvo, v Zahodni Traciji manjšinsko vprašanje sploh ne obstoja. Grki so v Zahodni Traciji dovolili bivanje nekaterim grškim beguncem iz Male Azije, toda ti so le povečali grško prebivalstvo.

V gospodarskem pogledu je Tracija z Makedonije glavna žitnica. Pri sedanjem avtarkičnem gospodarskem redu si sploh ni mogoče misliti Grčije brez teh krajev. Na drugi strani pa, tako pravijo Grki, na primer Bolgari gospodarski zelo lahko shajajo brez teh krajev. Oni imajo znatno obalo Crnega morja z velikima pristaniščima Varovo in Burgasom. Tudi bolgarska trgovina je usmerjena v glavnem proti srednji in severni Evropi. Grki pravijo, da so bili že kmalu po pogodbi v Neuillyju in v Sevresu pripravljeni pogajati se z Bolgari in jim dati gospodarski dostop do Egejskega morja. Bolgari so te ponudbe dosledno odklanjali. Verjetno niso bili zadovoljni samo s pravico do gospodarskega prehoda na Egejsko morje, temveč so čakali na ugodni trenutek, ko bodo lahko postavili zahtevo po celi Zahodni Traciji. To vprašanje postaja v pogledu na odnose med Grčijo in Bolgarijo v sedanjih časih posebno pereče.

V strogi pripravljenosti. Protiletalsko topništvo zasleduje sovražno letalo. Pomaga mu daljnogled

MALI OGLASI

V malih oglasih velja vsaka beseda 1 din; ženitovanjski oglasi 2 din. Debelo tiskane naslovne besede se računajo dvojno. Najmanjši znesek za mali oglas 15 din. — Mali oglasi se plačujejo takoj pri naročilu. — Pri oglaših reklamnega značaja se računa enokolonsko, 3 mm visoka petlinjska vrstica po 3 din. — Za pismene odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamko.

Službodobne

Dva krojaška pomočnika sprejem. — Rozman, Podjunska ulica 13.

Več čevljar. pomočnikov sprejem takoj. — Bevc, Ruška cesta 4, Maribor.

Vrtno delavko

mlado, zdravo, sprejem. Pirnat, Vrstovškova 9, Mirja.

Kravarja

dobrega molzača — sprejme takoj posvetov. Prosekdvor, Kamnica pri Mariboru.

Koncipienta

za takojšen nastop, po možnosti s prakso, iščem. Dr. Strasser Armin, Dol. Lendava. (b)

Urar

išče dobrega urarskega pomočnika. — Hrana in stanovanje v hiši. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 15398.

Mehanika

za vodstvo delavnic z mojskim izpitom, zmognega generatorjev na ogelje, sprejem. Pismene ponudbe upravi »Slovenca« pod »Kavelja« 15428.

Sprejem takoj

marljivega, treznega in zanesljivega dečka, k 1 konju in za razvažanje kruha. Mora se tudi znati voziti s kolesom. Vprašati: Glas Anton, pekarna, Studenci, Krpanova št. 19, pri Mariboru. (b)

Naročajte in širite »Slovenca« !

Krojaškega pomočnika za male kose, sprejem v stalno službo. Virant, Stari trg 1. (b)

Kleparja

sposobnega, pridnega in poštenega — sprejme Cokert, kleparstvo, napeljava vodovodov, Ljubljana, Gregorčičeva ul. 6, telefon 24-70.

Trstje

za strope iz najboljšega materiala, vezano s pobakrenim žico izdeluje in dobavlja

Jos. R. Puh - Ljubljana
ZALOGA PARKETOV
Gradaška ulica 23 Telefon 25-13

Pouk

Pouk francosčine, nemščine in klavirja nudim. Groharjeva 2. vhod: Tržaška c. št. 1-1, vrata št. 5.

Zasluzek

Splavarjem

ki plovejo proti Belgradu ali Pančevu, se nudi postranski zaslužek, če natovorijo na splave 1500 božičnih drevesc po 1 m, 3000 kom. po 1 in pol m in 1500 kom. po 2 metra. Odhod proti Belgradu najkasneje 10. novembra t. l. Plačam za prevoz vsake 6000 kom. 6000 dinarjev razstovnjeno v Pančevu. — Ponudbe na: Mirko Bandur, Pančevu.

Posvetva

»REALITETA«

zavod za nakup in prodajo nepremičnin je samo v Ljubljani, Prešernova ulica 54, I. nadst. Telefon 44-20.

Parcele

naprodaj na Kodeljevem in v Siskli, med remizo in staro mitnico. Ponudbe v upravo »Slovenca« pod »Nizka cena« 15289.

Hišo

z velikim skladiščem in delavnico, pripravno za vsako obrt, sredina Ljubljane, zelo ugodno prodam. Ponudbe v upravo »Slovenca« pod »Resni ponudnik« št. 15442. (p)

Kupimo

Steklenice

»Franz Josef«, kupimo. Drogerija Kane, Židovska ulica.

Vsakovrstno

zlato kupuje po najvišjih cenah CERNE, juvelir, Ljubljana Wolfova ulica št. 8

Kože

jazbečve, srne, polhe in vse drugo kupujem stalno — pošljite. Zdravč, Ljubljana, Stari trg. (k)

Medene postelje

Messingbetten, prvovrstne, dobro ohranjene, se kupijo. Ponudbe v upr. »Slov.« pod »Postelja« št. 15399.

Božična drevesca

1500 kom. po 1 m, 3000 kom po 1 in pol metra in 1500 kom. po 2 do 2 in pol metra — kupim. Ponudbe na: Bandur Mirko, Pančevu.

Prodamo

Dva železna okvirja reklama, lepa, za na kandelabre, poceni prodamo. — Slaščičarna Novotny.

Pšenico

beltniško, ki je bila v rasti ena najlepših na Dolenjskem, trlerano in razkuženo nudi po 6 din posvetov Selo, p. št. Vid pri Stični. (l)

Kislo zelje

novi, prvovrstni, v sodčih, dobavlja po naročilu in najnižji ceni Gustav Erklavec, Ljubljana, Kodeljevo, Povšetova 47, tel. 35-91.

STROJI

Stroj za entlanje

kupim. Plačam dobro. — Ponudbe upravi »Slovenca« pod »Vida« št. 15444.

Stružnico (Drehbank)

dobro ohranjeno, kupim. Hribnik Fris, Ljubljana, Jernejeva.

Auto-motor

»DKW« motor, 200 cm zelo dober, za 4.200 din naprodaj. Naslov v upravi »Slovenca« pod 15429.

Na ogelje 5 tonski avto tovorni, v odličnem stanju, cena 45.000 din; in 2-tonski na ogelje, cena 35.000 din. Naslov v upr. »Slovenca« pod 15430. (f)

Krompir vagonke pošiljke dobavlja Kmetijska zadruga v Ptuj.

Vnajem

Trgovski lokal

najmodernejše opremljen elektrika, plin, vodovod, telefon in lastni WC — prikladen tudi za pisarno ali zastopstvo, takoj oddam na Tyrševi cesti 47b

SOBE

Soba

oddam solidnemu gospodu. Vprašati: Poljanska cesta 53. (s)

Naročite „Slovenčev“ koledar!

Naročniki Slovenca, Slovenskega doma in Domoljuba ga dobe po 10 din. — Nenaročniki teh listov ga dobe pa po 28 din.

Naročila pošljite na naslov:

»Slovenčev koledar«
Ljubljana, Kopitarjeva ulica 6.

Poizvedbe

Rjav psiček

pod vratom bel, sliši na ime Lovček, se je izgubil v Stični. Prosim, če se je kam zatekel, da se ga vrne proti nagradi na: Vinko Miklič, Kongresni trg 1-1, Ljubljana.

Razno

Brezplačno zavojček

Dostavljamo toaletnega bliscra na poskušajo. — Uspeh po prvi uporabi. Koža obraza in telesa ostane čista, zdrava in mlada. Mozolci, ogreli, nečistosti obraza izginejo. Pošljite za stroške 2 dinarje v znamkah. — Kemikalijska, Novi Sad 144. V apotekah, drogerijah originalni karton 40 din.

Vlomi in tatvine

se množijo vsak dan po stanovanjih, trgovinah in kmetijah. — Najboljše sredstvo proti roparjem in vlomilec je zavarovanje.

Kako se to najbolje uredi izveste pri glavnem zastopniku Vzajemne Maribor, Loška 10 — FRANJO ZEBOT — Sporočite po dopisnici ali na telefon 23-34

Službe iščejo

Trgovska pomočnica

mešane stroke, poštena in delovna, z odličnimi spricvali — išče službo kjerkoli. Ponudbe upravi »Slovenca« pod »Vsestranska« 15.068. (b)

Razpis

oddaje obrtniških del pri novi šoli v Selnici ob Dravi.

Krajevni šolski odbor v Selnici ob Dravi razpisuje javno oферtalno licitacijo za prevzem naslednjih del:

1. steklarska;
2. pečarska;
3. slikarska in plesarska;
4. ključavničarska;
5. dobavo oblanega poda;
6. parkatarska dela.

Opisi in pogoji razpisanih del so vsak dan dopoldne na razpolago pri krajevnem šolskem odboru v Selnici ob Dravi proti odškodnini 30 din.

Zapečateni ponudbe, naslovljene na krajevni šolski odbor v Selnici ob Dravi je oddati najpozneje do 10 dopoldne dne 19. oktobra 1940 v šoli v Selnici ob Dravi.

Krajevni šolski odbor si pridržuje pravico — oddati dela po svoji uvidenosti.

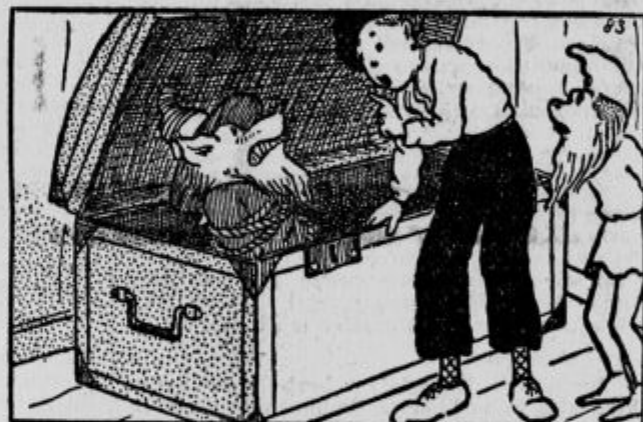
Selnica ob Dravi, dne 7. oktobra 1940.

Ali ste že naročili letošnje Mohorjeve knjige?

Otroški kotiček

Mihčeve čudovite dogodivščine

(83) »Sedaj mi pa hitro povej, kje je moja piščalka, če ne ti vse kosti polomim!« je Mihec zapretil razbojniku. V smrtnem strahu za svoje grešne kosti je čuvaj, ki je k sreči vedel za piščalko, povedal, da so jo spravili z drugim plenom vred v zakladnico. Povedati je moral seveda tudi, kako in kod se pride do zakladnice.

(84) Tako sta se Mihec in Zelenček odpravila po opisanih hodnikih in rovih po neznatno, a neprecenljivo piščalko, največji zaklad med bogatim zakladom. Samo nihče tega vedel ni. »Se skozi tale hodnik, pa dvajset stopnic navzdol in dospela bova,« je rekel Mihec, ki si je dobro zapomnil opis poti.

Alphonse Daudet:

Jakec

Prevedel Fišer Franc

Če je bilo res, kar so govorili, potem je treba Klarisi v dobro povedati, da sta se poznala z Nantaisjem že pred poroko. Sestajal se je z njo pri njenem očetu, kamor je spremljal Roudica. In če bi se lepi, postavni nečak hotel poročiti namesto svojega strica, bi nedvomno imel vse prednosti. Toda lepi nečak na to še pomislil ni. Da je Klarisa očarljiva, neža in lepa, je zapazil šele, ko je postala njegova teta, njegova mala teta, s katero je odlej govoril smehljaje in se ljubeznivo norčeval iz njunega nenavadnega sorodstva, saj je bil komaj malo starejši od nje.

Vedno sta bila lahko drug poleg drugega, domača med seboj, dolge večere sta sama prekamljala; oče Roudic je zaspal na robu mize, Zenaída pa je dolgo v noč sivala na gradu, kjer se je mudilo za kakšno obleko. Ali ste ti dve med seboj tako privlačni in očarljivi bitji imeli toliko moči, da bi se vzdržali? Zelo malo verjetno.

Toda kljub vsemu videzu ni mogel nikdo ničesar stvarnega povedati. Poleg tega sta oba grešnika, oziroma bolj, obtožena imela nad seboj dvojno silno pozornost: to so bile oči Zenaíde, ki je dolgo časa opazovala nesrečno zakonolomstvo, ki se je pletlo ob očetovskem ognjišču.

Neprenehoma je imela to pred oči. Imela je navado, da ju je presenetila, preprečevala, da bi bila sama, kar očito jima je kljubovala. Kadar je zvečer utrujena prišla z dela, je vzela v roke kakšno pletenino in se vsedla med razposajenega nečaka in svojo topo, sanjavo ma-

čeho, ki bi, blodečega pogleda in v svoji običajni lenobi, brezbrizna, leno ob telesu položenih rok, tudi vso noč presedela poslušajoč legega risarja.

Stari Roudic je bil slep in lahkoveren, a Zenaída je igrala pravega, pazljivega in ljubosumnega moža. Predstavljajte si to: mož, ki je kot žena, nezlomljiv v slutnjah in bistroiden!

Med njo in Nantaisjem se je tako razvila vroča borba; na zunaj sta se samo zbadala, toda koliko onemogle jeze in skrite odvratnosti je tičalo za tem. Oče Roudic se je temu smejal. Mislil je, da se skriva za tem pač ljubezen, ki jo kot poštena sorodnika zatajuje. Toda Klarisa je bila vsa blede, ko ju je poslušala. Revica je bila preslabotna, ni se znala boriti proti grehu, temveč je nad njim obupavala.

Zaenkrat je Zenaída zmogla. Tako sprtno je govorila na gradu, da je direktor sklenil poslati Nantaisja (ker ga ni mogel pripraviti do tega, da bi odšel v Guérigny) v St. Nazaire, da bi tam na tovarniške stroške študiral nov tip strojev nekega čezmorskega parnika, ki je bil tam v gradnji. Klarisa je vedela, kdo je kriv njegovega odhoda in zaradi tega ni bila na Zenaído prav nič jezna. Celo nekoliko olajšano se je počutila. Bila je ena izmed tistih žensk, katerih oči ljubko igraje pravijo: »Brani me!« In videli smo, da jo je Zenaída tudi znala braniti.

Jakec je od vsega početka videl, da imata ti dve ženski neko tajno med seboj. Ugajala mu je Zenaída veselost, ki je izvirala iz njene krepote, a mirne duše, dočim je gospa Roudic, ki je bila lepše oblečena in bolj ženska, ugajala njegovim očem, navajenim eleganc. Zdelo se mu je, da je podobna njegovi materi in njemu. Sicer je pa bila lida odkritosrčna, živahna, zgovorna in razigrana, dočim je bila ta sanjava in zamišljena, ena izmed tistih žensk, ki imajo toliko bujnejšo domiš-